

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

INSTITUT PROJEKTOVÉHO ŘÍZENÍ A.S.

Analýza náhradní rodinné péče v České republice

Závěrečná zpráva

Kolektiv autorů

2013

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

OBSAH

ÚVOD	5
1 ZPROSTŘEDKOVÁNÍ NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE	6
2 METODOLOGIE SBĚRU DAT	7
2.1 Použitá metoda sběru dat	7
2.1.1 Výzkumný soubor	8
3 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	9
3.1 Jihočeský kraj	9
3.1.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Jihočeském kraji	9
3.1.2 Odborné posouzení v Jihočeském kraji	13
3.1.3 Shrnutí	14
3.2 Jihomoravský kraj	16
3.2.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Jihomoravském kraji	16
3.2.2 Odborné posouzení v Jihomoravském kraji	20
3.2.3 Shrnutí	20
3.3 Karlovarský kraj	22
3.3.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Karlovarském kraji	22
3.3.2 Odborné posouzení v Karlovarském kraji	26
3.3.3 Shrnutí	28
3.4 Kraj Vysočina	30
3.4.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Kraji Vysočina	30
3.4.2 Odborné posouzení v Kraji Vysočina	34
3.4.3 Shrnutí	35
3.5 Královéhradecký kraj	36
3.5.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Královéhradeckém kraji	36
3.5.2 Odborné posouzení v Královéhradeckém kraji	40
3.5.3 Shrnutí	41

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

3.6	Liberecký kraj	43
3.6.1	Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Libereckém kraji	43
3.6.2	Odborné posouzení v Libereckém kraji	47
3.6.3	Shrnutí	48
3.7	Moravskoslezský kraj	50
3.7.1	Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Moravskoslezském kraji	50
3.7.2	Odborné posouzení v Moravskoslezském kraji	54
3.7.3	Shrnutí	55
3.8	Olomoucký kraj	56
3.8.1	Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Olomouckém kraji	56
3.8.2	Odborné posouzení v Olomouckém kraji	59
3.8.3	Shrnutí	60
3.9	Pardubický kraj	61
3.9.1	Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Pardubickém kraji	61
3.9.2	Odborné posouzení v Pardubickém kraji	65
3.9.3	Shrnutí	65
3.10	Plzeňský kraj	67
3.10.1	Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Plzeňském kraji	67
3.10.2	Odborné posouzení v Plzeňském kraji	70
3.10.3	Shrnutí	71
3.11	Středočeský kraj	72
3.11.1	Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny ve Středočeském kraji	72
3.11.2	Odborné posouzení ve Středočeském kraji	75
3.11.3	Shrnutí	77
3.12	Ústecký kraj	78
3.12.1	Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Ústeckém kraji	78

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

3.12.2	Odborné posouzení v Ústeckém kraji	82
3.12.3	Shrnutí	84
3.13	Zlínský kraj	86
3.13.1	Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny ve Zlínském kraji.....	86
3.13.2	Odborné posouzení ve Zlínském kraji	89
3.13.3	Shrnutí	90
3.14	Komplexní shrnutí.....	92
4	ZÁVĚR.....	96

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

ÚVOD

Analýza náhradní rodinné péče v České republice byla provedena v rámci projektu „Systémová podpora procesů transformace systému péče o ohrožené děti a rodiny“ realizovaného Ministerstvem práce a sociálních věcí. Cílem analýzy bylo zmapovat základní oblasti současného systému náhradní rodinné péče v České republice, zejména péče pěstounské. Analýza se po dohodě se zadavatelem zaměřila na činnost klíčové úrovně veřejné správy v oblasti náhradní rodinné péče, kterou jsou kraje a krajské úřady. Zvláštní pozornost byla věnována problematice příprav fyzických osob pro budoucí roli náhradního rodiče, ať jde o osvojení či pěstounskou péči. Zároveň byl zmapován systém práce s dětmi, které žijí v rodinách poskytujících náhradní rodinnou péči. Důraz na kvalitní přípravu budoucích rodičů (osvojitelů a pěstounů) je veden zájmem o kvalitní systém náhradní rodinné péče, který se - vedle intenzivní práce s původní rodinou ohroženého dítěte - má stát dalším stupněm prevence před umístováním dětí do péče institucionální, resp. ústavní.

Analýza byla provedena v období, kdy vstoupila v účinnost rozsáhlá novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (novela byla ve sbírce zákonů zveřejněna pod č. 410/2012 Sb.). Tato novela přinesla řadu změn zejména v oblasti výkonu pěstounské péče. Zpracovatelé analýzy se snažili věrně zachytit stav, v němž se systém náhradní rodinné péče nalézal krátce po přijetí této zákonné úpravy. Analýza bude sloužit jako podklad pro následný návrh optimalizace řízení a financování systému péče o ohrožené děti a rodiny.

V Hradci Králové dne 15. srpna 2013

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

1 ZPROSTŘEDKOVÁNÍ NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE

Systém zprostředkování náhradní rodinné péče se řídí zákonnými podmínkami, které upravují zejména zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon č. 359/1999 Sb.) a zákon č. 94/1963 Sb., o rodině.

Od 1. ledna 2013 je dalším regulativem této oblasti také vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen vyhláška). Současně jsou již od roku 2009 krajským úřadům k dispozici také metodické materiály zpracovávané Ministerstvem práce a sociálních věcí¹. Novela zákona č. 359/1999 Sb. přinesla do oblasti náhradní rodinné péče řadu změn. V oblasti zprostředkování se jedná zejména o určení povinného časového rozsahu příprav, odejmutí pravomoci zprostředkovávat náhradní rodinnou péči Ministerstvu práce a sociálních věcí, možnost přerušit řízení o zprostředkování v jakékoliv fázi (pokud jsou zjištěny závažné skutečnosti) a také ustanovení § 3 vyhlášky, které upravuje obsah a rozsah odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojitelem nebo pěstounem k přijetí dítěte do rodiny.

Celý proces zprostředkování zahrnuje řadu subjektů a dělí se do několika fází. Jeho součástí je jak práce s dětmi, které jsou do náhradní péče umisťovány (resp., jimž je náhradní rodinná péče zprostředkována), tak práci s osobami, které mají zájem osvojit dítě nebo přijmout dítě do pěstounské péče (dále jen žadatel/žadatelé)².

Analýza se zaměřuje na proces zprostředkování ve fázi odborného posuzování a příprav, kterou mají v kompetenci krajské úřady³. Byla sbírána také data, která se týkají následné podpory a provázení náhradních rodičů v situaci, kdy již mají svěřeno dítě do náhradní rodinné péče.

¹např. http://www.mpsv.cz/files/clanky/7271/Metodicke_doporuceni_MPSV_c-7.pdf;
http://www.mpsv.cz/files/clanky/7268/Metodicke_doporuceni_MPSV_c-4.pdf

² Ustanovení § 20 a následující zákona č. 359/1999 Sb.

³ zejména ustanovení § 11 odst. 2 § 22- § 24c zákona č. 359/1999 Sb.

2 METODOLOGIE SBĚRU DAT

Předmětem výzkumného šetření bylo zmapování praxe příprav a odborného posuzování na třinácti krajských úřadech, které disponují oprávněním tuto agendu výkonu sociálně-právní ochrany dětí realizovat.⁴ Cílem bylo podat deskriptivní mapu o problematice příprav a procesu odborného posouzení osob v rámci tématu náhradní rodinné péče.

2.1 Použitá metoda sběru dat

Pro sběr dat byla použita metoda strukturovaného rozhovoru. Jak již bylo zmíněno výše, proces příprav i odborné posuzování jsou upraveny zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, vyhláškou č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, a podpůrně též zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád. Významným aspektem příprav i posouzení je zejména jejich kvalitativní rozměr, tedy obsahová náplň celého procesu, která by měla umožnit na jedné straně pochopení smyslu a významu náhradní rodinné péče na straně žadatelů, na straně druhé pak odborně a objektivně posoudit vhodnost žadatelů pro roli náhradních rodičů. Kvalitativní metoda strukturovaného rozhovoru se jeví vzhledem k charakteru informací a možnostem cílové skupiny (relevantní úředníci krajských úřadů a zástupci pověřených osob) jako nejvhodnější nástroj sběru dat (Disman, M.; 2002, Giddens, A.; 2006, Hendl, J.; 2005, Miovský, M.; 2006).

Otázky v rozhovoru byly vytvořeny na základě analýzy problému, požadavků zadavatele a z výstupu z předvýzkumného rozhovoru. Vzhledem k náročnosti sběru dat se jednalo o strukturovaný (standardizovaný) rozhovor. Tento zvolený postup však nijak neomezoval respondenty v jejich odpovědích a v některých případech posloužil i jako praktická pomůcka při organizaci rozhovoru, zejm. udržení linie a neopomenutí žádné otázky. Osnova rozhovoru obsahovala tyto části:

- Přípravy a jejich realizace
- Odborné posouzení

⁴ Analýza byla realizována v rámci individuálního projektu „Systémová podpora procesů transformace systému péče o ohrožené rodiny a děti“ a financována z prostředků OP LZZ. Podporovaným územím tohoto programu není území hlavního města Prahy.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

K lepšímu zachycení údajů z rozhovoru využívali tazatelé záznamové zařízení. Pro zajištění kvalitnější výpovědní hodnoty získaného materiálu byly tematické otázky respondentovi položeny i přesto, že na otázku již odpověděl při diskuzi na jiné téma. Tento postup sloužil k zpřesnění výpovědí.

2.1.1 Výzkumný soubor

Předmětem výzkumu byly přípravy žadatelů o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče. Rozhovory byly vedeny s odpovědnými pracovníky všech krajských úřadů. V případě, že to bylo možné, rovněž se zástupci organizací, které jsou pověřeny provádět tyto přípravy, poskytovat odborné poradenství a pomoc těmto žadatelům a poskytovat fyzickým osobám vhodným stát se osvojiteli nebo pěstouny a osvojitelům nebo pěstounům poradenskou pomoc související s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do pěstounské péče,⁵ (dále jen „pověřené osoby“). Předmětem výzkumu byly tyto kraje:

- Jihočeský kraj (JHČ)
- Jihomoravský kraj (JHM)
- Karlovarský kraj (KVK)
- Kraj Vysočina (VYS)
- Královéhradecký kraj (KHK)
- Liberecký kraj (LBK)
- Moravskoslezský kraj (MSK)
- Olomoucký kraj (OLK)
- Pardubický kraj (PAK)
- Plzeňský kraj (PLK)
- Středočeský kraj (STČ)
- Ústecký kraj (ULK)
- Zlínský kraj (ZLK).

⁵ § 48 odst. 2 písm. e) zákona č. 359/1999

3 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

Následující kapitola přináší stěžejní výsledky analýzy ze všech sledovaných území. Vzhledem k použitým metodám se jedná o interpretaci záznamů z realizovaných rozhovorů obvykle s osobou z krajského úřadu, případně zástupcem pověřené osoby, pokud takovou krajský úřad pro účely realizace příprav zřizuje.

3.1 Jihočeský kraj

Území kraje je rozděleno do sedmi okresů, 17 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 37 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem.

Rozloha kraje je 10 057 km². Počet obyvatel Jihočeského kraje je 636 138⁶.

3.1.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Jihočeském kraji

A) Kdo přípravy zajišťuje

Přípravu fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny (dále jen „příprava“ nebo „přípravné kurzy“) realizují v Jihočeském kraji 3 pověřené osoby:

- Arkáda, sociálně psychologické centrum, Písek, <http://www.arkadacentrum.cz/> (realizován doplňkový rozhovor).
- Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy České Budějovice - tým pod vedením PhDr. Rostislava Nesnídala, <http://www.rodinaporadnacb.cz/>.
- Manželská a předmanželská poradna – tým pod vedením PhDr. Adély Doležalové, Strakonice, <http://www.manzelskaporadna-strakonice.cz/>.

Přípravy jsou prováděny zvlášť pro pěstouny a zvlášť pro osvojitele uvedenými třemi pověřenými osobami. Od r. 2013 mohou přípravy pro pěstouny realizovat všechny

⁶ www.kraj-jihocesky.cz/ a <http://www.businessinfo.cz/>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

organizace a krajský úřad má v plánu organizace střídat. Pěstouni na přechodnou dobu jsou připravováni Asociací náhradních rodin České republiky.

B) Forma, obsah a rozsah příprav

Přípravy probíhají skupinovou formou s individuálními prvky na začátku a na konci procesu. Jednoho běhu příprav se účastní 5 – 8 párů. Přípravy se pořádají v závislosti na počtu žádostí (pokud se dlouho noví žadatelé nehlásí, uskuteční se příprava i s menším počtem). V roce 2007 se uskutečnilo 7 příprav, v roce 2008 – 6 příprav, v roce 2009 – 5 příprav, v roce 2012 – 4 přípravy, v roce 2011 – 4 přípravy a v roce 2012 6 příprav. V tomto roce již proběhly dvě přípravy (jedna pro žadatele o osvojení a druhá pro žadatele o pěstounskou péči). Čekací doba na přípravu, od prvního kontaktu s pracovníky kraje, odpovídá cca 4 měsícům (zvláště osvojitelé, zvláště pěstouni). Celý proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá přibližně půl roku.

Obsah přípravy je zaměřen jak informačně, tak i zážitkově, jedná se tedy o kombinaci obou přístupů. Na konci každého kalendářního roku se schází zástupci pověřených osob a pracovníků krajského úřadu, vyhodnocují přípravy a případně společně upravují obsah. Všechny 3 subjekty mají nastavený obsah podobně, nově je přizpůsobován i novele zákona č. 359/1999 Sb. Dle zákona mají přípravy pevně daný minimální rozsah 48 hodin⁷ pro žadatele o osvojení a pěstounskou péči, odlišný je rozsah pro pěstounskou péči na přechodnou dobu. 40 hodin zajišťuje pověřený subjekt, 8 hodin zaměstnanci krajského úřadu. Čtyřicetihodinová část příprav, zajišťovaná pověřenou osobou se skládá z jednotné obsahové skladby:

- Sociálně-právní tematika v rozsahu 6 hodin.
- Téma medicínské v rozsahu 6 hodin.
- Psychologická a sociálně-psychologická tematika včetně zážitkových metod v rozsahu 28 hodin.

Pracovníci krajského úřadu se v rámci uvedených 8 hodin zapojují do příprav přímo, neúčastní se víkendových setkání a ani neelektorují žádné z témat u pověřených subjektů. U budoucích pěstounů pracovníci krajského úřadu 1x – 2x ročně pořádají pěstounské

⁷ § 11 odst. 2 písm. a) zákona č. 359/1999 Sb.

evropský
sociální
fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

besedy, jezdí do rodin u zájemců o pěstounskou péči, což je možno také považovat za součást přípravy.

Přípravy začínají třídním blokem (pátek, sobota a neděle). Následující týden je volný a za 14 dnů v sobotu kurz pokračuje. Novinkou je, že na tento čtvrtý den v rámci přípravy jsou přizvány i děti. Účastníci kurzu jsou velmi dobře motivovaní od pracovníků městských úřadů, kteří je připravují a seznamují dostatečně se vším, co budou žadatelé absolvovat. Absence tolerována není, žadatelé jsou informováni o tom, že je třeba účastnit se celé přípravy. Pokud se stane, že by žadatelé nemohli být účastni na některém ze setkání, lektori s nimi individuálně doplňují dané oblasti.

Lektori v přípravách jsou zkušenými pracovníky s odpovídajícím vzděláním, kteří mají bohatou praxi v rodinné terapii a rodinném poradenství. Přizývání jsou sociální pracovníci, pediatři, dětský psychiatr, právník, pracovník dětského centra nebo dětského domova (není zvykem a pracovníci ani nedoporučují, aby žadatelé osobně navštěvovali dětské centrum), manželský pár osvojitelů nebo pěstounů, který předává svoje osobní zkušenosti s praktickým náhradním rodičovstvím.

C) Příprava dětí

Od účinnosti novely zákona č. 359/1999 Sb. je součástí povinností krajského úřadu také zajištění přípravy dětí žijících v rodině osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny, která se provádí přiměřeně vzhledem k jejich věku, rozumové vyspělosti a v nezbytném rozsahu⁸. Příprava dětí probíhá čtvrtý den v rámci příprav. Jednodenní trvání bloku pro děti hodnotí pracovníci krajského úřadu i zástupce centra Arkády jako dostatečný. Vzhledem k tomu, že je účast dětí na přípravě novinkou, dají se do budoucna předpokládat úpravy a změny v čase. Každý kurz bude jiný podle skladby dětí z hlediska jejich věku a počtu dětí.

D) „Znovu-žadatelé“

Žadatelé, kteří žádají o zprostředkování náhradní rodinné péče opakovaně, mají individuální i skupinovou přípravu. Jedná se ovšem o malý počet těchto případů. Vždy se hledí na konkrétní rodinu, mapuje se chování a fungování této rodiny, co zvládá, co méně. Každá rodina má individuální potřeby, na které je dobré se zaměřit, a proto i doba trvání

⁸ § 11 odst. 2 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

přípravy je nastavena ve zkrácené a specializované podobě. Individuálně se postupuje při přešetření a skupinově formou rodičovských besed.

E) Náklady na přípravu

Náklady jsou stanovovány prostřednictvím zakázky „Příprava na náhradní rodičovství (na roli budoucích pěstounů, budoucích osvojitelů)“. V rámci zakázky malého rozsahu se zohledňuje délka poskytování služeb pro náhradní rodinnou péči, kvalifikační předpoklady, místa poskytování služeb, poskytování služeb dle cílových skupin – pěstouni, osvojitelé, pěstouni na přechodnou dobu. Výběr vychází i ze znalosti místních poměrů, z ekonomických kritérií apod.

Náklady na přípravný kurz jsou pro letošní rok stanoveny na částku 9.000 Kč za jeden pár žadatelů. Do budoucna lze očekávat změny v diferenciaci dle toho, zda se jedná o osvojitele nebo pěstouny, jestli jsou účastny děti apod. Žadatelé si sami hradí ubytování, stravování a cestovné.

F) Supervize

Supervize není součástí přípravného kurzu, probíhá v rámci vlastního provozu pověřené osoby (týmová i individuální). Pracovníci krajského úřadu se účastní intervizí, supervize nemají. V případě, že by byla nabídnuta tato možnost, účastnili by se jich. Velmi problematické je ovšem i skloubit veškeré aktivity v rámci časových možností pracovníků.

G) Výstupy lektorů z příprav a zpětná vazba od účastníků příprav

Pro práci lektorů je využíván záznamový dotazník s podrobnou osnovou, který vyplňuje lektor za každý pár či jednotlivce. Dotazník umožňuje reagovat i na specifické otázky, které se neobjevují u všech účastníků. Zpětná vazba od lektora se dále využívá v protokolu o odborném posouzení, v psychologických zprávách. Na základě doporučení ze zpětných vazeb dochází i k uvědomění si skutečných představ o přijatém dítěti.

Zpětná vazba o průběhu přípravy je získávána systematicky. Zpětná vazba od žadatelů je získávána při rozhovoru i písemně, a to anonymně prostřednictvím dotazníků.

Dále žadatelé hodnotí přípravu i v rámci následného doprovázení.

Subjekty poskytující přípravné kurzy se schází pravidelně i samy, spolupracují, předávají si zkušenosti, dobrou praxi z kurzů a reagují tak na zpětné informace od žadatelů velmi

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

efektivně. Díky tomu došlo postupně k přesouvání větších časových dotací v rámci kurzu od informační a přednáškové formy k zážitkové a sebezkušenostní.

3.1.2 Odborné posouzení v Jihočeském kraji

Na procesu odborného posouzení se podílí psycholog krajského úřadu a sociální pracovník. Zpráva odborného psychologického posouzení je vypracována až po kurzu přípravy, aby bylo možné výstupy z přípravného kurzu do této zprávy zahrnout.

Proces posouzení probíhá týmově. Psycholog se sociálním pracovníkem provádí se žadatelem rozhovor, administraci diagnostických metod, programovanou diskusní skupinu, návštěvu rodiny v přirozeném prostředí. Dále do týmu patří lékař, který zpracovává zdravotní posouzení způsobilosti. Pokud je jedna z těchto zpráv zamítavá, protokol i rozhodnutí sepíše sociální pracovnice. Doba od postoupení žádosti o zprostředkování náhradní rodinné péče na krajský úřad do rozhodnutí (kladného či zamítavého) činí několik měsíců, nejdéle však 9 měsíců (tato doba zahrnuje psychologické vyšetření na krajském úřadě + přípravu + zdravotní posudek). V závěrečné psychologické zprávě jsou zahrnuty i výstupy z přípravy.

Před novelou zákona probíhalo krajským úřadem (ostatní subjekty ho neprováděly) posouzení schopnosti dětí žijících v domácnosti žadatele tak, že děti přicházely s rodiči na závěr posouzení na krajský úřad. Děti školního věku dostávaly otázky o rodinném životě, o svých přáních, využívalo se projektivních technik, rodinného společného sezení apod. V psychologické zprávě je také část věnována právě těmto dětem, zda se vyvíjí dobře, zda mají nějaké specifické potřeby, jakou výchovnou kapacitou rodina disponuje. Od nového roku probíhá 4. den v rámci přípravy systematická práce s dětmi. Dále bude probíhat na krajském úřadě setkání rodiny s dítětem/děťmi.

Následná podpora náhradních rodičů

Další podpora pěstounům od krajského úřadu spočívá v tom, že pro ně 2x ročně pořádá víkendové setkávání celých rodin, 2x ročně jednodenní setkávání, 2x ročně víkend pro maminky pěstounky, rodičovské besedy, předvánoční posezení, půjčování odborné literatury, dále nepřímá podpora díky shánění sponzorských darů – lístky do multikina, divadla, návštěva výstaviště v Českých Budějovicích.

Spolupráce krajského úřadu, sedmnácti obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a pověřených osob probíhá bez problémů. Vzájemně (potvrzeno od obou stran) jsou nastaveny velmi profesionální vztahy se znalostí konkrétních osob zabývajících se náhradní rodinnou péčí. Krajský úřad organizoval v roce 2012 6x metodické porady a prováděl i nadále provádí kontroly. Komunikace s pověřenými osobami je otevřená, založená na vzájemné spolupráci.

Metodiky

Pracovníci krajského úřadu používají ohledně průběhu příprav a odborného posuzování fyzických osob dostupnou metodiku MPSV a zpracovanou mají i vlastní s konkrétními postupy. Interní materiál dostupný veřejnosti není, jedná se čistě o pracovní postupy pracovníků a není důvod k jeho zveřejnění. Na webových stránkách jsou zpracované všechny potřebné informace, dříve byly k dispozici i speciální stránky věnované NRP.

3.1.3 Shrnutí

Tabulka 1 – Jihočeský kraj

PŘÍPRAVA BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Realizátor přípravy	Pověřená osoba	Celkem 3 pověřené osoby.
Účastníci přípravných kurzů	<ul style="list-style-type: none"> • budoucí osvojitelé a budoucí pěstouni zvlášť • budoucí pěstouni na přechodnou dobu - kurz Asociace náhradních rodin České republiky 	„Znovu-žadatelé“ absolvují individuální i skupinovou přípravu. Jedná se ovšem o malý počet těchto případů. Vždy se hledí na konkrétní rodinu, mapuje se chování a fungování této rodiny, co zvládá, co méně.
Forma přípravy	Přípravné kurzy probíhají skupinovou formou s individuálními prvky na začátku a na konci procesu.	Jednoho kurzu se účastní 5 – 8 párů. Kurzy se otvírají dle počtu žádostí a dle potřeby (pokud se dlouho noví žadatelé nehlásí, uskuteční se kurz i s menším počtem).
Rozsah a časový harmonogram přípravy	<ul style="list-style-type: none"> • Osvojitelé – 48 hod. • Pěstouni – 48 hod. • Pěstouni na přechodnou dobu – 72 hod. 	40 hodin zajišťuje pověřený subjekt, 8 hodin zaměstnanci krajského úřadu). Kurzy začínají pátkem, sobotou a nedělí – třídní kurz. Následující týden je pauza a za 14 dnů v sobotu kurz pokračuje.
Příprava dětí žijících v rodině	Účast na kurzu, setkání v rodině	Příprava dětí žijících v rodině budoucích pěstounů probíhá 4. den v rámci přípravného kurzu. I tomuto se přizpůsobuje např. výběr objektu, aby splňoval z hlediska vhodných prostor i tento požadavek. Jednodenní účast dětí

		je dostatečný (z pohledu pracovníků KÚ i zástupce Arkády). Vzhledem k tomu, že je účast dětí na přípravě novinkou, dají se předpokládat úpravy a změny v čase. Každý kurz bude jiný podle skladby dětí z hlediska jejich věku a počtu dětí. U vícečetných rodin nastává problém, co se stávajícími dětmi v rodině.
PROCES ODBORNÉHO POSOUZENÍ BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Aktéři posouzení	Psycholog, sociální pracovník, lékař	Psycholog se sociálním pracovníkem, v různé míře zapojeni v rámci psychologického posouzení, provádí se žadateli rozhovor, administraci diagnostických metod, programovanou diskusní skupinu, návštěvu rodiny v přirozeném prostředí. Dále do týmu patří lékař, který zpracovává zdravotní posouzení způsobilosti. Pokud je jedna z těchto zpráv zamítavá, protokol i rozhodnutí sepíše sociální pracovnice.
Doba procesu	Proces posouzení je hotov do měsíce, max. do dvou měsíců. Doba vyhotovení posudku a podkladů psychologem trvá ½ roku.	Čekací doba na kurz, od prvního kontaktu s pracovníky kraje, odpovídá cca 4 měsícům (zvlášť osvojitele, zvlášť pěstouni). Celý proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá +/- ½ roku.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

3.2 Jihomoravský kraj

Jihomoravský kraj tvoří okresy Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov a Znojmo a je rozdělen na 21 správních obvodů obcí s rozšířenou působností. 48 obcí má status města.

Rozloha kraje činí 7 196 km². V kraji žije 1 166 313 obyvatel a patří tedy mezi větší kraje v České republice⁹.

3.2.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Jihomoravském kraji

A) Kdo přípravy zajišťuje

Přípravy v Jihomoravském kraji realizuje dlouhodobě občanské sdružení TRIALOG. Program příprav vznikl na vyzvu Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) již v roce 2000 (autoři PhDr. Miloslav Kotek, PhDr. Eva Rotreklová). V současné době je TRIALOG jedinou organizací v kraji, která realizuje pro krajský úřad přípravy budoucích pěstounů a osvojitelů. Společnost má dlouholetou zkušenost a kvalitní odborné zázemí v poskytování služeb pro náhradní rodiče.

B) Forma, obsah a rozsah příprav

Přípravy jsou realizovány společně pro pěstouny i osvojitele. Model přípravy je třístupňový, kdy základní část 44 hodin absolvují všichni společně (osvojitelé, pěstouni a pěstouni na přechodnou dobu) a na ně navazuje pro pěstouny a pěstouny na přechodnou dobu druhý stupeň (do celkových 53 hodin) a třetí stupeň pro pěstouny na přechodnou dobu (do celkových 73 hodin přípravy). Rozsah přípravy je dle názoru realizátora přípravy nejmenší možný, pro kvalitní přípravu pěstounů a zejména pěstounů na přechodnou dobu by bylo žádoucí rozsah přípravy významně navýšit, aby bylo možné hovořit o důkladném vzdělávání, ne pouhém informování žadatelů. Kombinace všech skupin v přípravě se dlouhodobě realizátorům osvědčila a považují ji za velice vhodnou. Informace určené pro budoucí osvojitele mohou napomoci i budoucím pěstounům získat realističtější náhled na obsah pěstounské péče a zvážit, zda pěstounská péče je opravdu forma náhradní rodinné péče, kterou chtějí poskytovat. Účastníci mají tímto způsobem možnost nenásilnou formou pochopit a zažít rozdíl mezi institutem osvojení a pěstounské péče, ve které jde především

⁹ <http://www.kr-jihomoravsky.cz/> a <http://www.businessinfo.cz/>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

o službu dítěti. Spíše než dělení skupin do přípravy dle typu náhradní rodinné péče je vhodné zvažovat při sestavování skupin, zda účastníci mají či nemají zkušenost s výchovou dětí v rodině. Toto kritérium se jeví být ze zkušenosti důležitější než to, zda účastníci kurzu žádají o svěřeni dítěte do osvojení, či pěstounské péče.

Přípravné kurzy probíhají skupinovou formou, kdy se jednoho kurzu účastní přibližně 10 párů, tzn. maximálně 20 osob. Skupinu pro přípravu sestavuje krajský úřad, příprava se zahajuje vždy po naplnění kapacity skupiny. Výhoda společné skupiny spočívá mj. v tom, že čekací doba na zařazení do přípravy není dlouhá. Individuální forma přípravy je možná ve výjimečných případech, kdy zařazení do skupiny brání např. jazyková bariéra na straně žadatele, apod. V rámci kurzů je pak možné individuálně konzultovat vybrané problémy či témata.

Kurzy se otvírají po naplnění počtu žadatelů pro skupinu. Přípravy se zpravidla realizují v jarních a podzimních cyklech.

Tematicky je příprava zaměřena informačně i zážitkově. Důraz je kladen na možnost sebereflexe a kladení otázek v bezpečném prostředí, i když část přípravy má převážně informační a přednáškový charakter. Hlavním obsahem je:

- Rodina a náhradní rodinná péče – rodina, její funkce a význam pro dítě, cíle náhradní rodinné péče, jednotlivé formy náhradní rodinné péče, úskalí.
- Sociálně-právní problematika náhradní rodinné péče.
- Vývojová psychologie – potřeby dítěte v jednotlivých vývojových obdobích a specifika potřeb dětí žijících mimo vlastní rodinu.
- Psychologie rodičovství – biologické versus psychologické rodičovství.
- Zdravotní hlediska náhradní rodinné péče.

Žadatelé během přípravného kurzu mohou navštívit dětské centrum (návštěva není povinnou součástí přípravy, ale je nabízena jako dobrovolná možnost).

Základní lektorský tým tvoří garant přípravy – psycholog, sociální pracovníce a lékařka – pediatrička dětského centra. S lektorským týmem dále spolupracuje 7 externích

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

spolupracovníků – 2 psychologové Krajského úřadu Jihomoravského kraje, sociální pracovníce Kraje Vysočina, primářka Kojeneckého ústavu Kyjov, ředitelka Dětského centra Kamenice n. Lipou, ředitelka Dětského centra Jihlava, psychologka Dětského centra Jihlava. Sociální pracovníce orgánů sociálně-právní ochrany dětí místně příslušné dle trvalého pobytu žadatelů jsou vždy zvány na závěrečné rozhovory. Z dalších 10 adoptivních a pěstounských manželských párů jsou pro každou skupinu zváni pěstouni či osvojitelé, kteří by svojí historií a osobní cestou mohli být vhodnou inspirací pro páry žadatelů. Vždy je zván na besedu také někdo, kdo jako dítě prožil život v pěstounské nebo osvojitelské rodině.

Obsah kurzu je vzhledem k dlouhodobé spolupráci s pověřenou osobou relativně stabilní, upravoval se v návaznosti na legislativní změny a do budoucna se uvažuje o případných změnách navazujících na zkušenosti s přípravou pěstounů na přechodnou dobu a posílení role zkušených pěstounů na přípravě.

Pracovníci krajského úřadu se zapojují do přípravy jako lektori některých bloků.

Účastníci přípravy jsou povinni absolvovat přípravu v plném rozsahu, absence se toleruje v odůvodněných případech na jednodenních setkáních, kde je možné situaci individuálně řešit v případě, kdy se účastní alespoň jeden z páru. Účast na vícedenních setkáních je nezbytná. Hodiny dle rozsahu (viz výše) se dělí na víkendové pobyty (od čtvrtedního odpoledne do sobotního dopoledne) a jednodenní setkání, které se střídají v týdenním rytmu až do naplnění počtu hodin u jednotlivých skupin. Víkendové pobyty se realizují mimo město Brno, je vhodné, aby účastníci v místě přespávali. Mezi účastníky přípravy se vytvářejí hluboké vztahy a přátelství, která často přetrvávají dlouho po ukončení přípravy a mají funkci jakýchsi svépomocných skupin. I zde se potvrzuje účelnost společné přípravy pěstounů a osvojitelů, téma přijetí dítěte do rodiny se de-tabuizuje, což vede k větší otevřenosti osvojitelů vůči dětem.

Celý proces přípravy je realizován v průběhu maximálně 2 měsíců u pěstounů na přechodnou dobu.

Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně, obvykle však jeden rok.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

C) Příprava dětí

U přípravy dětí v rodině je kladen velký důraz na to, aby děti připravovali především rodiče, ti, jejichž role a kompetence jsou v tomto procesu nenahraditelné. V rámci přípravy se pak už pouze víceméně ověřuje, zda jsou děti dostatečně rodiči připravené (jedná se o proces, který trvá mnohem delší dobu, než je samotná doba přípravy). V rámci přípravy se uvažuje o skupinové přípravě dětí v rozsahu minimálně 5 hodin. Děti budou rozděleny do skupin dle věku a budou pracovat vždy se dvěma lektory ve skupině.

D) „Znovu-žadatelé“

Příprava znovužadatelů doposud nebyla realizována, ale do budoucna se uvažuje o přípravě ve skupině a to ve zkrácené podobě – v rozsahu cca 8 hodin.

E) Náklady na přípravu

Náklady na kurz činí zhruba 4 – 5 tisíc Kč na osobu. Žadatelé si sami platí dopravu, ubytování a stravu.

V současné době probíhá výběrové řízení na dodavatele příprav, mezi významná hodnotící kritéria v rámci zadávací dokumentace k zakázce patří nejen cena, ale také obsahová náplň, kvalifikační předpoklady lektorů, sídlo organizace do 100 km od města Brna, akceptace podmínek kraje, pokud jde o výstupy z přípravy a závazek úzké spolupráce s krajským úřadem.

F) Supervize

Supervize probíhá v rámci pověřené osoby, pracovníci krajského úřadu supervizi nemají.

G) Výstupy lektorů z příprav a zpětná vazba od účastníků příprav

Zpětnou vazbu získává pověřená osoba neformálně v rámci závěrečných setkání skupiny, pracovníci krajského úřadu získávají zpětnou vazbu o přípravě během individuálních rozhovorů s žadateli. Obecně ze zpětné vazby vyplývá jako vysoce ceněná atmosféra důvěry a bezpečí během přípravy, možnost navázání kontaktů s ostatními pěstouny a osvojiteli, kontakt se stávajícími pěstouny a s dospělou osobou, která vyrůstala v pěstounské péči a návštěva zařízení.

3.2.2 Odborné posouzení v Jihomoravském kraji

Na procesu odborného posouzení se podílí psycholog krajského úřadu, který jako podklad k psychologickému posouzení využívá zprávu o absolvování přípravy. Posouzení probíhá během minimálně dvou dopoledních setkání v sídle úřadu, kde psycholog provede jednak testovou diagnostiku, jednak vede s žadatelem rozhovory o motivaci k přijetí dítěte apod. V případě, že jsou v rodině žadatele děti, psycholog realizuje návštěvu přímo v domácím prostředí rodiny. Celkový rozsah odborného posouzení činí zhruba 10 hodin a je zakončen závěrečným pohovorem, který trvá minimálně 1 hodinu, a na kterém je žadatel seznámen s výsledky odborného posouzení.

Zdravotní posouzení žadatelů probíhá ještě před zařazením žadatelů do přípravy a to z toho důvodu, aby v případě zamítavého posudku neabsolvovali přípravu zbytečně.

Následná podpora náhradních rodičů

Krajský úřad poskytuje pěstounům a osvojitelům další podporu. Pracovník kraje navštěvuje každou pěstounskou rodinu zhruba půl roku po přijetí dítěte a nabízí podporu, 3x – 4x za rok organizuje konzultační dny, víkendové pobyty pro děti, bowlingové turnaje pro rodiny, atd.

Metodiky

Celý proces přípravy a odborného posouzení vychází z metodik jak neziskových organizací (TRIALOG, TRIADA), tak z metodických doporučení MPSV.

3.2.3 Shrnutí

Tabulka 2 - Jihomoravský kraj

PŘÍPRAVA BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Realizátor přípravy	Pověřená osoba, probíhá výběrové řízení.	o .s. Trialog Brno.
Účastníci přípravných kurzů	Přípravné kurzy jsou realizovány společně, pro pěstouny, osvojitele a pěstouny na přechodnou dobu.	Model přípravy je třístupeňový, kdy základní část 44 hodin absolvují všichni společně (osvojitelé, pěstouni a pěstouni na přechodnou dobu) a na ně navazuje pro pěstouny a PPD druhý stupeň (do celkových 53 hodin) a třetí stupeň pro pěstouny na přechodnou dobu (do celkových 73 hodin přípravy).

		Příprava zneužadatelů doposud nebyla realizována, ale do budoucna se uvažuje o přípravě ve skupině a to ve zkrácené podobě – cca v rozsahu 8 hodin.
Forma přípravy	Přípravné kurzy probíhají skupinovou formou	Individuální forma přípravy je možná ve výjimečných případech, kdy zařazení do skupiny brání např. jazyková bariéra na straně žadatele, apod. V rámci kurzů je pak možnost individuálně konzultovat vybrané problémy či témata.
Rozsah a časový harmonogram přípravy	<ul style="list-style-type: none"> viz popis modelu přípravy 	Hodiny dle rozsahu (viz výše) se dělí na víkendové pobyty (od čtvrtečního odpoledne do sobotního dopoledne) a jednodenní setkání, které se střídají v týdenním rytmu až do naplnění počtu hodin u jednotlivých skupin.
Příprava dětí žijících v rodině	Důraz na roli rodičů jako nejdůležitějších osob, které mají připravovat děti.	U přípravy dětí v rodině je kladen velký důraz na to, aby především rodiče byli připravováni a vedeni k tomu, aby připravovali děti, což je jejich role a primárně jejich kompetence, kterou nelze obejít. V rámci přípravy se pak už pouze víceméně ověřuje, zda jsou děti dostatečně rodiči připravené (jedná se o proces, který trvá mnohem delší dobu, než je samotná doba přípravy). V rámci přípravy se uvažuje o skupinové přípravě dětí v rozsahu minimálně 5 hodin. Děti budou rozděleny do skupin dle věku a budou pracovat vždy se dvěma lektory ve skupině.
PROCES ODBORNÉHO POSOUZENÍ BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Aktéři posouzení	Psycholog krajského úřadu, zdravotní zpráva, zpráva z přípravy	Posouzení probíhá během minimálně dvou dopoledních setkání v sídle úřadu, kde psycholog provede jednak testovou diagnostiku, jednak vede s žadatelem rozhovory o motivaci k přijetí dítěte apod. V případě, že jsou v rodině žadatele děti, psycholog realizuje návštěvu přímo v domácím prostředí rodiny. Zdravotní posouzení žadatelů probíhá ještě před zařazením žadatelů do přípravy a to z toho důvodu, aby v případě zamítavého posudku neabsolvovali přípravu zbytečně.
Doba procesu	Celkový rozsah odborného posouzení činí zhruba 10 hodin a je zakončen závěrečným pohovorem, který trvá minimálně 1 hodinu, a na kterém je žadatel seznámen s výsledky odborného posouzení.	Celý proces přípravy je realizován v průběhu maximálně 2 měsíců u pěstounů na přechodnou dobu. Od doby, kdy na krajský úřad přijde žádost do doby rozhodnutí maximálně 9 měsíců

3.3 Karlovarský kraj

Kraj je rozdělen do 3 okresů - chebského, karlovarského a sokolovského. Podle současného administrativního členění je na území kraje celkem 132 obcí, z toho 7 obcí s rozšířenou působností.

Jeho rozloha je 3314 km², a tvoří tak 4,25% rozlohy České republiky. Celkový počet obyvatel je 303 165 a jedná se o nejmenší kraj v ČR (podle počtu obyvatel)¹⁰.

3.3.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Karlovarském kraji

A) Kdo přípravy zajišťuje

Přípravy realizuje příspěvková organizace Karlovarského kraje, Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, se sídlem v Sokolově <http://www.zivefirmy.cz/poradna-pro-rodinu-manzelstvi-a-mezilidske-vztahy>.

B) Forma, obsah a rozsah příprav

Vzhledem k tomu, že má Karlovarský kraj velmi málo žadatelů o pěstounskou péči, v každé přípravě se vyskytly 1 – 2 páry žadatelů, přípravy jsou proto společné pro pěstouny i osvojitele. Jedna příprava pěstounů na přechodnou dobu byla realizována Asociací náhradních rodin České republiky.

Dosud byly přípravy realizovány skupinovou formou, po níž následovaly individuální pohovory s každým žadatelem či párem. V souvislosti s novelou zákona byla změněna koncepce příprav, je nastavena skupinová příprava (společné sdílení) a v průběhu celého procesu probíhají individuální konzultace s jednotlivými páry dle potřeby.

Otevření příprav je podmíněno počtem přihlášených uchazečů. Většinou se vychází z toho, že je třeba naplnit přípravu cca 10 páry, aby docházelo ke skupinové dynamice. Přípravy probíhají na jaře a na podzim. V letošním roce je očekáván nárůst, je pravděpodobné, že budou otevřeny 3 běhy příprav. Čekací doba na přípravu je ve výjimečných případech i půlroční, zpravidla se jedná o 3 – 4 měsíce.

¹⁰ <http://www.kr-karlovarsky.cz/> a <http://www.businessinfo.cz/>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Kurz kombinuje informační a zážitkové části. Jedná se např. o dvouhodinový přednáškový blok o vývojových potřebách dětí, na nějž navazuje zážitková technika s kasuistikou se zaměřením na neuspokojené vývojové potřeby u dítěte. Ve skupince jsou příklady rozebrány, skupiny řeší konkrétní úkoly a v závěru dochází ke shrnutí této problematiky. Další blok je zaměřen na poruchy attachmentu a citové vazby včetně případové studie, modelové situace, vše formou zážitkové techniky. Blok výchovných problémů s dětmi se skládá opět z přednášky a z řešení konkrétních kasuistik. Součástí příprav je i informační blok o vývoji dítěte z pohledu pediatra a zvláštnosti u dětí z kojeneckých ústavů, případná rizika. Účastníci jsou seznámeni také o základních aspektech náhradní rodinné péče. Nejžádanější součástí příprav jsou i besedy s osvojiteli a pěstouny, na kterých jsou debatovány různé zkušenosti, zážitky, problémy a radosti, které s sebou náhradní rodinné péče přináší. Ze zpětných vazeb je zřejmé, že skloubení teorie a praxe v nastaveném rozsahu, je vyhovující. Žadatelé mají v rámci přípravy možnost účastnit se „prohlídky“ kojeneckého ústavu, je na jejich rozhodnutí, zda se účastnit chtějí nebo je to pro ně tak psychicky náročný proces, že tuto možnost odmítnou.

Přípravy se účastní pediatr, genetička, zástupce dětského domova, za orgán sociálně-právní ochrany krajského úřadu 2 pracovníci - psycholog a sociální pracovníce, 2 psychologičky z Rodinné poradny, pěstouni, osvojitelé předávající svoje zkušenosti s náhradní rodinnou péčí.

Dříve činil rozsah přípravy 42 hodin, nově splňuje od ledna roku 2013 rozsah 48 hodin. Lektori vycházejí z praktických zkušeností, jde o lékaře, sociální pracovníky, psychology a rovněž zástupce z řad současných pěstounů a osvojitelů.

Sylabus přípravy se zabývá tématy vývojových potřeb dětí, fyziologie, patologie, obsahuje nabídku při řešení konkrétních problémů vývojových, vzdělávacích atd., jak je výše uvedeno. Obsah sylabu a kursu se mění na základě zkušeností lektorů, zpětných vazeb od žadatelů, nových informací ze vzdělávání lektorů apod. Novinkou je předávání výstupů v podobě prezentací od přednášejících vždy na konci jednotlivých bloků. Žadatelé mají v těchto materiálech uvedeny kontakty na odborníky z praxe, na koho se obrátit v případě problému. Zřetel je brán také na výběr pěstounů či osvojitelů, kteří sdělují své zkušenosti. Cílem pracovníků kraje a příspěvkové organizace není říkat osvojitelům a pěstounům jen pozitivní informace a průběh náhradní rodinné péče idealizovat. Jde o to seznámit je i

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

s případnými problémy a především možnými způsoby řešení, jako prevence před selháním v případě negativních zkušeností,

Dříve byly kurzy organizovány v průběhu 4 – 5 sobot, od nového roku se jedná o 3 soboty, prodloužený víkend (pátek, sobota, neděle) a individuální setkání v průběhu týdne. Výběr termínů byl ponechán žadatelům, více jim vyhovují víkendy než všední dny. Rozsah celkového přípravného kurzu je rozprostřen do 1,5 měsíce.

Celý proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá maximálně 1 rok, většinou je však kratší, 6 – 8 měsíců. Pokud na úvodní konzultaci pracovnice kraje zjistí, že manželství žadatelů trvá velice krátkou dobu a není možné kvalitně posoudit stabilitu manželského soužití, jsou žadatelé informováni, že nesplňují podmínku, vycházející z úzu, že pro možnost hodnotitelného posouzení žadatelů musí být minimálně 3 roky manželi. V těchto případech dochází velmi často po dohodě k přerušení žádosti.

Účast žadatelů v rámci přípravy je povinná. Platí nepsané pravidlo, že žadatelé musí absolvovat 80% docházky, většinou se však žadatelé účastní všech aktivit. Minimálně se stává, že přichází s konkrétním odůvodněním omluvy z kurzu (pracovní vytížení, zdravotní komplikace apod.). Pokud by se stalo, že např. ze zdravotních důvodů by žadatelé nemohli být účastni, přeruší se jejich žádost a jsou pak zařazeni do následující přípravy.

Pracovníci krajského úřadu také lektorují některá témata, jako jsou kniha života, sociálně-právní ochrana, specifika procesu zprostředkování, specifika vývoje dětí v ústavních zařízeních a z toho vyplývající problematika, adaptace na příchod dítěte do rodiny, sebepojetí a identita, nabídka spolupráce při výskytu výchovně vzdělávacích, psychologických a zdravotních problémů – následná pomoc.

C) Příprava dětí

Příprava dětí žijících v rodině budoucích pěstounů dosud cíleně neprobíhala (pouze v rámci šetření s rodiči, pokud byly tyto děti přítomny). Konal se vždy rozhovor, dále konzultace, motivace, hra a další techniky. Byly samozřejmě zohledněny faktory věku, možnosti dětí, jejich schopnosti. Kontinuální příprava dětí neprobíhala. V tuto chvíli probíhají konzultace mezi pracovníky kraje a Rodinné poradny, jak nastavit tento systém. Prozatím existuje shoda na tom, že skupinová forma není vhodná kvůli malému počtu žadatelů, kteří mají děti, dále z důvodu věkového rozpětí dětí. Bude tedy nastavována

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

individuální forma příprav. Jedná se o soubor otázek, které se s nimi v rámci rozhovoru probírají (inspirace z absolvovaných kurzů).

D) „Znovu-žadatelé“

Znovu-žadatelé absolvovali přípravu v rozsahu 16 hodin (2 dny). Ve spolupráci s příspěvkovou organizací kraje byly stanoveny oblasti přípravy, kterých se znovu-žadatelé účastnili. Jednalo se o specifické a cílené informace.

E) Náklady na přípravu

Vzhledem k tomu, že přípravu zajišťuje vlastní příspěvková organizace kraje, nebylo vyhlášeno výběrové řízení. Jediná organizace, která vznikla, a která by se mohla ucházet o realizaci příprav, je obecně prospěšná společnost Náhradním rodinám, o.p.s. V současné době uzavírá dohody o výkonu pěstounské péče, kapacitu na přípravné kurzy prozatím nemá.

Na hrazení nákladů se budoucí pěstouni nebo osvojitelé nepodílí. Celkové náklady na přípravné kurzy jsou zahrnuty v krajském rozpočtu, činí Kč 150.000,-- / 1 rok. Na tento rok bylo požadováno navýšení této položky na Kč 200.000,-- pro všechny běhy přípravných kurzů. Zvýšení o Kč 50.000,-- je z toho důvodu, že se mohou vyskytnout pěstouni na přechodnou dobu, u kterých jsou časově náročnější přípravy a předpokládá se i větší zájem o pěstounskou péči.

F) Supervize

Supervize není součástí přípravného kurzu. Pracovníci krajského úřadu se 1 rok účastnili supervizí v rámci projektu Nadace Sirius společně s Plzeňským krajem, ale supervize nebyly zaměřené na přípravu. Jednalo se o týmové supervize s možností realizace následně i individuálních supervizí. Supervize hodnotí pracovníci krajského úřadu jako velmi přínosné, uvítali by je. V Karlovarském regionu je ovšem problematické nasmlouvat dostatečně kvalifikované supervizory, protože nejsou k dispozici. Pracovnice příspěvkové organizace jsou pod supervizí.

G) Výstupy lektorů z příprav a zpětná vazba od účastníků příprav

Zpětná vazba o průběhu přípravy je systematická. Žadatelé podávají zpětnou vazbu ústní i písemnou formou. Písemná forma má podobu dotazníku, který je žadateli vyplňován po každém dni přípravného kurzu. Hodnocení ale denně vyplňují i přednášející na jednotlivé

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

žadatele. Hodnotí, jak se během kurzu zapojovali, na co se ptali, co je zajímavé, případně co by ještě chtěli doplnit. Podle uvedených výsledků a objednávky kraje zpracovává poradna samostatnou výstupní zprávu o každém páru, včetně informací o schopnosti spolupracovat a vyjádření přednášejících odborníků, zda doporučují zařazení těchto párů do evidence žadatelů.

Zpětná vazba o efektivitě a užitečnosti přípravy je zjišťována systematicky individuální formou, jejími prameny jsou vyplněné dotazníky žadatelů, a rovněž individuální diskuse s jednotlivými páry.

Na základě obou typů zpětných vazeb dochází k různým změnám v tématech, v časovém rozvržení, v obměně přednášejících. Jedná se o živý organismus, který se neustále zdokonaluje ke spokojenosti všech zúčastněných stran. Cílem je co nejvíce připravit žadatele na to, co je čeká, s čím se budou setkávat. Proto mají např. debaty se stávajícími pěstouny a konkrétními příklady ze života, pro žadatele největší přínosem.

3.3.2 Odborné posouzení v Karlovarském kraji

Metodika

V průběhu přípravy a odborného posuzování fyzických osob využívají pracovníci krajského úřadu metodické materiály organizace Amalthea, výstupy od kolegů z Jihočeského kraje apod. Tyto materiály nejsou veřejně přístupné, slouží pro interní potřeby pracovníků Karlovarského kraje.

Pracovnice krajského úřadu – psycholožka – přednáší na přípravném kurzu, ale přípravu si vedou v rámci odborného posouzení psycholožky poradny. Vyšetření, zpracování psychologické zprávy s ohledem na výstup z přípravy zpracovává psycholožka kraje, jedná se o jeden z podkladů odborného posouzení. Dále k odbornému posouzení náleží posudek o zdravotním stavu (zpracovává krajská posudková lékařka), poté výstup z přípravy a zpráva o sociálním šetření, která je součástí dokumentace postoupené z obecního úřadu společně s žádostí. Sociální pracovnice kraje pak zpracovává výstup z odborného posouzení (shrnutí všech zpráv) jako zásadní podklad pro závěrečné rozhodnutí.

Celý proces posouzení trvá 6 - 8 měsíců, od dodání dokumentace, nastudování materiálů pracovníky krajského úřadu, psychologického vyšetření. Psycholog krajského úřadu si cca

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

do 1 měsíce (v současné době kvůli nárůstu počtu žadatelů 2 – 3 měsíce) od dodání dokumentace žadatele pozve k projednání psychologické zprávy. Pokud v rámci této první schůzky vyplynou určité kontraindikace, které by měly negativní vliv na posouzení, je příslušný pár informován o tom, že v jeho případě je zbytečné absolvovat přípravu. Žadatelé absolvují přípravu teprve tehdy, když získají doporučující zprávu. Kolegové z přípravy již mají k dispozici informace o žadatelích, vědí, na co se zaměřit apod.

Posouzení schopnosti dětí žijících v domácnosti žadatele přijmout nové dítě do rodiny probíhá tak, že pracovnice krajského úřadu dítě navštíví v přirozeném prostředí, tzn., psycholožka se sociální pracovníci navštíví rodinu, kde dítě „vyšetří“. V případě, že z technického hlediska tento postup není možný, pozvou si pracovníci rodinu na krajský úřad, kde mají přizpůsobené prostory pro tyto účely a rozhovor s dítětem probíhá tam.

Následná podpora náhradních rodičů

Další podpora pěstounů od krajského úřadu spočívá v nabídce pomoci a předávání kontaktů na odborníky. U pěstounských rodin pořádají pracovníci krajského úřadu 1x do roka konzultační dny pro výkon pěstounské péče, kde lze otevřít jakýkoliv problém, s nímž se pěstoun v průběhu péče setkali. Pracovníci krajského úřadu navštěvují rodinu po svěřeni dítěte minimálně 1x (většinou jde o 2 návštěvy). Během návštěvy je diskutován adaptační proces, reakce dítěte apod. Povinnost příslušného orgánu sociálně-právní ochrany na úrovni obecního úřadu obce s rozšířenou působností je navštívit rodiny s novým dítětem v prvních 6 měsících 2x, následně každý půlrok 1x. Pracovníci kraje hodnotí tento interval jako nedostatečný. Naopak jako velmi pozitivní hodnotí pracovníci krajského úřadu dohody o výkonu pěstounské péče, které vytváří předpoklad pro intenzivnější doprovázení. Rozdílná situace je u osvojitelů, kde po pravomocném rozhodnutí o osvojení končí pravidelné kontakty s odbornými pracovišti, resp. osvojitelé se na ně mohou obracet ze své vůle.

Podporu pěstounům zajišťuje kromě kraje organizace Náhradním rodinám. Tato organizace má poměrně krátkou dobu fungování - 1,5 roku. Je tedy ve fázi získávání zkušeností, navazování kontaktů s pěstouny (provázející služby – odlehčovací služby, spolupráce při kontaktu s biologickými rodiči, atd.).

Co se týče spolupráce krajského úřadu, obcí s rozšířenou působností a pověřených osob v rámci příprav, je ve stádiu navazování kontaktů. Pracovníci obecních úřadů obcí

s rozšířenou působností se příprav neúčastní, ale projevíli zájem o informace týkající se obsahu. Po zaběhnutí systému pracovníci krajského úřadu plánují přípravu, která by byla zaměřena na tyto pracovníky (minimálně pro získání představy o tom, čím si žadatelé v průběhu příprav procházejí).

3.3.3 Shrnutí

Tabulka 3 - Karlovarský kraj

PŘÍPRAVA BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Realizátor přípravy	Příspěvková organizace	Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, Sokolov.
Účastníci přípravných kurzů	Karlovarský kraj má nízký počet žadatelů o pěstounskou péči, v každém kurzu se vyskytly 1 – 2 páry žadatelů, proto jsou přípravy společné pro pěstouny i osvojitele. Jedna žádost pěstounů na přechodnou dobu byla realizována Asociací náhradních rodin České republiky.	Znovu-žadatelé absolvovali přípravu v rozsahu 16 hodin (2 dny). Ve spolupráci s příspěvkovou organizací kraje byly stanoveny oblasti přípravy, kterých se znovu-žadatelé účastnili. Jednalo se o specifické a cílené informace.
Forma přípravy	Přípravné kurzy probíhají skupinovou formou s individuálními konzultacemi	Dosud byly kurzy skupinové, následně se prováděly individuální pohovory s každým žadatelem. Nyní byla změněna koncepce přípravných kurzů, je nastavena skupinová příprava (společné sdílení) a v průběhu celého procesu probíhají individuální konzultace s jednotlivými páry – dle potřeby.
Rozsah a časový harmonogram přípravy	<ul style="list-style-type: none"> Osvojitelé – 48 hod. Pěstouni – 48 hod. Pěstouni na přechodnou dobu – 72 hod. 	3 soboty, prodloužený víkend (pátek, sobota, neděle) a individuální sezení v průběhu týdne. Rozsah celkového přípravného kurzu je rozprostřen do 1,5 měsíce.
Příprava dětí žijících v rodině	Nastavování systému	Příprava dětí žijících v rodině budoucích pěstounů dosud neprobíhala, pouze pokud byly děti v rodině, tak v rámci šetření s rodiči. Konal se vždy rozhovor, dále konzultace, motivace, hra. V tuto chvíli se domlouvají pracovníci kraje s kolegyněmi z Rodinné poradny, jak nastavit tento systém. Domluvili se tak, že skupinová forma není vhodná kvůli malému počtu žadatelů, kteří mají děti, dále z důvodu věkového rozpětí dětí, zvoleno bylo tedy individuální provedení. Jedná se o soubor otázek, které se s nimi v rámci rozhovoru probírají (inspirace z absolvovaných kurzů).

PROCES ODBORNÉHO POSOUZENÍ BUDOUČÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Aktéři posouzení	Psycholog, sociální pracovník, krajská posudková lékařka	Psycholog se sociálním pracovníkem, v různé míře zapojeni v rámci psychologického posouzení, provádí se žadateli rozhovor, administraci diagnostických metod, programovanou diskusní skupinu, návštěvu rodiny v přirozeném prostředí. Dále do týmu patří lékař, který zpracovává zdravotní posouzení způsobilosti. Pokud je jedna z těchto zpráv zamítavá, protokol i rozhodnutí sepíše sociální pracovnice.
Doba procesu	Celý proces posouzení trvá 6 - 8 měsíců	Celý proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá maximálně do 1 roku, spíše méně, tedy 6 – 8 měsíců.

3.4 Kraj Vysočina

Kraj se člení na 5 okresů (Havlíčkův Brod, Jihlava, Pelhřimov, Třebíč a Žďár nad Sázavou), 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 26 obvodů pověřených obecních úřadů.

Rozloha Vysočiny je 6 800 km², počet obyvatel kraje je 511 937¹¹.

3.4.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Kraji Vysočina

A) Kdo přípravy zajišťuje

Přípravy doposud realizovala pověřená osoba formou externí spolupráce. Pracovnice krajského úřadu se však spolu s externí psychologkou do přípravy aktivně zapojuje. V současné době se čeká na ukončení výběrového řízení. S dosavadní organizací má kraj Vysočina dobrou zkušenost. Panuje obava, jaké organizace a s jak kvalitním kurzem se do veřejné zakázky přihlásí. Výsledky nechce dotazovaná osoba v žádném případě předjímat. Obecně však můžeme říci, že zadání přípravy přes veřejnou zakázku nepovažuje za optimální.

B) Forma, obsah a rozsah příprav

Přípravné kurzy jsou realizovány společně, jak pro pěstouny a osvojitele. Pěstouni na přechodnou dobu využívají nabídek kurzů Asociace náhradních rodin České republiky. Kombinace obou skupin se dlouhodobě realizátorům osvědčila. Osvojitelé mají i díky společným kurzům větší zájem zapojit se do pěstounské péče.

Přípravné kurzy probíhají skupinovou formou, kdy se jednoho kurzu účastní 10 – 11 párů, tzn. maximálně 22 osob. V rámci kurzů je pak možnost individuálně konzultovat vybrané problémy či témata. Kurzy respektují platnou legislativu a mají následující počet hodin:

- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli 48 hodin.
- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se pěstouny 48 hodin.

¹¹ <http://www.kr-vysocina.cz/> a <http://www.businessinfo.cz/>

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- Speciální odborné přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu v rozsahu 72 hodin.

Kurzy se otvírají dle počtu žádostí. Každý rok je situace odlišná, v posledních letech spatřuje Krajský úřad Vysočina mírný pokles žádostí, ale vždy jich je něco přes 50. Obvykle se za poslední čtyři roky uskutečnily ročně 2 až 3 kurzy přípravy. Kurz je zaměřen informačně i zážitkově. Hlavním obsahem je:

- Teoretická část zaměřená na podávání informací o samotném procesu zprostředkování a jeho jednotlivých etapách, formách náhradní rodinné péče a jejich specifických, mezinárodní adopci, biologickém a psychologickém rodičovství, základní informace o psychologii dítěte, o psychické deprivaci a možnostech nápravy jejích následků, rodičovská zodpovědnost aj.
- Semináře z oblasti pediatrie – dědičnost, genetické vyšetření nejčastější zdravotní diagnózy u dětí přicházející do náhradní rodinné péče, proces příchodu dítěte do rodiny, projevy a chování dítěte, struktura zdravotní péče o dítě, úrazy a otravy dítěte, děti se speciálními potřebami.
- Setkání s osvojitelskými a pěstounskými rodinami, setkání s člověkem, který v náhradní rodině vyrostl, neformální setkání se sociálními pracovníky náhradní rodinné péče příslušných pověřených obcí, setkání s pracovníky náhradní rodinné péče Krajského úřadu Vysočina.
- Dovednosti žadatelů potřebné pro spolupráci s biologickou, případně novou rodinou dítěte.
- Proces předávání dítěte.
- Práce s dětmi žijícími v rodině žadatele.

Žadatelé během přípravného kurzu mohou navštívit dětské centrum (lektorkou zdravotnické části kurzu je dětská pediatrička a zároveň ředitelka centra), dětský domov zaměřený na sourozence z jedné rodiny. Legislativu a ostatní témata řeší pověřená osoba. Do přípravy je pak zapojena externí pracovnice krajského úřadu – psychologka, která je zároveň zaměstnankyní příspěvkové organizace kraje.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Obsah kurzu prochází během úvodního setkání diskuzí s účastníky a je následně modifikován dle jejich potřeb. Struktura je tematicky dána, ale je dán prostor pro potřeby a přání účastníků kurzu. Syllabus kurzu je majetkem pověřené osoby. Prozatím vždy kurzy respektovaly požadavky Krajského úřadu Vysočina a požadavky aktuální legislativy. Pracovnice kraje se necítí být kompetentní předávat sylaby kurzu pověřené osoby. S dosavadními kurzy byl úřad spokojen, ostatní je předmětem veřejné zakázky a jejího probíhajícího hodnocení.

Pracovnice úřadu spolu s externí psycholožkou navštěvují vždy úvodní kurz, aby zjišťovaly aktuální potřeby žadatelů, reflexi potřeb, aby bylo možno kurz dále profilovat. Tato praxe se jim osvědčila a úřad v ní bude pokračovat.

Tolerance k absenci je v rámci kurzu přibližně 2 hodiny. Pokud žadatelé chybí, je s nimi téma individuálně doplněno. S absencemi kraj nemá problémy. V kurzech se odráží i sociodemografický charakter regionu, kdy se stírá místní anonymita žadatelů, kteří jsou v tomto ohledu všude více vidět než např. v Praze, Brně apod. Kraj dbá na to, aby absence žadatelů na kurzu byla minimální.

Hodiny dle rozsahu (viz výše) se dělí na 2 víkendové pobyty a 1 pracovní den pro osvojitele, Pěstouni mají 1 den pracovní den navíc. Na kurzy se jezdí do rekreačních zařízení v rámci Kraje Vysočina (podpora cestovního ruchu v kraji). Místo volí pověřená osoba a krajský úřad ji schvaluje.

Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně, obvykle však jeden rok, kdy je upřednostňována pěstounská péče.

C) Příprava dětí

Pokud žádá rodina, která má více dětí, dochází nad rámec přípravy k setkání s rodinou ze strany pracovnice úřadu a externí psycholožky, případně dvou externích psychologů. U pěstounů na přechodnou dobu se účastní kurzu i děti. Statistiky ukazují, že většina žadatelů jsou rodiny s malými dětmi. Příprava je tedy řešena individuálně na základě realizovaných rozhovorů v rodině.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

D) „Znovu-žadatelé“

Znovu-žadatelé přípravu neabsolvují v případě, že se u nich neobjevil žádný problém. Pokud ano, či má úřad podezření na nějakou nesrovnalost, dochází k dalšímu šetření, ale problémoví žadatelé nejčastěji dítě do péče vůbec nedostanou, nebo sami své rozhodnutí opouštějí.

E) Náklady na přípravu

Náklady na kurz byl ze strany úřadu vyčíslen přibližně takto:

- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli cca 4000,- Kč (dříve to bylo 3500,- Kč).
- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se pěstouny cca 4000,- Kč (dříve 4000,- Kč).
- Speciální odborné přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu cca 6000,- Kč (dříve 4500,- Kč).

Žadatelé si sami platí dopravu, ubytování a stravu.

F) Supervize

Supervize probíhá výhradně ve vlastní kompetenci pověřené osoby, v rámci širšího týmu dochází spíše k intervizi (tzn. setkání pracovnice, psychologky a pracovníků pověřené osoby). Často dochází k zapojení sociálních pracovníků z pověřených obcí, které rodinu znají a pracují s nimi. Spolupráci s odbory sociálně právní ochrany dětí hodnotí pracovnice krajského úřadu jako dobrou.

G) Výstupy lektorů z příprav a zpětná vazba od účastníků příprav

Zpětnou vazbu o kurzech zjišťuje sama pověřená osoba. Sami žadatelé reflektují své pocity z příprav a úřad informují. Krajský úřad Vysočina sám zjišťuje zpětnou vazbu ústně na všech stupních přípravy, kdy se s žadatelem setkává. Velký důraz klade pracovnice na úvodní setkání, kdy se profiluje samotný kurz. Na základě zpětné vazby před lety došlo ke změně poskytovatele kurzů, nejčastěji je předmětem zpětné vazby diskuze nad časovou dotací jednotlivých témat. To vychází ze složení skupiny a potřeb jednotlivých účastníků, do kterých se promítá jejich vzdělání, profese, věk, životní zkušenosti apod.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

V rámci toho dává Krajský úřad Vysočina informace o klubech náhradní rodinné péče, jednou za rok organizuje setkání, nabízejí další kontakty na organizace pracující s rodinou a dětmi. Úřad má další informace od sociálních pracovníků obcí, a pokud cítí potřebu rodiny, realizují individuální návštěvu, nejčastěji pracovnice s psychologkou. Zde je nutno zdůraznit, že na danou problematiku zaměstnává úřad pouze jednu pracovníci a psycholog pracuje v rámci externí spolupráce.

3.4.2 Odborné posouzení v Kraji Vysočina

Metodika

Metodika přípravy a posouzení na kraji existuje, ale je staršího data. Pracovnice z úřadu, jež rozhovor realizovala, uvedla, že do budoucna plánují vytvoření metodického materiálu, ale považuje to za poměrně komplikované vzhledem k různorodosti skupin, s nimiž se v rámci své práce setkává. Zároveň je nutno zdůraznit, že na krajském úřadu se této problematice věnuje pouze jeden pracovník. Velké problémy činí úřadu agenda spojená s veřejnými zakázkami na přípravné kurzy. I vzhledem k charakteru regionu tak dochází k tomu, že se často celý proces operativně přizpůsobuje zejména časovým možnostem rodin, kdy nejenom děti, ale i žadatelé mají problém s uvolňováním ze zaměstnání a jak pracovnice uvedla, setkala se s případy, kdy žadatel musel opustit práci. I proto upravuje svou pracovní dobu v rámci možností, aby vyšla žadatelům vstříc.

Na procesu odborného posouzení se podílí externí psychologka, pracovnice kraje a sociální pracovník z obce. Vychází se ze z psychologických zpráv, zpráv z příprav a zdravotní zprávy. Úřad při svém rozhodnutí akceptuje obvykle doporučení uvedených subjektů. Při závěrečném pohovoru jsou přítomny všechny uvedené osoby nebo dva psychologové a pracovnice úřadu. Rozhodnutí podepisuje vedoucí odboru, která se nad dokumentací žadatele schází s pracovníci. Proces rozhodnutí dodržuje měsíční zákonnou lhůtu, pokud se neobjeví nějaké specifické problémy.

Děti žijící v rodinách žadatele bývají posuzovány psychologem, účastní se pokud možno příprav (zde úřad respektuje častou nevoli škol uvolňovat své žáky ze školy) a setkání se uskuteční ve volném čase dětí a rodin.

Následná podpora náhradních rodičů

Následná podpora rodin viz výše. Zejména se jedná o odkazy na pomáhající organizace. Pokud kraj pořádá akci k tématu (např. kulatý stůl), jež by mohlo rodiny zajímat, zasílá elektronické pozvánky.

3.4.3 Shrnutí

Tabulka 4 - Kraj Vysočina

PŘÍPRAVA BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Realizátor přípravy	Pověřená osoba	Je vyhodnocována veřejná zakázka na realizátora příprav.
Účastníci přípravných kurzů	<ul style="list-style-type: none"> • budoucí osvojitelé a budoucí pěstouni společně • budoucí pěstouni na přechodnou dobu - kurzy Asociace náhradních rodin České republiky 	<ul style="list-style-type: none"> • Spojení obou skupin se osvědčilo, neplánuje se proto žádná změna. • Znovu-žadatelé nový kurz neabsolvují, v případě potřeby u nich dochází k dalšímu šetření.
Forma přípravy	Skupinová s možností individuální konzultace během kurzu	Příprava budoucích osvojitelů a pěstounů je primárně realizována skupinovou formou , přičemž v rámci kurzu lze individuálně řešit problémy či potřeby.
Rozsah a časový harmonogram přípravy	<ul style="list-style-type: none"> • Osvojitelé – 48 hod. • Pěstouni – 48 hod. • Pěstouni na přechodnou dobu – 72 hod. 	2 víkendové pobyty a 1 pracovní den pro osvojitele, pěstouni mají 1 den pracovní den navíc.
Příprava dětí žijících v rodině	Účast na kurzu, setkání v rodině	Pokud žádá větší rodina, která má více dětí, dochází nad rámec přípravy k setkání s rodinou ze strany pracovníce úřadu a externí psychologů, případně dvou externích psychologů. U pěstounů na přechodnou dobu se účastní kurzu i děti.
PROCES ODBORNÉHO POSOUZENÍ BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Aktéři posouzení	Externí psychologka, pracovníce kraje a sociální pracovník z obce.	Vychází se ze z psychologických zpráv, zpráv z příprav a zdravotní zprávy. Úřad při svém rozhodnutí akceptuje obvykle doporučení uvedených subjektů. Při závěrečném pohovoru jsou přítomny všechny uvedené osoby nebo dva psychologové a pracovníce úřadu.
Doba procesu	30 dní na rozhodnutí	Celková doba trvání přípravy a posouzení přibližně jeden rok.

3.5 Královéhradecký kraj

Území kraje je tvořeno pěti okresy - Hradec Králové, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou a Trutnov. Kraj je rozdělen do 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 35 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem.

Rozloha kraje činí 4 759 km². V roce 2013 měl Královéhradecký kraj celkem 552 946 obyvatel¹².

3.5.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Královéhradeckém kraji

A) Kdo přípravy zajišťuje

Přípravy realizuje pověřená osoba formou externí spolupráce. V Královéhradeckém kraji to jsou to v současné době dvě organizace:

- Občanské sdružení Salinger (dlouhodobá spolupráce): <http://www.salinger.cz/sluzby/stopa-capu/> (realizován doplňkový rozhovor, viz dále).
- Občanské sdružení Trialog Brno: <http://www.trialog-brno.cz/soucasne-programy/nahradni-rodinna-pece/priprava-budoucich-osvojitelu-a-pestounu/> (zde je dostupný i rámcový popis přípravy, který koresponduje s veřejnou zakázkou a požadavky KHK).

B) Forma, obsah a rozsah příprav

Přípravné kurzy jsou realizovány společně, jak pro pěstouny, tak osvojitele. Potřeby pěstounů na přechodnou dobu jsou řešeny operativně dle zájmu a nejsou předmětem veřejné zakázky na přípravy.

Přípravné kurzy probíhají skupinovou formou, kdy se jednoho kurzu účastní minimálně 6 párů, nejčastěji to je však 7 – 9 párů, tzn. maximálně 18 osob. Kurz je však nastaven na kapacitu 20 osob. Vedoucí oddělení v rozhovoru uvedla, že na konci roku 2012 byl mírný nárůst žadatelů a v letošním roce očekává nárůst dalších žádostí. Ročně se uskutečňuje

¹² www.kr-kralovehradecky.cz/ a <http://www.businessinfo.cz/>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

obvykle 5 příprav, vzhledem k zmiňovanému nárůstu to je 6 příprav. Toto číslo je však maximální s ohledem na současné možnosti.

Příprava, respektive kurz je obsahově zaměřen, jak zážitkově, tak informačně. Konkrétní sylabus (obsah kurzu, metodika) je majetkem realizátora kurzu. Zástupce občanského sdružení Salinger nechce veřejně publikovat „know how“ své organizace. Nechal nahlédnout do programu prvního víkendového pobytu, který respektuje zadávací podmínky veřejné zakázky, v jejímž rámci je kurz realizován. Znění zakázky je možné získat na vyžádání na krajském úřadu. Dle sdělení v rámci doplňkového rozhovoru v občanském sdružení Salinger je aktuální kurz nastaven dle předchozích zkušeností organizace s přednášenými tématy, žádné razantní změny nejsou plánovány, neboť stávající osnova se ukazuje jako vyhovující a účastníci kurzu jsou vesměs spokojeni.

Kurzy respektují platnou legislativu a mají následující počet hodin:

- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli v rozsahu 48 hodin, z toho 5 hodin individuální příprava.
- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se pěstouny v rozsahu 51 hodin, z toho 5 hodin individuální příprava.
- Speciální odborné přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu v rozsahu 72 hodin.

Kurz pak probíhá 2 víkendy vždy od pátku do neděle. Žadatelé navštěvují kojenecký ústav a dětské centrum. Pěstouni na přechodnou dobu absolvují víkendové pobyty v rámci kurzů, jež realizuje Asociace náhradních rodin České republiky.

Hlavním stručným obsahem je:

Osvojitelé:

- 14 hodin sociálně-právní problematika.
- 30 hodin psychologická a výchovná oblast (psychologie rodičovství, vývojová psychologie, psychická deprivace dítěte a její důsledky, péče o dítě se specifickými potřebami, etnická odlišnost dětí, péče o sourozenecké skupiny dětí a děti

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

přicházející do náhradní rodinné péče ve vyšším věku, biologická rodina dítěte, vhodné informování o biologické rodině, navazování kontaktu s dítětem, adaptační období dítěte a celé rodiny, možná krize ve výchově a tvorba nových sourozeneckých konstelací, aktivní účast dětí žijících v rodině na přípravě).

- Specifická témata, zvláště bezdětných párů (téma bezdětnosti, přijetí vlastní bezdětnosti, práce s tématem rodičovství, práce s tématem biologických rodičů a vztahu k nim dle věku dítěte, v období dospívání a adolescence.
- 4 hodiny medicínská oblast (vývoj dítěte, význam prenatálního a postnatálního období, vývoj životně důležitých funkcí, předčasně narozené děti, péče o dítě v rodině, péče o děti se speciálními potřebami, nejčastější onemocnění, vliv ústavního prostředí na vývoj dítěte, psychická deprivace ze zdravotního hlediska, genetika a náhradní rodina, specifika dětí přicházejících do náhradní rodinné péče z hlediska rodinné a osobní anamnézy a vliv těchto rizikových faktorů na zdravotní stav dítěte).

Pěstouni:

- 14 hodin sociálně-právní oblast.
- 33 hodin psychologická a výchovná oblast (psychologie rodičovství, vývojová psychologie, psychická deprivace dítěte a její důsledky, péče o dítě se specifickými potřebami, etnická odlišnost dětí, péče o sourozenecké skupiny dětí a děti přicházející do náhradní rodinné péče ve vyšším věku, biologická rodina dítěte, vhodné informování o biologické rodině, navazování kontaktu s dítětem, adaptační období dítěte a celé rodiny, možná krize ve výchově a tvorba nových sourozeneckých konstelací, aktivní účast dětí žijících v rodině na přípravě).
- Témata specifická pro skupinu budoucích pěstounů, případně párů s rodičovskou zkušeností (biologická rodina dítěte – kontakty a spolupráce s rodiči dítěte, případně dalšími členy širší rodiny a jejich význam pro dítě a pěstouny, návrat dítěte z pěstounské rodiny do té původní, prohlédnutí vlastních rodičovských zkušeností a jejich sdílení, výchovné přístupy, vlastní limity, silné a slabé stránky, přijetí sourozenců a starších dětí, dětí s hlubšími následky psychické deprivace,

s poruchami chování, proces navazování kontaktu a adaptační fáze přijetí dítěte staršího věku, vlastní děti v rodině).

- 4 hodiny medicínská oblast (vývoj dítěte, význam prenatálního a postnatálního období, vývoj životně důležitých funkcí, předčasně narozené děti, péče o dítě v rodině, péče o děti se speciálními potřebami, nejčastější onemocnění, vliv ústavního prostředí na vývoj dítěte, psychická deprivace ze zdravotního hlediska, genetika a náhradní rodina, specifika dětí přicházejících do náhradní rodinné péče z hlediska rodinné a osobní anamnézy a vliv těchto rizikových faktorů na zdravotní stav dítěte).

Kraj je v současné době s realizovanými kurzy spokojen, veřejnou zakázku považuje za dobře nastavenou. Na přípravě se mimo jiné podílí psychologové z úřadu, doprovázejí žadatele, intervnují dle potřeb, realizují šetření u žadatelů před a po kurzu.

Povinná je účast na celé přípravě, pokud se někdo nemůže zúčastnit, lze ho operativně zařadit na stejné téma do jiného kurzu. Lektoři z organizace pak navštěvují domácnosti žadatelů, doprovázejí je. Královéhradecký kraj je zároveň pilotním krajem, kde je testován systém PRIDE.

Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně. Doba se pohybuje nejčastěji 6 – 7 měsíců.

C) Příprava dětí

Do přípravy dětí se zapojují dle vedoucí oddělení dva psychologové, z nichž je jeden externí a realizují v rodině 2 setkání. K tomu dodává vedoucí organizace pověřené osoby, že příprava probíhá formou konzultace s psychoterapeuty. Tématem obvykle bývají problémy, které děti či rodina má, ale zejména jsou tyto setkání prostorem pro posílení toho pozitivního, čím rodina disponuje, tedy její silné stránky. Přípravy dětí pak mají návaznost na kluby pěstounů, které organizace pořádá a na víkendové pobyty pro rodiny. V případě, že mají rodiny zájem lze tak realizovat dlouhodobější kontinuální spolupráci.

D) „Znovu-žadatelé“

S lidmi, kteří žádají o zprostředkování náhradní rodinné péče opakovaně je realizován individuální systém přípravy.

E) Náklady na přípravu

Náklady na 5 příprav vyčíslila vedoucí oddělení na 795 000,- Kč bez DPH. V současnosti je zakázka nastavena na 600 000,- Kč bez DPH. Náklady na účastníka kurzu pak činí 500,- Kč/ víkend a je v nich zahrnuta cena ubytování a strava. Vyšší cenu z minulých období zdůvodnila tím, že v ceně byly zahrnuty individuální přípravy pro znovu-žadatele.

F) Supervize

Supervize v rámci přípravy na krajském úřadu neprobíhá, byť by měli pracovníci zájem. Probíhají setkání s realizátorem kurzů. Pracovníci o. s. Salinger mají supervize v rámci své práce.

G) Výstupy lektorů z příprav a zpětná vazba od účastníků příprav

Zpětnou vazbu o průběhu přípravy má krajský úřad od vlastních psychologek, od samotných žadatelů a od realizátora kurzů, jež svou činnost vyhodnocuje v rámci svého zjišťování zpětné vazby od účastníků kurzu. V rámci doplňkového rozhovoru bylo zjištěno, že na kurzy nejsou negativní ohlasy, které by nutily nějak měnit strukturu a obsah kurzu. Tyto informace jsou získávány od účastníků jednak bezprostředně z jejich reakcí a následně prostřednictvím evaluačního dotazníku, po skončení kurzu. Organizace dostává zejména pozitivní ohlasy.

Vedoucí oddělení KHK oceňuje pozitivní hodnocení kurzů od žadatelů (zejména individuální části přípravy). Využívání zpětné vazby nemá historickou návaznost. Prostřednictvím veřejné zakázky jsou kurzy realizovány poprvé. Po jejím ukončení se bude vyhodnocovat. Zpětnou vazbu o přípravách však má KHK dostatečnou, neboť se žadatelé několikrát setkávají s psychologkami z úřadu. Informace slouží spíše jako kontrola průběhu kurzu.

3.5.2 Odborné posouzení v Královéhradeckém kraji

Metodika

Metodika posouzení pro KHK není, metodiku své práce má realizátor přípravy. Obce se na rozhodnutí nijak zásadně nepodílejí, možná dojde v budoucnu k úpravě, nicméně funguje poradní sbor, jehož se účastní i zástupci obcí s rozšířenou působností.

Součástí odborného posouzení jsou posudky psychologů z KHK, zpráva z přípravy (ta je v tomto případě velmi psychoterapeutická). Na posouzení se tedy podílejí dva týmy psychologů. Rozhodnutí je přijímáno v týmu ve složení vedoucí oddělení, psychologové, sociální pracovníce, která má spis a pokud je potřeba tak lektor z příprav. Posouzení pak probíhá v rozmezí 2 – 3 měsíce po skončení příprav.

Posouzení schopnosti dětí žijících v domácnosti žadatele probíhá v rámci individuálních příprav a konzultací psycholožky z KHK.

Následná podpora náhradních rodičů

Pěstouni mají možnost následně využívat psychologické doprovázení psychologů z KHK, avšak v dlouhodobém horizontu na tuto aktivitu nemá kraj potřebné kapacity, tudíž tuto podporu nabízí prostřednictvím pověřených osob. Těch má kraj v současnosti sedm:

- Centrum pěstounských rodin o.s.: <http://www.pestounskerodiny.cz/>.
- Síť manželských a rodinných poraden Královéhradeckého kraje, CSPA o.p.s. – Náchod: <http://poradnahk.webnode.cz/kontakt/nachod/>.
- Farní charita Dvůr králové nad Labem: <http://www.fchdk.cz/>.
- PODZÁMČÍ, agentura podpory rodiny a služeb o.p.s.: <http://www.podzamci.cz/>.
- Prostor pro Hradec Králové o.s.: <http://www.prostorpro.cz/>.
- Salinger o.s.: <http://www.salinger.cz/sluzby/stopa-cap/>.
- Most ke vzdělání o.s.: <http://mostkevzdelani.eu/>.

3.5.3 Shrnutí

Tabulka 5 - Královéhradecký kraj

PŘÍPRAVA BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Realizátor přípravy	Pověřená osoba	<ul style="list-style-type: none"> • o.s. Salinger. • o.s. Trialog Brno.
Účastníci přípravných kurzů	<ul style="list-style-type: none"> • budoucí osvojitelé a budoucí pěstouni společně • budoucí pěstouni 	<ul style="list-style-type: none"> • Znovu-žadatelé individuálně – nákladná položka. • Pěstouni na přechodnou dobu nejsou předmětem veřejné zakázky.

	na PD individuálně a pomocí kurzů Asociace náhradních rodin České republiky	
Forma přípravy	Skupinová s 5 hodinami individuální přípravy během kurzu	Jednoho kurzu účastní minimálně 6 párů, nejčastěji to je však 7 – 9 párů, tzn. maximálně 18 osob. Kurz je však nastaven na kapacitu 20 osob. Ročně se uskutečňuje obvykle 5 příprav, vzhledem k nárůstu počtu žadatelů to je momentálně 6 příprav (maximální počet).
Rozsah a časový harmonogram přípravy	<ul style="list-style-type: none"> Osvojitelé – 48 hod. Pěstouni – 51 hod. Pěstouni na přechodnou dobu – 72 hod. 	Kurz pak probíhá 2 víkendy vždy od pátku do neděle.
Příprava dětí žijících v rodině	Individuální přípravná setkání	Do přípravy dětí se zapojují dva psychologové, z nichž je jeden externí a realizují v rodině 2 setkání. K tomu dodává vedoucí organizace pověřené osoby, že příprava probíhá formou konzultace s psychoterapeuty.
PROCES ODBORNÉHO POSOUZENÍ BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Aktéři posouzení	Psychologové krajského úřadu, psychologové z přípravy, vedoucí oddělení, sociální pracovníci, event. lektor z příprav	Součástí odborného posouzení jsou posudky psychologů z KHK, zpráva z přípravy. Na posouzení se tedy podílejí dva týmy psychologů.
Doba procesu	Posouzení pak probíhá v rozmezí 2 – 3 měsíce po skončení příprav.	Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá nejčastěji 6 – 7 měsíců.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

3.6 Liberecký kraj

Liberecký kraj je tvořen okresy Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec, Semily. Dále je zde 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 21 územních obvodů pověřených obcí.

Rozloha kraje činí 3 163 km² a je tedy nejmenším v republice. Celkový počet obyvatel je 438 600¹³.

3.6.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Libereckém kraji

A) Kdo přípravy zajišťuje

Přípravné kurzy v Libereckém kraji realizuje pověřená osoba formou externí spolupráce – Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, která je příspěvkovou organizací kraje.

B) Forma, obsah a rozsah příprav

Přípravné kurzy jsou realizovány zvlášť pro osvojitele a pěstouny. V minulosti převažoval model společné přípravy zejména z důvodu malého počtu žadatelů o pěstounskou péči, kteří by na zařazení do skupiny museli čekat až jeden rok. V současné době je dostatek žadatelů na naplnění obou skupin s tím, že pěstouni na přechodnou dobu absolvují dnes společnou část přípravy s pěstouny a dále skupinovou a individuální nadstavbu, od podzimu 2013 se počítá se zcela samostatnou přípravou i pro pěstouny na přechodnou dobu. Oddělení skupin v přípravě považuje realizátor přípravy za účelné a vhodné z toho důvodu, že se liší jednak témata v přípravě, a také motivace pěstounů, osvojitelů a pěstounů na přechodnou dobu je odlišná a je třeba s těmito skupinami pracovat specificky.

Přípravné kurzy probíhají kombinací skupinové a individuální formy. U osvojitelů a pěstounů probíhá větší část přípravy ve skupině, přičemž žadatelé absolvují minimálně dvě individuální konzultace (v rodině, kde jsou děti, je to zpravidla více konzultací). U pěstounů na přechodnou dobu se bude jednat o rozdělení půl na půl, polovina programu

¹³ <http://www.kraj-lbc.cz/> a <http://www.businessinfo.cz/>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

bude realizována ve skupině, polovina formou individuálních konzultací (v současnosti se model přípravy pěstounů na přechodnou dobu připravuje).

V průběhu roku se v minulosti realizovaly 3 – 4 běhy příprav, v letošním roce se očekává 5 běhů. Pravidelně jsou přípravy otevírány v lednovém, dubnovém a zářijovém termínu, ale časový harmonogram se průběžně přizpůsobuje a mění tak, aby bylo možné proces přípravy administrativně zvládnout. Termíny jednotlivých příprav jsou nastaveny předem.

Časová dotace kurzů je následující:

- Osvojitelé v rozsahu 48 hodin.
- Pěstouni v rozsahu 52 hodin.
- Pěstouni na přechodnou dobu v rozsahu 72 hodin.

Tematicky je příprava zaměřena jak informačně, tak i zážitkově. Sebezkušenostní část je zařazena na konec přípravy v rámci jednoho víkendového setkání. V rámci skupinových setkání jsou probírána tato témata:

- Sociálně-právní aspekty náhradní rodinné péče, proces zprostředkování, motivace k náhradní rodinné péči.
- Dítě v ústavním zařízení, předávání dětí do náhradní rodiny.
- Vývojová psychologie (vývojové stupně, vývojová úskalí v souvislosti s náhradní rodinnou péčí) rodinné systémy a attachment (u osvojitelů).
- Zdravotní problematika u dětí v náhradní rodinné péči.
- Specifika náhradní rodinné péče (sdělování faktu o náhradní rodinné péči dítěti, kontakt s biologickou rodinou, identita dítěte v náhradní rodinné péči, potřeby dítěte a rodičů v náhradní rodinné péči, následná péče, přehled doprovázejících organizací).

Součástí skupinových setkání je dále setkání se zkušenými pěstouny/osvojiteli a pro pěstouny návštěva zařízení – Jedličkova ústavu Liberec. Návštěva Jedličkova ústavu je zvolena především z toho důvodu, že kraj má v evidenci velké množství dětí se zdravotním

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

postížením a usiluje o to připravit budoucí pěstouny tak, aby byli ochotní a schopní přijmout dítě s postižením.

V rámci individuálních konzultací jsou probírána tato témata:

- 1. konzultace – motivace k náhradní rodinné péči, původní rodina žadatelů.
- 2. konzultace – představa o přijatém dítěti (osvojitelé), resp. pro přijetí jakého dítěte je naše rodina disponovaná (pěstouni), současná rodina a předpokládané změny související s přijetím dítěte.
- 3. konzultace – obavy spojené s přijetím dítěte, zhodnocení přípravy a posunů, ke kterým u žadatelů došlo.

Lektorský tým tvoří psycholog pověřené osoby, dětská psycholožka, sociální pracovnice krajského úřadu, sociální pracovnice OSPOD, dětská zdravotní sestra, pediatr a pracovníci ústavních zařízení (ředitel dětského centra a dětského domova, sociální pracovnice dětského centra).

Obsah kurzu se upravuje průběžně dle zkušeností a v rámci potřeb kraje a pověřené osoby, je snaha přizpůsobit program vždy na míru té které konkrétní skupině. V letošním roce se v souvislosti se změnou legislativy program měnil. Dalším změnám v obsahu či rozsahu kurzu brání omezená personální a časová kapacita pracovníků pověřené osoby.

Pracovníci krajského úřadu se zapojují do přípravy jako lektori některých bloků. V úvodu přípravy se setkávají psycholog a sociální pracovník kraje a pracovníci pověřené osoby a vyjasňují si potřeby jednotlivých žadatelů a zakázku kraje ve smyslu na co je potřeba se u konkrétních žadatelů v přípravě zaměřit. Sociální pracovnice krajského úřadu přednáší úvodní témata vztahující se k systému sociálně-právní ochrany, formám náhradní rodinné péče atd. a dále se účastní závěrečného setkání. Do zážitkových a sebezkušenostních částí přípravy pracovníci s ohledem na bezpečí klientů nevstupují.

Účastníci přípravy jsou povinni absolvovat přípravu v plném rozsahu, o termínech konání přípravy jsou účastníci informováni s předstihem a téměř tedy nedochází k tomu, že by se řešily absence. Pokud ze závažných důvodů není možné některou část přípravy absolvovat, žadatel si ji musí nahradit s jinou skupinou.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Celý proces přípravy je rozložen do cca 2,5 měsíců a zahrnuje cca 7 odpoledních (cca 4 hodiny ve všední dny) setkání ve všední dny, jedno skupinové víkendové setkání a 3 dvouhodinové individuální konzultace.

Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně dle formy náhradní rodinné péče a dle toho, zda v rodině již jsou či nejsou děti, obvykle však až jeden rok. V souvislosti s nárůstem počtu žádostí a s tím spojené agendy lze předpokládat, že bez navýšení personální kapacity úřadu bude tato doba ještě delší. Personální kapacita úřadu je v současné době již zcela naplněna.

C) Příprava dětí

Příprava dětí v rodině probíhá formou individuálních konzultací, návštěvy sociálního pracovníka a psychologa krajského úřadu v rodině a rozhovory na půdě úřadu. Do budoucna se nepočítá se skupinovou formou přípravy dětí s ohledem na nemožnost sestavit dostatečně sourodé skupiny dětí pro přípravu.

D) „Znovu-žadatelé“

Přípravu znovu-žadatelů realizuje pověřená osoba dle zadání krajského úřadu, který stanoví rozsah a obsah přípravy individuálně. Kritériem pro zařazení do přípravy je doba, která uplynula od účasti znovu-žadatele na přípravě. Pokud žadatel absolvoval přípravu dříve, než ji převzal do své kompetence kraj, musí absolvovat celou přípravu znovu. Pokud krajskou přípravu již jednou absolvoval, absolvuje přípravu ve zkráceném rozsahu minimálně 10 hodin (4 hodiny besedy k legislativě apod., 6 hodin individuálních konzultací – tento počet může být dle potřeby navýšen).

E) Náklady na přípravu

Informace o nákladech na přípravu nebyly k dispozici. Vzhledem k tomu, že je realizátor příprav příspěvkovou organizací kraje, hradí náklady ze svého rozpočtu (z příspěvku kraje), přičemž záleží na rozhodnutí krajského úřadu, jaké prostředky ze svého rozpočtu na provoz pověřené osoby uvolní. Jako návrh na zlepšení financování příprav byla zmíněna účelově vázaná dotace do rozpočtu kraje ze strany MPSV.

F) Supervize

Supervize probíhá jak v rámci pověřené osoby (běžná supervize v organizaci plus nadstavba pro pracovníky v oblasti náhradní rodinné péče), tak na krajském úřadu.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Pracovníci krajského úřadu mají možnost využít skupinové supervize 1x za 2 měsíce a kdykoliv dle potřeby i individuální supervizi (s externím supervizorem).

G) Výstupy lektorů z příprav a zpětná vazba od účastníků příprav

Zpětnou vazbu získává pověřená osoba pomocí anonymních evaluačních dotazníků a v průběhu individuálních konzultací, krajský úřad pak zpětnou vazbu získává neformálně v průběhu konzultací s žadatelem. Účastníci přípravy velice pozitivně hodnotí zejména možnost setkání se stávajícími pěstouny a osvojiteli, jako negativum pak uvádějí náročnost přípravy ve smyslu skloubení pracovních povinností s přípravou, popř. delší čekací lhůty na zařazení do přípravy.

3.6.2 Odborné posouzení v Libereckém kraji

Metodika

Celý proces přípravy a odborného posouzení vychází z metodiky MPSV a přizpůsobuje se vždy potřebám a specifikům dětí v evidenci, pro které se hledá rodina.

Na procesu odborného posouzení se podílí psycholog krajského úřadu, který jako podklad k psychologickému posouzení využívá zprávu o absolvování přípravy. Psycholog krajského úřadu provádí diagnostické vyšetření, motivační rozhovory, atd. Posouzení probíhá v úzké spolupráci krajského úřadu a pověřené osoby. Psycholog pověřené osoby zpracuje závěrečnou zprávu o absolvování přípravy, se kterou na závěrečné konzultaci seznámí a prodiskutuje ji s žadatelem. Následně se k diskusi nad zprávou schází ještě 2 psychologové, kteří vedou přípravu v rámci pověřené osoby s psychologem kraje a společně hodnotí žadatele. Důraz je kladen na týmovou spolupráci v hodnocení.

Psychologické posuzování ze strany psychologa krajského úřadu probíhá během procesu přípravy, po jejím ukončení pokračuje jen v odůvodněných případech. Proces od ukončení přípravy a posouzení do rozhodnutí je pak relativně krátký, maximálně 30 dnů.

Finální rozhodnutí o zařazení či nezařazení žadatele do evidence činí ve spolupráci všichni pracovníci náhradní rodinné péče krajského úřadu (3 sociální pracovníci + psycholog), kteří o jednotlivých žadatelích průběžně komunikují.

Následná podpora náhradních rodičů

Krajský úřad poskytuje pěstounům a osvojitelům další podporu. Poradna pro rodinu nabízí žadatelům konzultace a další podporu, Krajský úřad se podílí vždy na zprostředkování prvního kontaktu s dítětem v zařízení, je k dispozici k telefonickým konzultacím, v případě potíží či potřeby žadatele spolupracují s OSPOD, apod. S ohledem na zájem kraje a pěstounů poskytovat pěstounům další podporu by bylo potřebné a žádoucí navýšení personální kapacity oddělení o jednoho dalšího psychologa.

Krajský úřad úzce spolupracuje s obcemi s rozšířenou působností, 3x – 4x ročně probíhají porady se sociálními pracovníky OSPOD, předávají se informace o počtu žádostí apod., pracovníci jsou v průběžném telefonickém kontaktu, předávají si informace o zařazení či nezařazení žadatelů do evidence, v ideálním případě by pracovníci OSPOD měly být přizvány na každé jednání o dítěti, apod. Součinnost a spolupráce krajského úřadu s OSPOD je vnímána jako velice vhodná a žádoucí, naráží však na bariéru nedostatečné časové a personální kapacity.

3.6.3 Shrnutí

Tabulka 6 - Liberecký kraj

PŘÍPRAVA BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Realizátor přípravy	Příspěvková organizace kraje	Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy
Účastníci přípravných kurzů	<ul style="list-style-type: none"> • budoucí osvojitelé a budoucí pěstouni zvlášť 	<ul style="list-style-type: none"> • Pěstouni na přechodnou dobu absolvují v současné době společnou část přípravy s pěstouny a dále skupinovou a individuální nadstavbu, od podzimu 2013 se počítá se zcela samostatnou přípravou i pro pěstouny na přechodnou dobu. • Přípravu znovu-žadatelů realizuje pověřená osoba dle zadání krajského úřadu, který stanoví rozsah a obsah přípravy individuálně. Kriteřiem pro zařazení do přípravy je doba, která uplynula od účasti žadatele na přípravě. Pokud žadatel absolvoval přípravu dříve, než ji převzal do své kompetence kraj, musí absolvovat celou přípravu znovu.
Forma přípravy	Kombinovaná forma	U osvojitelů a pěstounů probíhá větší část přípravy ve skupině, přičemž žadatelé absolvují minimálně dvě individuální konzultace (v rodině, kde jsou děti, je to zpravidla více konzultací). U pěstounů na přechodnou dobu se

		bude jednat o rozdělení půl na půl, polovina programu bude realizována ve skupině, polovina formou individuálních konzultací (v současnosti se model přípravy pěstounů na přechodnou dobu připravuje).
Rozsah a časový harmonogram přípravy	<ul style="list-style-type: none"> • Osvojitelé – 48 hod. • Pěstouni – 52 hod. • Pěstouni na přechodnou dobu – 72 hod. 	Celý proces přípravy je rozložen do cca 2,5 měsíců a zahrnuje cca 7 odpoledních (cca 4 hodiny ve všední dny) setkání ve všední dny a jedno skupinové víkendové setkání a 3 dvouhodinové individuální konzultace.
Příprava dětí žijících v rodině	Individuální konzultace	Návštěvy sociálního pracovníka a psychologa KÚ v rodině a rozhovory na půdě úřadu. Do budoucna se nepočítá se skupinovou formou přípravy dětí s ohledem na nemožnost sestavit dostatečně sourodé skupiny dětí pro přípravu.
PROCES ODBORNÉHO POSOUZENÍ BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Aktéři posouzení	Psycholog krajského úřadu, psychologové z přípravy, pracovník krajského úřadu	Posouzení probíhá v úzké spolupráci krajského úřadu a pověřené osoby. Psycholog pověřené osoby zpracuje závěrečnou zprávu o absolvování přípravy, se kterou na závěrečné konzultaci seznámí a prodiskutuje ji s žadatelem. Následně se k diskusi nad zprávou schází ještě 2 psychologové vedoucí přípravu v rámci pověřené osoby s psychologem kraje a společně hodnotí žadatele. Psychologické posuzování ze strany psychologa krajského úřadu probíhá v průběhu procesu přípravy, po jejím ukončení pokračuje jen v odůvodněných případech
Doba procesu	Proces od ukončení přípravy a posouzení do rozhodnutí je relativně krátký, maximálně 30 dnů.	Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně dle formy náhradní rodinné péče a dle toho, zda v rodině již jsou či nejsou děti, obvykle však až jeden rok.

3.7 Moravskoslezský kraj

Kraj je rozdělen na okresy – Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava-město. Tvoří jej 22 správních obvodů obcí s rozšířenou působností.

Rozloha kraje je 5 427 km². Počet obyvatel kraje je 1 230 613 a patří tak mezi největší kraje v ČR¹⁴.

3.7.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Moravskoslezském kraji

A) Kdo přípravy zajišťuje

Přípravné kurzy v Moravskoslezském kraji realizuje pověřená osoba – Centrum psychologické pomoci, které je příspěvkovou organizací kraje (dále jen „CEPP p.o.“). Krajský úřad již od roku 2005 nemá ve svém týmu psychology, CEPP, p.o. zajišťuje celou agendu přípravy a odborného posouzení žadatelů o náhradní rodinné péči, a to včetně psychologického vyšetření a posudku. CEPP, p.o. realizuje přípravy na svých detašovaných pracovištích v rámci kraje (Ostrava, Karviná, Frýdek-Místek, Bruntál, Opava, Nový Jičín, Třinec).

B) Forma, obsah a rozsah příprav

Přípravné kurzy jsou realizovány společně pro pěstouny a osvojitele. Proces přípravy pěstounů na přechodnou dobu se v této době rozbíhá a uvažuje se spíše o separátní přípravě této skupiny.

Přípravné kurzy probíhají převážně skupinovou formou, kdy se jednoho kurzu účastní v ideálním případě 12 osob (6 párů). Minimální počet osob, pro které je možné otevřít přípravu je 6 (na místních pracovištích, kde se sejde málo žádostí, např. v Bruntále), maximální počet účastníků je 14, není to však pokládáno za žádoucí. Skupinová forma může být kombinována s individuálními konzultacemi v průběhu přípravy dle potřeb klientů.

Kurzy respektují platnou legislativu a mají následující počet hodin:

¹⁴ <http://www.kr-moravskoslezsky.cz/> a <http://www.businessinfo.cz/>

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli, a to v rozsahu 48 hodin.
- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se pěstouny, a to v rozsahu 48 hodin.
- Speciální odborné přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu, a to v rozsahu 72 hodin.

Skupiny pro přípravu se otevírají dle počtu žadatelů, přípravy se otevírají každých zhruba 6 týdnů, nicméně s ohledem na velký nárůst počtu žadatelů (90 žádostí do poloviny dubna, za rok 2012 270 žadatelů) žadatelé na zařazení do skupiny čekají delší dobu. Nárůst počtu žadatelů je výsledkem kampaně „Dejme dětem rodinu“, kterou realizoval Moravskoslezský kraj.

Kurz je zaměřen informačně i zážitkově. Hlavním stručným obsahem je:

Psychologický blok: je doplněn o zážitková cvičení a zaměřuje se na témata týkající se naplňování potřeb dětí v náhradní rodinné péči (o jaké děti se jedná, následky deprivace, následky traumatu, zanedbávání, týrání, utváření identity dítěte, výchova dítěte, kontakt s původní rodinou dítěte, atd.)

Informační bloky

- Problematika vývoje dítěte v ústavním zařízení včetně návštěvy **v dětském centru** (s následnou besedou a reflexí zážitku).
- Zkušenosti s náhradním rodičovstvím – beseda se **zkušenou adoptivní a pěstounskou rodinou (2 besedy)**.
- Sociálně-právní problematika.
- Zdravotnická témata (zkušenosti pedopsychiatra, genetika, problematika vývoje dítěte v ústavním zařízení atd.).
- Vztah dětí žijících v rodině k přijetí dalšího dítěte.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- Informace o možnostech další podpory pěstounů a osvojitelů, kontakty na podpůrné organizace, apod.

Nástavbový blok pro pěstouny na přechodnou dobu

- Specifika pěstounské péče na přechodnou dobu.

U každého běhu přípravy stanovuje každé pracoviště garanta přípravy, který se účastní větší převážné části přípravy, lektoruje psychologická témata a zodpovídá za respektování metodiky přípravy a za zpracování závěrečného hodnocení účastníků přípravy, které je podkladem pro posuzujícího psychologa. Kurzu se jako lektoři účastní externí odborníci – lékaři, pracovníci OSPOD.

Obsah kurzu se řídí metodikou, která je v čase víceméně stabilní, reviduje se zhruba jedenkrát za 2 – 3 roky. Všichni lektoři příprav se scházejí na metodickou poradou minimálně 2 x ročně a ověřují si, zda postupují všichni stejným způsobem a v souladu s metodikou.

Pracovnice krajského úřadu se přípravy osobně neúčastní. Svoji účast považují sice za vhodnou a žádoucí, ale nerealizovatelnou z hlediska velice omezené personální kapacity úřadu.

Účast v přípravě je požadována stoprocentní, v případě neúčasti se náhrada řeší individuálně. Skupiny jsou koncipovány jako uzavřené a není možné nahrazovat některé části přípravy s jinou skupinou.

Příprava probíhá ve všední dny v rámci jednodenních setkání. Celá příprava je tedy realizována během 6 týdnů. V současné době se uvažuje i nad jinými modely časového uspořádání přípravy (např. o víkendech).

Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně, obvykle však jeden rok. Délka celého procesu je ovlivněna mj. omezenou personální kapacitou jak krajského úřadu, tak časovou kapacitou posudkové lékařky (k dispozici je jedna posudková lékařka).

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

C) Příprava dětí

Příprava dětí žijících v rodině budoucích osvojitelů či pěstounů byla doposud realizována individuálně. V současné době se vytváří model skupinové přípravy dětí. Příprava bude realizována v rozsahu 4 – 8 hodin v návaznosti na věk a rozumovou vyspělost dětí. Skupiny budou sestavovány dle věku.

D) „Znovu-žadatelé“

Zařazení znovu-žadatelů do přípravy se posuzuje individuálně na základě pohovoru s psychologem. Zásadním kritériem je jednak doba, která uplynula od předchozí přípravy – pokud je to méně než 2 roky, příprava se řeší individuálně, pokud více než 2 roky, pak mohou být žadatelé zařazení do přípravy ve zkrácené podobě dle posouzení psychologa. Jistou roli hraje také počet přijatých dětí v rodině, zkušenost s předchozí péčí, apod.

E) Náklady na přípravy

Náklady na kurz činí zhruba 25 000,- Kč na jednu skupinu.

F) Supervize

Supervize probíhá v rámci pověřené osoby, a to zvláště pro oblast náhradní rodinné péče a zvláště pro poradenskou činnost. Pracovníci krajského úřadu v tuto chvíli supervizi nemají, ale z minulé zkušenosti ji považují za velice prospěšnou a přínosnou a žádají tedy o možnost supervize i v následujícím období.

G) Výstupy lektorů z příprav a zpětná vazba od účastníků příprav

Zpětnou vazbu o kurzech zjišťuje pověřená osoba systematicky prostřednictvím dotazníků. Zpětná vazba je v 90 % případů velice pozitivní, účastníci oceňují rozsah a obsah informací a především pak zážitkovou část, která jim umožňuje prožít situaci „očima dítěte“. Velice pozitivně hodnotí účastníci kurzů možnost setkání se zkušenými pěstouny a adoptivními rodiči.

CEPP, p.o. nabízí žadatelům další podporu po ukončení přípravy a odborného posouzení. V rámci tohoto dalšího kontaktu získává organizace neformální zpětnou vazbu o efektivitě a přínosnosti přípravy. CEPP, p.o. se specializuje na asistenci a podporu pěstounů při styku dítěte s biologickou rodinou. Na toto téma se také klade velký důraz v přípravě pěstounů.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

3.7.2 Odborné posouzení v Moravskoslezském kraji

Metodika

Pokud jde o metodiku přípravy a odborného posouzení, tato metodika je zpracována a využívána CEPP p.o. a není veřejně k dispozici.

Na procesu odborného posouzení se podílí psychologové pověřené osoby. Každá skupina v přípravě má svého garanta, a dále k dispozici 2 posuzující psychology. Na samotné posouzení je vyčleněno až 40 hodin, probíhá diagnostika jak s párem, tak s jednotlivcem. Posuzuje se motivace a představy o dítěti, charakteristika osobnosti žadatelů a jejich psychický stav, rodinná anamnéza a výchovné postoje, partnerský vztah žadatelů a také průběh přípravy. Proces odborného posouzení se časově prolíná s přípravou.

Děti žijící v rodinách žadatele jsou posuzovány psychologem ve svém přirozeném prostředí, tedy v rodině, což klade značné nároky na čas pracovníků pověřené osoby. Hodnotí se rodinný systém, psycholog individuálně hovoří s dítětem.

Posouzení zdravotní způsobilosti žadatelů se realizuje ještě před zařazením uchazečů do přípravy. K rozhodnutí o zařazení do evidence žadatelů je nezbytný doporučující posudek jak v oblasti sociální, tak zdravotní a psychologické. Je-li jeden z posudků nedoporučující, uchazeč není do evidence zařazen. V takovém případě je žadatel pozván na konzultaci na úřad, kde je poučen o opravných prostředcích.

Následná podpora náhradních rodičů

Kraj zprostředkovává další podporu pěstounům v rámci víkendových rodinných pobytů. CEPP p.o. realizuje semináře pro pěstouny a organizuje 1x měsíčně setkání svépomocné skupiny.

Spolupráce krajského úřadu a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností probíhá v době před zařazením do přípravy, kdy si pracovnice krajského úřadu mohou doptávat informace k žádosti, a dále pak až ve fázi zprostředkování, kdy s OSPOD spolupracují intenzivně například při umísťování sourozeneckých skupin do rodiny apod.

3.7.3 Shrnutí

Tabulka 7 - Moravskoslezský kraj

PŘÍPRAVA BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Realizátor přípravy	Příspěvková organizace	Centrum psychologické pomoci
Účastníci přípravných kurzů	<ul style="list-style-type: none"> • budoucí osvojitelé a budoucí pěstouni společně • kurz na budoucí pěstouny na přechodnou dobu se rozbíhá a uvažuje se spíše o separátní přípravě této skupiny 	Zařazení znovu-žadatelů do přípravy se posuzuje individuálně na základě pohovoru s psychologem. Zásadním kritériem je jednak doba, která uplynula od předchozí přípravy.
Forma přípravy	Přípravné kurzy probíhají převážně skupinovou formou.	Skupinová forma může být kombinována s individuálními konzultacemi v průběhu přípravy dle potřeb.
Rozsah a časový harmonogram přípravy	<ul style="list-style-type: none"> • Osvojitelé – 48 hod. • Pěstouni – 48 hod. • Pěstouni na přechodnou dobu – 72 hod. 	Příprava probíhá ve všední dny v rámci jednodenních setkání. Celá příprava je tedy realizována během 6 týdnů. V současné době se uvažuje i nad jinými modely časového uspořádání přípravy (např. o víkendech).
Příprava dětí žijících v rodině	Doposud individuálně	V současné době se vytváří model skupinové přípravy dětí. Příprava bude realizována v rozsahu 4 – 8 hodin v návaznosti na věk a rozumovou vyspělost dětí. Skupiny budou sestavovány dle věku.
PROCES ODBORNÉHO POSOUZENÍ BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Aktéři posouzení	Psychologové pověřené osoby, garant skupiny	Probíhá diagnostika jak s párem, tak s jednotlivcem, posuzuje se motivace a představy o dítěti, charakteristika osobnosti žadatelů a jejich psychický stav, rodinná anamnéza a výchovné postoje, partnerský vztah žadatelů a také průběh přípravy.
Doba procesu	Na samotné posouzení je vyčleněno až 40 hodin	Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně, obvykle však jeden rok. Délka celého procesu je ovlivněna mj. omezenou personální kapacitou jak krajského úřadu, tak časovou kapacitou posudkové lékařky. Proces odborného posouzení se časově prolíná s přípravou.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

3.8 Olomoucký kraj

Kraj je rozdělen na 5 okresů a to Olomouc, Přerov, Prostějov, Šumperk, Jeseník. V kraji se nachází 13 obcí s rozšířenou působností. Rozloha kraje je 5 266 km². V kraji žije celkem 638 638 obyvatel¹⁵.

3.8.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Olomouckém kraji

A) Kdo přípravy zajišťuje

Přípravné kurzy realizuje v roce 2013 nově příspěvková organizace kraje – Středisko sociální prevence Olomouc prostřednictvím Poraden pro rodinu Olomouckého kraje, a to v úzké spolupráci s krajským úřadem.

B) Forma, obsah a rozsah příprav

Přípravné kurzy jsou realizovány zvlášť pro osvojitele a pro pěstouny, přičemž žadatelé o pěstounskou péči na přechodnou dobu absolvují přípravu spolu s pěstouny a dále samostatně nadstavbu.

Přípravné kurzy probíhají skupinovou formou, kdy se jednoho kurzu účastní maximálně 10 párů, tzn. maximálně 20 osob. Součástí přípravy jsou i individuální pohovory psychologa s žadateli, individuální část je možné rozšířit dle aktuálních potřeb klientů.

Kurzy respektují platnou legislativu a mají následující počet hodin:

- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli v rozsahu 50 hodin.
- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se pěstouny v rozsahu 56 hodin.
- Speciální odborné přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu v rozsahu 72 hodin.

Kurzy se otvírají ve chvíli, kdy je naplněna skupina pro přípravu. Zpravidla pověřená osoba realizuje 2 jarní běhy, 1 letní a 2 podzimní přípravy.

¹⁵ <http://www.kr-olomoucky.cz/> a <http://www.businessinfo.cz/>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Obsah kurzu je kombinací informačních bloků a interaktivní zážitkové části. Velký důraz je lektory kladen na sebezkušenost účastníků. Mezi základní témata kurzu patří:

- Smysl a cíl náhradní rodinné péče.
- Formy náhradní rodinné péče a proces zprostředkování.
- Role a identita osvojitelů a pěstounů.
- Vliv původní rodiny.
- Potřeby dětí, attachment.
- Deprivace, separační traumata.
- Pediatrická témata.
- Psychologie dítěte v ústavní péči a v pěstounské péči na přechodnou dobu.
- Psychologie výchovy a specifika výchovy v náhradní rodině.
- Sourozenecké konstelace.
- Adaptace dítěte v rodině.
- Změny v rodinném systému při přijetí dítěte do rodiny.
- Identita dítěte.
- Dítě jiného etnika v náhradní rodinné péči.

Součástí přípravy je také setkání a beseda se zkušenými osvojiteli a pěstouny.

Obsah kurzu je relativně stabilní, vychází z dlouholeté zkušenosti a spolupráce krajského úřadu s neziskovou organizací, která v minulosti přípravy realizovala (Triáda).

Pracovnice krajského úřadu úzce spolupracují s pověřenou osobou (mj. sídlí ve stejné budově). Psycholožka krajského úřadu je členkou lektorského týmu, přičemž garantem přípravy je pověřená osoba. Vzhledem k tomu, že tento systém spolupráce se ustanovil na

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

počátku tohoto roku, je možné, že se bude ještě upravovat s přihlédnutím ke zpětné vazbě a zkušenostem po delší době společné realizace příprav.

Případná absence na části kurzu se řeší s žadatelem individuálně. Je možné absolvovat některá témata s další skupinou žadatelů, ovšem není to optimální. Ve skupině se utvářejí mezi žadatelem podpůrné vztahy a vazby, které tvoří významnou součást přípravy, a o které osoba připojená k jiné skupině přichází.

Hodiny dle rozsahu se dělí u osvojitelů na 2 víkendová setkání (pátek – neděle), u pěstounů na 3 setkání, celá příprava je rozložena do období cca 1 – 2 měsíců.

Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně, obvykle však 7 měsíců až 1 rok. Tato doba je vhodná pro vytvoření ucelenější představy jak samotných žadatelů o vlastních možnostech přijetí dítěte, o motivaci k přijetí dítěte apod., tak pro posouzení ze strany krajského úřadu. Dle názoru psychologky není vhodné tuto dobu uspěchat a zkracovat ji nepřekročitelnými lhůtami, které mohou být překážkou ve chvíli, kdy je nutné s žadatelem ještě déle individuálně pracovat.

C) Příprava dětí

Proces přípravy dětí se v současné době připravuje. Děti se spolu s rodiči účastní jednodenního programu v rámci přípravy a dále jsou připravovány a zároveň posuzovány individuálně buď v jejich přirozeném prostředí v rodině, popřípadě ambulantně na úřadě. Psycholog se zaměřuje na rozhovory s dítětem v rámci celé rodiny, v rámci sourozenecké skupiny, a hovoří s dítětem i individuálně.

D) „Znovu-žadatelé“

Příprava znovu-žadatelů probíhá individuální formou a její rozsah a obsah je stanoven vždy s ohledem na konkrétní potřeby pěstounů či osvojitelů.

E) Náklady na přípravu

Informace o nákladech na přípravu nejsou k dispozici.

F) Supervize

Supervize v rámci krajského úřadu neprobíhá, v minulosti byla supervize realizována prostřednictvím projektu nadace Sirius, ale ze strany krajského úřadu není považována za

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

nezbytnou. Pracovníci pověřené osoby a krajského úřadu se společně pravidelně setkávají a interně řeší klientské záležitosti i průběh přípravy a odborného posouzení.

G) Výstupy lektorů z příprav a zpětná vazba od účastníků příprav

Zpětná vazba není získávána systematicky standardizovanou metodou, ale vzhledem k tomu, že jsou všichni členové realizačního týmu v úzkém kontaktu s žadateli, získávají zpětnou vazbu průběžně a cíleně pak formou reflexe celého přípravného kurzu v jeho závěru. Zpětná vazba je ve většině případů velice pozitivní, vysoce ceněná je účastníky přípravy možnost setkat se s dalšími lidmi, kteří mají stejný zájem a řeší podobné situace.

Další podporu žadatelům po přijetí dítěte do rodiny kraj zajišťuje formou letních táborů pro děti a víkendových pobytů pro pěstounské rodiny. Po ukončení přípravy kraj informuje žadatele o možnosti navázání spolupráce s dalšími neziskovými organizacemi, které mohou poskytnout podporu.

3.8.2 Odborné posouzení v Olomouckém kraji

Metodika

Pověřená osoba se v rámci přípravy řídí interní metodikou, která není veřejně k dispozici.

Krajský úřad v procesu přípravy a odborného posouzení úzce spolupracuje s obecními úřady obcí s rozšířenou působností – pracovníci kraje si vyžadují komentáře ke zprávám ze sociálního šetření, pokud to situace vyžaduje, a velice úzká spolupráce pak probíhá ve chvíli vyhledávání vhodné rodiny pro dítě. Pracovníci OSPOD a krajského úřadu se účastní společných seminářů, kraj zajišťuje pracovníkům OSPOD metodické vedení v oblasti zprostředkování náhradní rodinné péče.

Na procesu odborného posouzení se podílí psychologka krajského úřadu, která provádí již před zahájením přípravy diagnostické vyšetření žadatelů. Posouzení žadatelů probíhá jak před přípravou, tak je dokončeno po přípravě, celkem jde vždy o 2 – 3 setkání s psychologkou.

Ihned po první konzultaci podepisují žadatelé souhlas s vyžádáním zdravotního posudku. V případech, kde je pochybnost o zdravotní způsobilosti žadatele, se se zařazením do přípravy čeká až na výstup lékařského posudku.

K zařazení žadatele do evidence je nutný doporučující posudek jak sociální, tak zdravotní a psychologický. Jeden zamítavý posudek znamená nezařazení žadatele do evidence.

3.8.3 Shrnutí

Tabulka 8 - Olomoucký kraj

PŘÍPRAVA BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Realizátor přípravy	Příspěvková organizace	Středisko sociální prevence Olomouc prostřednictvím Poraden pro rodinu Olomouckého kraje
Účastníci přípravných kurzů	<ul style="list-style-type: none"> • budoucí osvojitelé a budoucí pěstouni zvlášť • budoucí pěstouny na přechodnou dobu spolu s pěstouny a dále samostatně nadstavba 	Příprava znovu-žadatelů probíhá individuální formou a její rozsah a obsah je stanoven vždy s ohledem na konkrétní potřeby pěstounů či osvojitelů.
Forma přípravy	Přípravné kurzy probíhají skupinovou formou s možností individuální konzultace.	Součástí přípravy jsou i individuální pohovory psychologa s žadateli, individuální část je možné rozšířit dle aktuálních potřeb klientů.
Rozsah a časový harmonogram přípravy	<ul style="list-style-type: none"> • Osvojitelé – 50 hod. • Pěstouni – 58 hod. • Pěstouni na přechodnou dobu – 72 hod. 	Hodiny dle rozsahu se dělí u osvojitelů na 2 víkendová setkání (pátek – neděle), u pěstounů na 3 setkání.
Příprava dětí žijících v rodině	V přípravě	Děti se spolu s rodiči účastní jednodenního programu v rámci přípravy a dále jsou připravovány a zároveň posuzovány individuálně buď v jejich přirozeném prostředí v rodině, popřípadě ambulantně na úřadě.
PROCES ODBORNÉHO POSOUZENÍ BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Aktéři posouzení	Psycholog, sociální pracovník, lékař	Doporučující posudek jak sociální, tak zdravotní a psychologický. Krajský úřad úzce spolupracuje s OSPOD
Doba procesu	Na samotné posouzení je vyčleněno až 40 hodin	Celá příprava je rozložena do období cca 1 – 2 měsíců. Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně, obvykle však 7 měsíců až 1 rok.

3.9 Pardubický kraj

Kraj se skládá z okresů Pardubice, Chrudim, Svitavy a Ústí nad Orlicí. Dále je zde 15 obcí s rozšířenou působností a 26 obcí s pověřeným obecním úřadem. Rozloha kraje činí 4519 km². Celkový počet obyvatel v roce 2013 je 516 383 obyvatel¹⁶.

3.9.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Pardubickém kraji

A) Kdo přípravy zajišťuje

Přípravy realizuje krajský úřad ve spolupráci s pověřenou osobou, která je příspěvkovou organizací kraje.

B) Forma, obsah a rozsah příprav

Přípravné kurzy jsou realizovány zvlášť pro pěstouny a zvlášť pro osvojitele. Pěstouni na přechodnou dobu doposud využívají nabídek kurzů Asociace náhradních rodin České republiky. Do budoucna se uvažuje o samostatné skupině pro přípravu pěstounů na přechodnou dobu v rámci pověřené osoby.

Přípravné kurzy probíhají kombinací individuální a skupinové formy. V úvodu proběhne pohovor s psychologem, v jehož rámci psycholog provede diagnostické vyšetření, následně proběhne konzultace přímo v rodině žadatelů, následuje skupinová příprava, kterou ještě může následovat další individuální návštěva v rodině, obzvlášť v případě, jsou-li v rodině další děti. Skupina pro přípravu je tvořena 6 – 8 páry. Kurz se otvírá ve chvíli, kdy je naplněna kapacita skupiny. Čekací doba na zařazení do přípravy se liší dle aktuálního počtu žadatelů, obvykle se jedná o 3 – 4 měsíce, maximálně pak půl roku. V minulosti byly realizovány zhruba 4 přípravy za rok.

Rozsah kurzů respektuje platnou legislativu:

- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli jsou realizovány v rozsahu 48 hodin (40 hodin ve skupině, 8 individuálně).
- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se pěstouny jsou realizovány v rozsahu 48 hodin (40 hodin ve skupině, 8 individuálně).

¹⁶ <http://www.pardubickykraj.cz/> a <http://www.businessinfo.cz/>

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- Speciální odborné přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu jsou realizovány v rozsahu 72 hodin.

Kurz je zaměřen informačně i zážitkově. Hlavním obsahem kurzu pro pěstouny je:

- Teoretické části zaměřené na:
 - Právní aspekty pěstounské péče, náhradní rodinné péče v rámci sociálně-právní ochrany dětí, současný stav náhradní rodinné péče v Pardubickém kraji.
 - Praktické poznatky z vývojové psychologie, psychologie dětí v náhradní rodinné péči.
 - Vysvětlení procesu zprostředkování náhradní rodinné péče, dávky pěstounské péče, matiky.
 - Cestu dětí do náhradní rodinné péče.
 - Problematiku dětí v náhradní rodinné péči – psychopatologii.
 - Uzavírání dohod o doprovázení, kontaktu s biologickou rodinou.
- Sdílení zkušeností se stávajícími pěstouny a dětmi v náhradní rodinné péči – zkušenosti s pěstounskou péčí z pohledu pěstounů, kteří dítě již přijali, problematika romských dětí, zkušenosti dívky, která vyrostla v pěstounské rodině,
- Zdravotnická témata – neuropsychický vývoj dítěte a zdravotní problémy dětí z pohledu pediatra.
- Sebezkušenostní část – interaktivní a zážitkové techniky, psychohygienu, interaktivní a zážitkové techniky – potřeby dítěte, práce s historií vlastní rodiny, adaptace dítěte na nové prostředí, kontakt s biologickou rodinou, modelové situace zaměřené na téma náhradní rodinné péče, zvládání náročných výchovných situací v rodině.
- Návštěva zařízení.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Žadatelé během přípravného kurzu navštíví dětské centrum (osvojitelé) nebo dětský domov (pěstouni)

Členy lektorského týmu jsou psychologové, sociální pracovníci a lékaři.

Struktura a obsah kurzu je víceméně stabilní, v roce 2013 došlo k některým úpravám v souvislosti se změnou legislativy. Účastníci kurzu nemají k dispozici sylabus, ale na závěr kurzu dostanou seznam kontaktů – osob a organizací, na které se nadále mohou obracet.

Pracovnice krajského úřadu se účastní celého kurzu, jako přísedící a v některých případech jako lektorky (cesta dítěte do náhradní rodinné péče, problematika náhradní rodinné péče v rámci sociálně-právní ochrany dětí, dávkový systém, služby náhradní rodinné péče v kraji), kromě zážitkových částí. Účast pracovníků krajského úřadu na skupině považuje kraj za výhodné v tom smyslu, že se pracovníce seznámí s účastníky, čímž se zefektivní i budoucí proces párování dětí a rodin.

Pokud jde o tolerovanou absenci, všichni žadatelé se vždy musí zúčastnit víkendových setkání. Pokud jeden z manželů nemůže být přítomen na jednodenním setkání, je nutné, aby se účastnil alespoň druhý manžel. Všichni žadatelé jsou s programem seznámeni předem a není běžné, že by docházelo k absencím.

Hodiny dle rozsahu (viz výše) se dělí na 2 víkendová setkání a 2 pracovní dny.

Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně, obvykle však 5 měsíců až půl roku. Pracovnice úřadu považují delší dobu trvání celého procesu za vhodnou, a to z toho hlediska, že mají žadatelé dostatek času si podstatné věci promyslet, zažít a vyhodnotit, a i celý tým, který s žadateli spolupracuje, má možnost lépe rodinu poznat a navázat hlubší spolupráci.

C) Příprava dětí

Pokud žádá rodina, která má v péči další děti, jejich příprava probíhá individuálně, a to formou návštěvy psychologky příspěvkové organizace a sociální pracovníce krajského úřadu v rodině. Pokud je v rodině 1 – 2 děti, příprava proběhne v rámci jedné návštěvy, pokud je v rodině více dětí, je možné realizovat více návštěv dle individuální potřeby. Do

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

budoucná se nepočítá se skupinovou přípravou dětí (z důvodu obtížného sestavení homogenních skupin).

D) „Znovu-žadatelé“

Příprava znovu-žadatelů se realizuje individuálně formou konzultace s psychologem v rodině, a to v rozsahu, který je nastaven dle uvážení psychologa a dle potřeb rodiny.

E) Náklady na přípravy

Informace o nákladech na kurz nejsou k dispozici.

F) Supervize

Supervize probíhá výhradně ve vlastní kompetenci pověřené osoby. Pracovnice krajského supervizi nemají, ani v rámci práce v oblasti náhradní rodinné péče, ani v rámci svého oddělení.

G) Výstupy lektorů z příprav a zpětná vazba od účastníků příprav

Zpětnou vazbu o kurzech zjišťuje pověřená osoba systematicky pomocí dotazníků. Sami žadatelé reflektují své pocity z příprav v průběhu konzultací na krajském úřadu, průběh přípravy je hodnocen i na závěrečném setkání skupiny, kde je přítomna pracovnice krajského úřadu. Na základě zpětné vazby došlo např. ke změně lektora, může být také drobně upravován program na základě přání žadatelů. Nejčastěji jsou v rámci zpětné vazby pozitivně hodnoceny tematické bloky zaměřené na praktické nácviky a ukázky, setkání s pěstouny či osvojiteli a návštěva zařízení (žadatelé si dovedou lépe představit, o jakých dětech se v rámci teoretické části hovoří). Velice kladně je hodnocena také přednáška o problematice drogově závislých matek a prognóze u dětí. Méně oblíbené jsou teoretické přednášky o legislativě, o dávkách, apod.

Zpětná vazba od žadatelů, kteří již přijali dítě do rodiny, není zjišťována systematicky, ale přichází sama v rámci kontaktu, který rodina udržuje buď s pověřenou osobou, nebo s pracovníky kraje.

3.9.2 Odborné posouzení v Pardubickém kraji

Metodika

Krajský úřad nemá vlastní metodiku průběhu přípravy a odborného posuzování, využívá doporučenou metodiku MPSV.

Na procesu odborného posouzení se podílí psycholog pověřené osoby, který je zároveň garantem přípravy. Garant přípravy se účastní celé přípravy a účastní se i témat kurzu, která sám nelektoruje. Tento postup umožňuje navázání blízkého vztahu mezi žadatelem a psychologem, který má také možnost žadatele dobře poznat.

Rozhodnutí o zařazení či nezařazení do evidence se činí na základě vstupního diagnostického rozhovoru, zprávy z přípravy, a závěrečného pohovoru s psychologem (v závěrečný den přípravy), kterého se účastní i sociální pracovnice krajského úřadu. Posudek psychologa má zásadní váhu v rozhodování o zařazení či nezařazení do evidence.

Děti žijící v rodinách žadatele jsou posuzovány dětským psychologem v průběhu návštěvy v domácnosti žadatele po ukončení přípravy. Součástí posouzení je také vyjádření posudkového lékaře.

Rozhodnutí o zařazení žadatelů do evidence činí pracovnice krajského úřadu, v nejasnějších či komplikovaných případech se schází odborný panel. K zařazení žadatele do evidence je nutné kladné vyjádření o sociálních poměrech rodiny (OSPOD), kladný zdravotní posudek i doporučující psychologický posudek. V případě, že je jakýkoliv z těchto posudků nedoporučující, je tato situace s žadatelem prokonzultována a pracovnice krajského úřadu nabízejí řešení. V této fázi může dojít k přerušení řízení.

Komunikace kraje a OSPOD na úrovni obcí s rozšířenou působností v průběhu přípravy a odborného posouzení rutinně neprobíhá, kraj kontaktuje OSPOD v případě např. nejasností o rodinných poměrech žadatele, apod.

3.9.3 Shrnutí

Tabulka 9 - Pardubický kraj

PŘÍPRAVA BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Realizátor přípravy	Příspěvková organizace	Kraj spolupracuje.

<p>Účastníci přípravných kurzů</p>	<ul style="list-style-type: none"> • budoucí osvojitelé a budoucí pěstouni zvlášť • budoucí pěstouny na přechodnou dobu kurzy Asociace náhradních rodin České republiky 	<p>Příprava znovu-žadatelů se realizuje individuálně formou konzultace s psychologem v rodině, a to v rozsahu, který je nastaven dle uvážení psychologa a dle potřeb rodiny.</p>
<p>Forma přípravy</p>	<p>Přípravné kurzy probíhají kombinací individuální a skupinové formy.</p>	<p>V úvodu proběhne pohovor s psychologem, v jehož rámci provede diagnostické vyšetření, následně konzultace přímo v rodině žadatelů, následuje skupinová příprava, kterou ještě může následovat další individuální návštěva v rodině, obzvlášť v případě, jsou-li v rodině další děti.</p>
<p>Rozsah a časový harmonogram přípravy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Osvojitelé – 48 hod. (40 skupina a 8 individuální) • Pěstouni – 48 hod. (40 skupina a 8 individuální) • Pěstouni na přechodnou dobu – 72 hod. 	<p>Hodiny dle rozsahu se dělí na 2 víkendová setkání a 2 pracovní dny.</p>
<p>Příprava dětí žijících v rodině</p>	<p>Individuální</p>	<p>Forma návštěvy psychologičky příspěvkové organizace a sociální pracovnice krajského úřadu v rodině. Pokud je v rodině 1 – 2 děti, příprava proběhne v rámci jedné návštěvy, pokud je v rodině více dětí, je možné realizovat více návštěv dle individuální potřeby. Do budoucna se nepočítá se skupinovou přípravou dětí (z důvodu obtížného sestavení homogenních skupin).</p>
<p>PROCES ODBORNÉHO POSOUZENÍ BUDOUČÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ</p>		
<p>Aktéři posouzení</p>	<p>Psycholog pověřené osoby, sociální pracovník, posudkový lékař</p>	<p>Doporučující posudek jak sociální, tak zdravotní a psychologický. Krajský úřad úzce spolupracuje s OSPOD.</p>
<p>Doba procesu</p>	<p>Rozhodnutí o zařazení či nezařazení do evidence se činí na základě vstupního diagnostického rozhovoru, zprávy z přípravy, a závěrečného pohovoru s psychologem (poslední den přípravy) za účasti sociální pracovnice krajského úřadu</p>	<p>Čekací doba na zařazení do přípravy se liší dle aktuálního počtu žadatelů, obvykle se jedná o 3 – 4 měsíce, maximálně pak půl roku. Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně, obvykle však 5 měsíců až půl roku.</p>

3.10 Plzeňský kraj

Kraj je rozdělen do sedmi okresů (Domažlice, Klatovy, Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Rokycany a Tachov). Celkem je zde 15 obcí s rozšířenou působností. S rozlohou 7 561 km² je třetím největším krajem v České republice. Počet obyvatel kraje je 571 709¹⁷.

3.10.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Plzeňském kraji

A) Kdo přípravy zajišťuje

Přípravy realizuje v roce 2013 nově příspěvková organizace kraje – Centrum sociálních služeb Domažlice.

B) Forma, obsah a rozsah příprav

Přípravné kurzy jsou realizovány společně pro pěstouny, osvojitele i pěstouny na přechodnou dobu. V minulosti byly jednotlivé skupiny připravovány samostatně, od letošního roku došlo ke spojení. Účast pěstounů na přechodnou dobu ve skupině je motivována především tím, že doposud bylo žadatelů o pěstounskou péči na přechodnou dobu velice málo a čekali by velice dlouho na otevření skupiny. Při zařazování do skupiny mají pěstouni na přechodnou dobu vždy přednost. Stávající model přípravy se do budoucna bude ověřovat, vyhodnocovat a případně upravovat dle nabytých zkušeností. Společné setkávání budoucích osvojitelů a pěstounů se jeví být jako přínosné z toho důvodu, že pěstouni mívají na rozdíl od osvojitelů výchovné zkušenosti, napomáhají osvojitelům v náhledu na realitu výchovy dítěte v rodině. Také žadatelé, kteří usilují jak o osvojení, tak o pěstounskou péči, mají možnost si v rámci přípravy vyjasnit svoje preference.

Přípravné kurzy probíhají skupinovou formou, kdy se jednoho kurzu účastní maximálně 10 párů, tzn. maximálně 20 osob. Tento počet je lektory vnímán pro práci ve skupině jako optimální. Účastníci kurzu mají možnost v případě potřeby individuálně konzultovat témata, která například nechtějí otevírat na skupině. Kurzy respektují platnou legislativu a mají následující počet hodin:

- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli v rozsahu 48 hodin.
- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se pěstouny v rozsahu 48 hodin.

¹⁷ <http://www.plzensky-kraj.cz/> a <http://www.businessinfo.cz/>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- Speciální odborné přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu v rozsahu 72 hodin.

Kurzy se otvírají dle počtu žádostí. Každý rok je situace jiná, obvykle se uskuteční 4 přípravy za rok. Na zařazení do přípravy čekají žadatelé zhruba 2 – 3 měsíce maximálně.

Kurz je zaměřen informačně i zážitkově, přičemž zážitkové části s důrazem na sebezpoznání je věnován celý jeden víkend v programu. Hlavním stručným obsahem je:

- Teoretická část zaměřená na zdravotní hlediska náhradní rodinné péče a medicínsko-psychologickou problematiku dětí žijících mimo vlastní rodinu (co si s sebou dítě přináší do náhradní rodiny, jaké potřeby má dítě v náhradní rodině, psychologie dětí v náhradní rodině).
- Zážitková část – jejím cílem je vyjasnění představ žadatelů, poskytnutí náhledu na vlastní předpoklady pro přijetí a výchovu dítěte, poskytnutí informací o potřebách a psychickém vývoji dítěte.
- Prohlídka dětského centra a následná přednáška v jeho prostorách.

Obsah kurzu je relativně stabilní, v tuto chvíli je nově nastaven a bude se upravovat případně po ukončení prvních běhů příprav v rámci společného setkání pověřené osoby a krajského úřadu, kde se vyhodnotí zpětná vazba z přípravy a celkový průběh kurzu.

Pracovnice krajského úřadu (psycholožka a sociální pracovnice) jsou do procesu zapojeny před začátkem samotné přípravy – žadatel absolvuje první schůzku na úřadě, kde psycholožka vede anamnestický rozhovor, zjišťuje se motivace žadatelů a žadatelé jsou seznámeni s průběhem celého procesu a s jeho časovým horizontem. Na základě první konzultace předává psycholožka stručnou anotaci pověřené osobě s doporučením, na co se zaměřit v přípravě, a dále předává zprávu ze sociálního šetření OSPOD. Žadatelé jsou seznámeni s obsahem spisu, do kterého v závěru přípravy přiloží pověřená osoba ještě závěrečnou zprávu o průběhu přípravy. S obsahem této zprávy seznamuje žadatele lektor přípravy.

Absence v kurzu není žádoucí. V případě odůvodněné absence je možné buď doplnit chybějící část individuálně po dohodě, nebo společně s další skupinou.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Hodiny dle rozsahu se dělí na tři víkendová setkání, celá příprava je rozložena do období cca 5 týdnů. Pěstouni na přechodnou dobu si zbývající část hodin doposud doplňovali v jiné organizaci (Paprsek Praha).

Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně, obvykle však půl až tři čtvrtě roku.

C) Přípravy dětí

Příprava dětí je realizována ve skupině vždy v průběhu jednoho dne (v rámci víkendové přípravy rodičů). Děti jsou rozděleny do skupin dle věku (mladší a starší 10 let, dolní věková hranice je cca 6 let).

D) „Znovu-žadatelé“

S přípravou znovu-žadatelů má krajský úřad malou zkušenost, doposud se jednalo o 1 rodičovský pár.

E) Náklady na přípravy

Informace o nákladech na přípravu nejsou k dispozici. Žadatelé si sami platí dopravu, ubytování a stravu.

F) Supervize

Supervize probíhá jak v rámci pověřené osoby, tak na krajském úřadě v rámci projektu nadace Sirius. Skupinová supervize probíhala 1x měsíčně (týmová i kazuistická), pracovníci měli možnost využít dle potřeby i supervizi individuální. Možnost supervize byla pracovníky velice vítána.

G) Výstupy lektorů z příprav a zpětná vazba od účastníků příprav

Zpětnou vazbu o kurzech zjišťuje pověřená osoba v průběhu kurzu, facilitátoři kurzů distribuují dotazník na konci prvního víkendu (organizačně – provozní záležitosti). Krajský úřad získává zpětnou vazbu neformálním způsobem v rámci další komunikace se žadateli. Vzhledem k tomu, že v letošním roce probíhají první běhy příprav organizovaných příspěvkovou organizací, není možné se ještě vyjadřovat k výstupům či doporučením vyplývajícím ze zpětné vazby.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

3.10.2 Odborné posouzení v Plzeňském kraji

Metodika

Proces přípravy je upraven základní metodikou pověřené osoby, která se bude dále upravovat po vyhodnocení prvního běhu příprav. Tato metodika není veřejně k dispozici.

Na procesu odborného posouzení se podílí psycholožka krajského úřadu, která není přítomna přípravě. Tento model je považován za velice vhodný především z toho důvodu, že z pracovnice kraje, která rozhoduje o zařazení žadatele do evidence, mohou mít žadatelé obavu, která by blokovala otevřenost a spolupráci v přípravě. Proces posouzení začíná výše zmíněným úvodním pohovorem, následuje příprava a zpráva o jejím průběhu, následně diagnostické vyšetření a závěrečná konzultace. Rozhodnutí o zařazení žadatele do evidence se činí na základě porady odboru, ze které vzejde protokol hodnotící všechny aspekty posouzení (sociální, zdravotní a psychologické posouzení). V případě, že je jakýkoliv z těchto posudků zamítavý, uchazeč není zařazen do evidence.

Děti žijící v rodině žadatele jsou posuzovány psycholožkou krajského úřadu prostřednictvím krátkého screeningového vyšetření většinou přímo v rodině.

Krajský úřad v procesu přípravy a odborného posouzení úzce spolupracuje s OSPOD - pracovníci kraje si vyžadují komentáře ke zprávám ze sociálního šetření, pokud to situace vyžaduje, a velice úzká spolupráce pak probíhá ve chvíli vyhledávání vhodné rodiny pro dítě. Za tímto účelem se svolávají odborné panely pracovníků OSPOD a krajského úřadu a hledá se nejlepší možné řešení pro dítě.

Následná podpora náhradních rodičů

Do další podpory pěstounů či osvojitelů v době po převzetí dítěte se kraj v současnosti nepouští (ačkoliv v minulosti ji poskytoval), zásadní roli v této oblasti hrají pověřené osoby uzavírající s pěstouny dohody.

3.10.3 Shrnutí

Tabulka 10 - Plzeňský kraj

PŘÍPRAVA BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Realizátor přípravy	Příspěvková organizace	Centrum sociálních služeb Domažlice
Účastníci přípravných kurzů	<ul style="list-style-type: none"> • budoucí osvojitelé, budoucí pěstouni a pěstouny na přechodnou dobu společně 	Účast pěstounů na přechodnou dobu ve skupině je motivována především tím, že doposud bylo žadatelů o pěstounskou péči na přechodnou dobu velice málo a čekali by velice dlouho na otevření skupiny. Při zařazování do skupiny mají pěstouni na přechodnou dobu vždy přednost. S přípravou znovu-žadatelů má krajský úřad malou zkušenost, doposud se jednalo o 1 rodičovský pár.
Forma přípravy	Skupinová forma	Účastníci kurzu mají možnost v případě potřeby individuálně konzultovat témata, která například nechtějí otevírat na skupině.
Rozsah a časový harmonogram přípravy	<ul style="list-style-type: none"> • Osvojitelé – 48 hod. • Pěstouni – 48 hod. • Pěstouni na přechodnou dobu – 72 hod. 	Hodiny dle rozsahu se dělí na tři víkendová setkání, celá příprava je rozložena do období cca 5 týdnů. Pěstouni na přechodnou dobu si zbývající část hodin doposud doplňovali v jiné organizaci (Papřsek Praha).
Příprava dětí žijících v rodině	Skupinová	Příprava dětí je realizována ve skupině vždy v průběhu jednoho dne (v rámci víkendové přípravy rodičů). Děti jsou rozděleny do skupin dle věku (mladší a starší 10 let, dolní věková hranice je cca 6 let).
PROCES ODBORNÉHO POSOUZENÍ BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Aktéři posouzení	Psycholog, sociální pracovník, posudkový lékař, OSPOD	Psycholožka krajského úřadu, která není přítomna přípravě. Proces posouzení začíná výše zmíněným úvodním pohovorem, následuje příprava a zpráva o jejím průběhu, následně diagnostické vyšetření a závěrečná konzultace. Rozhodnutí o zařazení žadatele do evidence se činí na základě porady odboru, ze které vzejde protokol hodnotící všechny aspekty posouzení (sociální, zdravotní a psychologické posouzení). Úzká spolupráce s OSPOD na úrovni obcí s rozšířenou působností.
Doba procesu	Rozhodnutí v zákonné lhůtě	Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně, obvykle však půl až tři čtvrtě roku.

3.11 Středočeský kraj

Území kraje se dělí na 12 okresů – Benešov, Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-východ, Praha-západ, Příbram, Rakovník. Ve Středočeském kraji je 26 správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Rozloha kraje je 11 015 km² Počet obyvatel kraje je 1 279 345¹⁸.

3.11.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny ve Středočeském kraji

A) Kdo přípravy zajišťuje

Přípravy realizuje pověřená osoba formou externí spolupráce. Jedná se o Centrum psychosociálního poradenství Středočeského kraje, které je příspěvkovou organizací kraje.

B) Forma, obsah a rozsah příprav

Přípravné kurzy jsou realizovány zvláště pro skupinu budoucích osvojitelů, pěstounů a pěstounů na přechodnou dobu.

Přípravné kurzy probíhají převážně skupinovou formou, kdy se jednoho kurzu účastní maximálně 7 párů, tzn. maximálně 14 osob. Kurz je vždy zakončen závěrečnou individuální (párovou) konzultací s vedoucím kurzu. Kurzy respektují platnou legislativu a mají následující počet hodin:

- **Kurz pro osvojitele – prvo-žadatele se skládá ze 4 částí (48 hodin):** I. setkání, které je rozloženo na 3 dny, II. návštěva Dětského domova spojená s pediatrickým blokem, III. setkání – pokračování I. setkání, které je opět rozloženo na 3 dny a IV. závěrečná párová konzultace s vedoucím kurzu.
- **Kurz pro osvojitele – znovu-žadatele se skládá ze 2 částí (10 hodin):** I. setkání, které je uskutečněno v 1 den a II. závěrečná párová konzultace s vedoucím kurzu.
- **Kurz pro pěstouny se skládá ze 4 částí (50 hodin):** I. setkání, které je rozloženo na 3 dny, II. setkání – pokračování I. setkání, které je rozloženo na další 3 dny, III. setkání a příprava dětí žijících v domácnosti a IV. závěrečná párová konzultace s vedoucím kurzu.

¹⁸ <http://www.kr-stredocesky.cz/> a <http://www.businessinfo.cz/>

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- **Kurz pro pěstouny- znovu-žadatele se skládá ze 3 částí (12 hodin):** I. setkání, které je uskutečněno v 1 den, II. setkání a příprava dětí žijících v domácnosti a III. závěrečná párová konzultace s vedoucím kurzu.
- **Kurz pro pěstouny na přechodnou dobu se skládá z 5 částí (72 hodin):** I. setkání, které je rozděleno na 3 dny, II. návštěva Dětského domova spojená s pediatrickým blokem, III. setkání je rozděleno dále na 3 dny, IV. setkání a příprava dětí žijících v domácnosti a V. závěrečná párová konzultace s vedoucím kurzu.

Kurzy se otvírají dle počtu žádostí. Skupina pro přípravu osvojitelů se otevírá přibližně 1x za měsíc, skupiny pro přípravu pěstounů se naplní méně často, situace je rok od roku odlišná. Pokud by požadavek na počet párů v přípravě znamenal příliš dlouhou čekací dobu pro žadatele o pěstounskou péči, je možné rozhodnout o otevření skupiny pro menší počet žadatelů.

Kurz je zaměřen informačně i zážitkově. V současné době jeho náplň prochází úpravami a změnami, které byly vyvolány změnou legislativy. Pro jednotlivé skupiny žadatelů kurz zahrnuje tento program:

Příprava osvojitelů – prvo-žadatelů zahrnuje bloky: Sociálně-právní blok, Psychologický blok, Pediatrický blok, Právní blok, Sebezkušenost. Shrnutí procesu zprostředkování, podpora blízkého i širokého okolí, rozhodnutí k osvojení. Příprava na příchod dítěte, představy o změnách ve vlastní rodině, případně sourozenecké konstelace, řešení možných problémů.

Příprava osvojitelů – znovu-žadatelů zahrnuje bloky: Shrnutí zkušeností z průběhu prvního osvojení, proces zprostředkování, adaptace, pozitivní zkušenosti, podpora blízkého i širokého okolí, rozhodnutí k dalšímu osvojení. Příprava na příchod dalšího dítěte, představy o změnách ve vlastní rodině, sourozenecké konstelace, řešení možných problémů.

Příprava pěstounů zahrnuje bloky: Sociálně-právní blok, Psychologický blok, Pediatrický blok, Právní blok, Sebezkušenost. Kurz je zaměřen na témata – Motivace, Vlastní rodina, Biologická rodina, Odebrání dítěte z biologické rodiny, Situace dítěte v ústavní péči, Proces zprostředkování, Seznámení, Adaptace, Řešení problémů, Spolupráce s biologickou rodinou, Sourozenecké vztahy, Speciálně pedagogický blok,

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Neúspěšná pěstounská péče, Příklady dobré praxe, Spolupráce s návaznými institucemi, Další vzdělávání pěstounů.

Příprava pěstounů – znovu-žadatelů zahrnuje bloky: Shrnutí zkušeností z průběhu prvního pěstounství, proces zprostředkování, adaptace, pozitivní zkušenosti, podpora blízkého i širokého okolí, rozhodnutí k dalšímu pěstounství. Příprava na příchod dalšího dítěte, představy o změnách ve vlastní rodině, sourozenecké konstelace, řešení možných problémů.

Příprava pěstounů na přechodnou dobu zahrnuje bloky: Sociálně-právní blok, Psychologický blok, Pediatrický blok, Právní blok, Sebezkušenost. Kurz je zaměřen na témata – Motivace, Vlastní rodina, Biologická rodina, Odebrání dítěte z biologické rodiny, Situace dítěte v ústavní péči, Proces zprostředkování, Seznámení, Adaptace, Řešení problémů, Spolupráce s biologickou rodinou, Sourozenecké vztahy, Speciálně pedagogický blok, Neúspěšná pěstounská péče, Příklady dobré praxe, Předání dítěte, Odpoutání, Prevence syndromu vyhoření, Spolupráce s návaznými institucemi, Další vzdělávání pěstounů, Konzultace s dětmi, žijícími v rodině pěstounů na přechodnou dobu, Rodinná konzultace celé rodiny.

Lektorský tým přípravných kurzů je sestaven z psychologa, sociálního pracovníka, pediatra, právníka a speciálního pedagoga.

Obsah a forma přípravných kurzů se průběžně upravuje, s přihlédnutím ke zpětné vazbě od účastníků. V současné době běží proces změn navazujících na legislativní změny. Vzhledem k tomu, že přípravu zajišťuje příspěvková organizace kraje, komunikace mezi krajským úřadem a pověřenou osobou je průběžná a bezproblémová.

Jisté bariéry, které brání nastavení kurzu zcela podle představ krajského úřadu a žadatelů, jsou způsobeny nedostatkem financí příspěvkové organizace a z toho plynoucího nedostatečného personálního zajištění celého procesu. Pracovnice krajského úřadu se doposud přípravy budoucích osvojitelů a žadatelů vůbec neúčastnily, nově se počítá s tím, že psychologka krajského úřadu bude realizovat přípravu dětí žijících v rodině u osvojitelů.

Absence v kurzu se netoleruje, je nutné absolvovat všechny části kurzu. Pokud žadatelé chybí, je z důvodů zvláštního zřetele hodných doplnit některá témata individuálně.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Hodiny dle rozsahu (viz výše) se dělí na 2 resp. 3 víkendové pobyty od čtvrtka do soboty.

Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně, obvykle však do jednoho roku. Ačkoliv jsou někdy žadatelé s délkou trvání celého procesu nespokojeni, není možné jej urychlit.

C) Příprava dětí

Příprava dětí probíhá individuálně v rámci jednoho dne při závěrečné konzultaci s psychologem v rámci přípravy. U osvojitelů realizuje přípravu dětí psycholožka krajského úřadu, u pěstounů psycholog pověřené osoby.

D) „Znovu-žadatelé“

Znovu-žadatelé jak o pěstounskou péči, tak o osvojení absolvují přípravu ve zkrácené podobě, formou jednodenního setkání ve skupině a dále individuálních konzultací, a to v rozsahu 10 hodin pro osvojitele, resp. 12 hodin pro pěstouny.

E) Náklady na přípravy

O nákladech na kurz nemáme informaci. Účastníci kurzu si hradí pouze stravu a ubytování.

F) Supervize

Supervize probíhá výhradně ve vlastní kompetenci pověřené osoby. Supervize v rámci krajského úřadu neprobíhá.

G) Výstupy lektorů z příprav a zpětná vazba od účastníků příprav

Zpětnou vazbu získává krajský úřad neformální cestou, v rámci komunikace a konzultací při posouzení. Zpětná vazba k obsahu kurzu se velice liší individuálně, někomu nevyhovuje skupinová forma přípravy. Obecně je pozitivně hodnocena návštěva zařízení (dětského centra, dětského domova) a účast speciálního pedagoga na přípravě pěstounů.

3.11.2 Odborné posouzení ve Středočeském kraji

Metodika

Metodika přípravy a posouzení na kraji neexistuje, pracovnice využívají metodiku MPSV. Popis obsahu a postupu realizace příprav existuje v rámci pověřené osoby a v současné době se upravuje a dokončuje.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Na procesu odborného posouzení se podílí psycholožka krajského úřadu, která se s žadatelem setkává 2x před samotnou přípravou (schůzka se odehrává na úřadě, v odůvodněných důvodech v rodině), po ukončení přípravy to již není pravidlem.

Po ukončení přípravy má pověřená osoba 30 dní na zpracování zprávy (většinou se doba pohybuje kolem 14 dnů), následně psycholog krajského úřadu vyhotoví v průběhu 14 dnů posudek a je vyžádán zdravotní posudek, který je vystaven také do 14 dnů. Je-li podezření, že žadatel bude mít zdravotní problémy, které by neumožnily zařazení do evidence (např. onkologické onemocnění, psychiatrické onemocnění), konzultuje s ním tuto situaci pracovnice úřadu již před zařazením do přípravy. Nezařazení ze zdravotních důvodů je pak velice výjimečné.

Na základě všech výše uvedených zpráv rozhodují o zařazení či nezařazení žadatele do evidence společně pracovnice pro náhradní rodinnou péči na krajském úřadě. Je-li jakékoliv z vyjádření (psychologické, sociální, zdravotní) zamítavé, uchazeč se do evidence nezařadí, což je náležitě odůvodněno v rozhodnutí.

Děti žijící v rodinách žadatele bývají posuzovány psychologem krajského úřadu v rámci psychologického vyšetření rodiny. Psycholog řeší posouzení schopnosti dětí žijících v domácnosti žadatele přijmout dítě do rodiny vždy individuálně, dle věku a rozumových schopností dítěte.

V současné době kraj vydal 4 pověření k uzavírání dohod a s pěstouny žádné dohody neuzavírá. Kraj má dobrou zkušenost se sociálními pracovníky pověřených obcí, probíhá vzájemná informovanost o problematice.

Spolupráce krajského úřadu a obcí s rozšířenou působností v procesu přípravy a odborného posouzení probíhá, pracovnice krajského úřadu si v případě potřeby doptávají informace od OSPOD.

Následná podpora náhradních rodičů

Pokud jde o další podporu pěstounům a osvojitelům ze strany krajského úřadu, v tuto chvíli krajský úřad žádnou další podporu běžně neposkytuje.

3.11.3 Shrnutí

Tabulka 11 - Středočeský kraj

PŘÍPRAVA BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Realizátor přípravy	Příspěvková organizace	Centrum psycho-sociálního poradenství Středočeského kraje
Účastníci přípravných kurzů	<ul style="list-style-type: none"> • budoucí osvojitelé, budoucí pěstouni a budoucí pěstouny na přechodnou dobu zvláště 	Znovu-žadatelé jak o pěstounskou péči, tak o osvojení absolvují přípravu ve zkrácené podobě, formou jednodenního setkání ve skupině a dále individuálních konzultací, a to v rozsahu 10 hodin pro osvojitele, resp. 12 hodin pro pěstouny.
Forma přípravy	Skupinová forma	Kurz zakončen individuální párovou konzultací.
Rozsah a časový harmonogram přípravy	<ul style="list-style-type: none"> • Osvojitelé – 48 hod. • Pěstouni – 48 hod. • Pěstouni na přechodnou dobu – 72 hod. 	Hodiny dle rozsahu se dělí na 2 resp. 3 víkendové pobyty od čtvrtka do soboty.
Příprava dětí žijících v rodině	Individuální	V rámci jednoho dne při závěrečné konzultaci s psychologem v rámci přípravy. U osvojitelů realizuje přípravu dětí psycholog krajského úřadu, u pěstounů psycholog pověřené osoby.
PROCES ODBORNÉHO POSOUZENÍ BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Aktéři posouzení	Psycholog krajského úřadu, pověřená osoba, lékař, OSPOD, pracovnice pro NRP	Po ukončení přípravy má pověřená osoba 30 dní na zpracování zprávy (většinou se doba pohybuje kolem 14 dnů), následně psycholog krajského úřadu vyhotoví v průběhu 14 dnů posudek a je vyžádán zdravotní posudek, který je vystaven také do 14 dnů.
Doba procesu	Rozhodnutí v zákonné lhůtě	Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně, obvykle však do jednoho roku.

3.12 Ústecký kraj

Ústecký kraj je rozdělen do sedmi okresů - Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí nad Labem. V kraji je 16 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 30 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. Rozloha kraje činí 5 335 km². Celkový počet obyvatel je 828 026¹⁹.

3.12.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny v Ústeckém kraji

A) Kdo přípravy zajišťuje

Přípravy v Ústeckém kraji realizuje od letošního roku krajský úřad. V minulosti spolupracoval kraj s pověřenou osobou, která zajišťovala realizaci přípravných kurzů. V současnosti s ohledem na navýšení povinného rozsahu přípravy a s tím spojené navýšení nákladů na realizaci přípravných kurzů, by krajský úřad byl povinen vybrat dodavatele služby formou veřejné soutěže. V takovém případě byla obava o kvalitu přípravného kurzu ve chvíli, kdy by významným hodnotícím kritériem byla cena. V této situaci se krajský úřad rozhodl realizovat přípravné kurzy sám ve spolupráci s externími odbornými guaranty a lektory, kteří se na přípravě podíleli i v minulosti.

B) Forma, obsah a rozsah příprav

Přípravné kurzy jsou realizovány zvlášť pro pěstouny a zvlášť pro osvojitele. Pěstouni na přechodnou dobu (do současné doby 2 rodiny) využily nabídku kurzů Asociace náhradních rodin České republiky. Model přípravy pěstounů na přechodnou dobu se připravuje, jeho podoba bude záviset i na počtu zájemců o poskytování pěstounské péče na přechodnou dobu. Předběžně se uvažuje o připojení pěstounů na přechodnou dobu ke skupině pěstounů a další navazující samostatnou přípravu.

Přípravné kurzy probíhají kombinovanou formou, převážná část je realizována ve skupině, část je realizována v rámci individuálních rozhovorů s psychologem. Budoucí pěstouni a osvojitelé absolvují 40 hodin přípravy ve skupině a vždy minimálně 8 hodin individuálních pohovorů s psychologem. Do těchto 8 hodin se započítává i úvodní vstupní rozhovor a závěrečné zhodnocení. Vystane-li potřeba konzultovat individuálně ve větším

¹⁹ <http://www.kr-ustecky.cz/> a <http://www.businessinfo.cz/>

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

rozsahu, krajský úřad nabízí tuto možnost. Jednoho kurzu se účastní 7 - 8 párů, tzn. maximálně 16 osob. Kurzy respektují platnou legislativu a mají následující počet hodin:

- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli v rozsahu 48 hodin.
- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se pěstouny v rozsahu 48 hodin.
- Speciální odborné přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu v rozsahu 72 hodin.

Kurzy se otvírají dle počtu žádostí. Každý rok je situace jiná, v loňském roce bylo realizováno 5 příprav pro osvojitele a 3 přípravy pro pěstouny, v letošním roce se předpokládá obdobný poměr. V minulosti, kdy bylo méně žadatelů o pěstounskou péči, čekali na zařazení do přípravy až tři čtvrtě roku. V současné době je situace lepší, nicméně krajský úřad disponuje jednou pracovnící na pozici psychologky pro náhradní rodinnou péči, tudíž čekací doba na úvodní vyšetření může být až půl roku.

Kurz je zaměřen informačně i zážitkově. Důraz je kladen na zážitkovou, sebezkušenostní část. Témata jsou členěna následujícím způsobem:

- Otázky psychologické a výchovné: 21 – 23 hodin.
- Otázky medicínské: 3 – 5 hodin.
- Otázky sociálně-právní: 8 hodin (právník, OSPOD, dávková problematika).
- Návštěva kojeneckého ústavu pro skupinu osvojitelů a dětského domova pro skupinu pěstounů: 2 hodiny.
- Beseda s pěstouny nebo adoptivními rodiči: 4 hodiny.

Příprava pěstounů na přechodnou dobu zahrnuje dle připravované koncepce kromě výše uvedených okruhů ještě speciální přípravu k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu, a to v rozsahu 20 hodin psychologických témat, 2 hodiny medicínských a 2 hodiny sociálně-právních témat.

Složení multidisciplinárního lektorského týmu je následující:

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- Garant přípravy – psycholog se zkušeností z oblasti poradenské psychologie (min. 5 let), který doprovází účastníky po celou dobu přípravy, zodpovídá za respektování metodiky přípravy a za rozložení konkrétních dílčích témat v jednotlivých blocích a dnech. Zpracovává „Vyhodnocení průběhu přípravy“, které slouží jako podklad pro odborné posouzení dle § 27 zákona č. 359/1999 Sb.
- Lektoři pro oblast psychologickou – na základě své odbornosti se na jednotlivých dílčích tématech podílejí: psycholog z oblasti poradenské psychologie, klinický psycholog, speciální pedagog, arteterapeut, psycholog ústavního zařízení.
- Lektor pro oblast medicínskou – pediatr, popř. zdravotní sestra (díličí témata – péče o dítě, péče o nemocné). V této oblasti je možno využít spolupráce lékařů v kojeneckých ústavech.
- Lektor pro oblast sociálně-právní – na základě své odbornosti se na jednotlivých dílčích tématech podílejí: právník, sociální pracovník se zvláštní odbornou způsobilostí v sociálně-právní ochraně dětí a praxí v dané oblasti, dávkový specialista úřadu práce.

Obsah a průběh kurzu je zakotven v koncepci příprav, která je však pouze interním materiálem krajského úřadu, který jej nedává k dispozici. Koncepce je podkladem pro práci garanta přípravy (externí pracovník na dohodu o provedení práce), který si dle koncepcie sestavuje odborný tým a v závěru přípravy dle nastavené struktury zpracovává závěrečnou zprávu o přípravě pro psycholožku krajského úřadu.

Koncepce přípravných kurzů se každoročně upravuje a mění dle aktuální legislativy a dle zpětné vazby od účastníků přípravy. Koncepce platí pro roky 2011 – 2013.

Pokud jde o zapojení pracovníků krajského úřadu do přípravy, psycholožka se do kurzu zapojuje přímo v rámci psychologické části přípravy, a to víceméně jako pozorovatel, nikoliv jako lektor. Tato praxe jí umožňuje lépe poznat účastníky kurzu a napomáhá jí pak v rozhodování při hledání vhodných pěstounů pro konkrétní děti. Psycholožka se přípravě v tomto rozsahu účastní u pěstounů vždy, u osvojitelů dle požadavků garanta (není to typické). Nově budou sociální pracovníci krajského úřadu lektorovat v kurzu část sociálně-právní a psycholožka bude moci také vstupovat do přípravy intenzivněji i v roli lektora. Jedním z důvodů zintenzivnění participace pracovníků krajského úřadu na přípravě

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

je i finanční úspora v situaci, kdy pracovnice lektorují v rámci své pracovní doby a pracovní náplně. Tato praxe se jim osvědčila a úřad v ní bude pokračovat.

Účastníci přípravy jsou povinni přípravu absolvovat v plném rozsahu, absence se netoleruje (resp. maximálně např. 1 hodina v mimořádné situaci). Pokud žadatelé na některou část přípravy chybí, jsou zařazeni na tuto část do skupiny s dalším během přípravy.

Příprava je rozložena do dvou víkendů – vždy pátek - neděle a pátek – sobota (dohromady 5 dnů). Jeden z těchto dnů je věnován návštěvě kojeneckého ústavu, resp. dětského domova. Účelem návštěvy v zařízení je seznámení pěstounů a osvojitelů s charakteristikami a specifiky dětí vyrůstajících v ústavní péči i s prostředím, ve kterém děti vyrůstají. K tomuto tématu má namísto také přednášku vedoucí zařízení.

Proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně, obvykle však 8 měsíců až jeden rok, u znovu-žadatelů se doba zkracuje (psycholožka krajského úřadu již neprovádí diagnostiku apod.). O délce trvání celého procesu jsou žadatelé informováni již na obcích a dále při prvních setkáních na krajském úřadu.

C) Příprava dětí

Příprava dětí v rodině budoucích osvojitelů či pěstounů nebyla doposud realizována. Do budoucna bude probíhat individuálně dle doporučení psychologa krajského úřadu a po dohodě s celou rodinou, a to ve většině případů ambulantně na úřadě. Návštěva v rodině, v jejím přirozeném prostředí, je komplikovaná s ohledem na personální kapacity úřadu (1 psycholožka) a realizuje se pouze v případech zvláštního zřetele hodných. O možnosti přípravy dětí ve skupině se v tuto chvíli neuvažuje, nebylo by možné sestavit skupiny pro přípravu tak, aby byly homogenní co do věku a potřeb dětí.

D) „Znovu-žadatelé“

Znovu-žadatelé do loňského roku přípravu neabsolvovali, pokud v minulosti již jednou přípravou vedenou krajským úřadem prošli. Jejich situace se řešila individuálně v rámci rozhovoru s psychologem krajského úřadu. Proces přípravy znovu-žadatelů se v tuto chvíli nastavuje, ale individuální forma je považována za vhodnou a osvědčenou.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

E) Náklady na přípravy

Náklady na kurz vyčíslila pracovnice úřadu přibližně takto: do loňského roku bylo pověřené osobě vypláceno 7.000,- Kč za pár, ovšem v rozsahu vyžadovaném novelou zákona by náklady vzrostly na 19.000,- Kč/pár. To byl také jeden z důvodů, proč se krajský úřad rozhodl realizovat přípravy bez spolupráce s pověřenou osobou. Současné náklady na jeden běh přípravy pěstounů či osvojitelů se pohybují kolem 60.000,- Kč za skupinu, přičemž hodinová sazba lektora činí 500,- Kč.

Žadatelé si sami platí dopravu a stravu, mají možnost si dle potřeby zajistit v místě konání ubytování.

F) Supervize

Supervize týmu podílejícího se na přípravách neprobíhá. V rámci krajského úřadu je 4x ročně realizována skupinová týmová supervize pro pracovníky úřadu, které se účastní i sociální pracovníci z oblasti náhradní rodinné péče z obcí s rozšířenou působností. Skupina pro supervizi čítá 10 – 15 osob.

G) Výstupy lektorů z příprav a zpětná vazba od účastníků příprav

Zpětná vazba o průběhu přípravy je zjišťována systematicky pomocí dotazníků. V současné době bude končit první běh přípravy, tzn., že krajský úřad bude se zpětnou vazbou teprve pracovat. V minulosti zjišťovala psychologka zpětnou vazbu o přípravných kurzech v rámci závěrečných pohovorů se žadateli a negativní zpětná vazba se objevovala zcela výjimečně. Většina absolventů přípravného kurzu považovala přípravu za přínosnou. Jednou ze změn, která vyplynula ze zpětné vazby, byla změna lektora, který dle názoru romských žadatelů nerespektoval jejich specifické potřeby. Měnil se také časový harmonogram, aby lépe vyhovoval potřebám účastníků. Řada drobných připomínek se vyřešila na místě v průběhu přípravy.

3.12.2 Odborné posouzení v Ústeckém kraji

Metodika

Pokud jde o metodiku příprav, kraj využívá svoji koncepci, kterou průběžně upravuje. Témata se upravují dle platné legislativy. Tato koncepce není veřejná a nebyla dána k dispozici.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Na procesu odborného posouzení se podílí psychologka krajského úřadu, která průběžně komunikuje se sociální pracovníci úřadu. Vychází ze zprávy z přípravy, ze zprávy ze sociálního šetření pracovníky OSPOD a ze zprávy posudkového lékaře. Lékařský posudek je vyžádán až po ukončení přípravy, lékař jej zpracuje za cca 14 dní. Pokud již před zahájením přípravy shledá sociální pracovnice některé rizikové faktory (sociální, zdravotní, apod.), zve si žadatele na schůzku a seznámí je s případnou možností, že by z daných důvodů nemuseli být finálně zařazeni do evidence, přičemž je na jejich zvážení, zda absolvují přípravu a následující kroky.

Finální rozhodnutí činí sociální pracovnice na základě dohody s psychologkou krajského úřadu a na základě všech zmíněných zpráv a posudků. Pokud jakákoliv ze zpráv vyznívá v neprospěch žadatele, je to důvodem pro zamítnutí žádosti, přičemž důvody jsou podrobně popsány v odůvodnění rozhodnutí. S žadatelem sociální pracovnice i psychologka komunikují průběžně a od začátku je v případě nějakých rizik upozorňují a nabízejí jim různé varianty pro další řešení situace.

Po ukončení přípravy trvá zhruba 1 měsíc, než jsou žadatelé pozváni na závěrečnou konzultaci s psychologkou, která následně píše zprávu. Doba od ukončení přípravy do samotného rozhodnutí je maximálně 3 měsíce, pokud není doporučena v rámci přípravy další individuální práce s psychologem.

Posouzení dětí žijící v rodinách žadatele bývají posuzovány psychologem individuálně většinou na půdě úřadu, psychologka hovoří s dětmi samostatně s ohledem na jejich věk a rozumové schopnosti.

V průběhu přípravy a odborného posouzení krajský úřad víceméně blíže nespolupracuje s OSPOD na obcích.

Následná podpora náhradních rodičů

Krajský úřad nabízí další podporu pěstounům v rámci pravidelných konzultací, vždy ve středu (1x v Lovosicích, 1x v Teplicích, 1x v Ústí nad Labem), uvažuje se do budoucna o rodičovské skupině. Kraj organizuje setkání pěstounů (rodiny s dětmi) a dvakrát do roka relaxační pobyty pro pěstounky.

3.12.3 Shrnutí

Tabulka 12 - Ústecký kraj

PŘÍPRAVA BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Realizátor přípravy	Krajský úřad ve spolupráci s externími odbornými garanty a lektory, kteří se na přípravě podíleli i v minulosti	V současnosti s ohledem na navýšení povinného rozsahu přípravy a s tím spojené navýšení nákladů na realizaci přípravných kurzů, by krajský úřad byl povinen vybrat dodavatele služby formou veřejné soutěže. V takovém případě byla obava o kvalitu přípravného kurzu ve chvíli, kdy by významným hodnotícím kritériem byla cena.
Účastníci přípravných kurzů	<ul style="list-style-type: none"> • budoucí osvojitelé, a budoucí pěstouni zvlášť • budoucí pěstouni na přechodnou dobu pomocí kurzů Asociace náhradních rodin České republiky 	Znovu-žadatelé do loňského roku přípravu neabsolvovali, pokud v minulosti již jednou přípravou vedenou krajským úřadem prošli. Jejich situace se řešila individuálně v rámci rozhovoru s psychologem krajského úřadu. Proces přípravy znovu-žadatelů se v tuto chvíli nastavuje, ale individuální forma je považována za vhodnou a osvědčenou.
Forma přípravy	Kombinovaná forma	Převážná část je realizována ve skupině, část je realizována v rámci individuálních rozhovorů s psychologem. Budoucí pěstouni a osvojitelé absolvují 40 hodin přípravy ve skupině a vždy minimálně 8 hodin individuálních pohovorů s psychologem.
Rozsah a časový harmonogram přípravy	<ul style="list-style-type: none"> • Osvojitelé – 48 hod. • Pěstouni – 48 hod. • Pěstouni na přechodnou dobu – 72 hod. 	Příprava je rozložena do dvou víkendů – vždy pátek - neděle a pátek – sobota (dohromady 5 dnů).
Příprava dětí žijících v rodině	Nerealizováno	Do budoucna bude probíhat individuálně dle doporučení psychologa krajského úřadu a po dohodě s celou rodinou, a to ve většině případů ambulantně na úřadě. Návštěva v rodině, v jejím přirozeném prostředí, je komplikovaná s ohledem na personální kapacity úřadu (1 psychologka) a realizuje se pouze v případech zvláštního zřetele hodných. O možnosti přípravy dětí ve skupině se v tuto chvíli neuvažuje, nebylo by možné sestavit skupiny pro přípravu tak, aby byly homogenní co do věku a potřeb dětí.
PROCES ODBORNÉHO POSOUZENÍ BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Aktéři posouzení	Psycholog a sociální pracovník krajského úřadu lékař, OSPOD	Finální rozhodnutí činí sociální pracovníce na základě dohody s psychologkou krajského úřadu a na základě všech zpráv a posudků.
Doba procesu	3 měsíce	Po ukončení přípravy trvá zhruba 1 měsíc, než jsou žadatelé pozváni na závěrečnou konzultaci s psychologkou, která následně píše zprávu.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

		Doba od ukončení přípravy do samotného rozhodnutí je maximálně 3 měsíce, pokud není doporučena v rámci přípravy další individuální práce s psychologem.
--	--	---

3.13 Zlínský kraj

Kraj se skládá ze 4 okresů Zlín, Vsetín, Kroměříž a Uherské Hradiště. Je zde dále 13 obcí s rozšířenou působností. 30 obcí má statut města. Jedná se o 4. nejmenší kraj republiky - má rozlohu 3964 km². Počet obyvatel je 589 030²⁰.

3.13.1 Příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny ve Zlínském kraji

A) Kdo přípravy zajišťuje

Přípravy realizuje pověřená osoba formou externí spolupráce. Krajský úřad zajišťuje úvodní informační setkání s žadateli před přípravou a závěrečné setkání s individuálními pohovory. Pověřenou organizací je občanské sdružení STROP v rámci Pracoviště pro náhradní rodinnou péči. STROP, o.s. zajišťuje přípravy pěstounů ve Zlínském kraji již od roku 2007.

B) Forma, obsah a rozsah příprav

Přípravné kurzy jsou realizovány zvlášť pro pěstouny, zvlášť pro osvojitele a zvlášť pro pěstouny na přechodnou dobu a to již dlouhodobě na základě vytvořené koncepce, ze které se vychází i při výběrových řízeních na dodavatele přípravného kurzu. Oddělení skupin se osvědčuje z důvodu značných specifik u jednotlivých skupin a i ze strany lektorů zaznívá, že je toto nastavení vhodnější. Pěstouni na přechodnou dobu absolvují přípravu spolu se skupinou pěstounů a dále nastavbu dle počtu žadatelů buď ve skupině, nebo individuálně. V letošním roce využívá krajský úřad také kurzů Asociace náhradních rodin pro pěstouny na přechodnou dobu a od podzimu letošního roku budou připravovat zájemce do programu PRIDE.

Přípravné kurzy probíhají kombinací skupinové a individuální formy. Budoucí osvojitelé procházejí skupinovou přípravou, stejně jako pěstouni. U pěstounů na přechodnou dobu navazuje na skupinovou přípravu individuální nastavba. Kurzy respektují platnou legislativu a mají následující počet hodin:

- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli, a to v rozsahu 51 hodin + 4 hodiny úvodní setkání, celkem tedy 55 hodin.

²⁰ <http://www.kr-zlinsky.cz/> a <http://www.businessinfo.cz/>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- Odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se pěstouny, a to v rozsahu 58 hodin ve skupině + 2 hodiny individuální přípravy + 4 hodiny úvodního setkání (+ případně 7 hodin přípravy dětí v rodině).
- Speciální odborné přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu, a to v rozsahu 72 hodin.

Zpravidla bývají otevírány 2 - 3 běhy přípravy pro osvojitele a 2 pro pěstouny. Minimální počet účastníků ve skupině je 16 osob, maximální 20 osob. Kurzy probíhají v jarních a podzimních cyklech. Účastníci jsou zařazováni do skupin postupně, jak přicházejí žádosti, a již na úvodní skupinové schůzce na krajském úřadě bývají informováni o nejbližších termínech přípravy. Čekací doba na zařazení do přípravy může být tedy až půl roku, v současné době je velké množství žádostí a kapacita psychologa krajského úřadu je omezená.

Kurz je zaměřen informačně i zážitkově, s důrazem na zážitkovou část. Snahou lektorů je, aby měli účastníci možnost si řadu modelových situací zažít, aby nezískávali jenom teoretické informace. Témata jsou rozdělena do tří bloků dle jednotlivých víkendových setkání:

1. setkání: zprostředkování náhradní rodinné péče, smysl náhradní rodinné péče, rodičovská role v náhradní rodinné péči, vztahy mezi sourozenci v rodině, mezinárodní osvojení, rodina a její význam pro dítě.
2. setkání: rodičovská zodpovědnost, právní pojmy, potřeby dětí a jejich naplňování v ústavní výchově, adaptační fáze a přijetí dítěte, trauma při oddělení dítěte od rodičů, zdravotní aspekty u dětí v náhradní rodinné péči.
3. setkání: potřeby dětí a jejich naplňování, projevy a následky psychické deprivace, přijetí nových rodičů, utváření identity dítěte v náhradní rodinné péči, přijetí dítěte širší rodinou, vlastní zdroje pro výchovu přijatého dítěte.

Obsah kurzu je dán koncepcí, kterou zpracovává pověřená osoba. Tato koncepce není veřejně k dispozici. Koncepce reaguje na aktuální právní úpravu a na zpětnou vazbu z přípravných kurzů. Zakázka se uzavírá vždy na 2 roky, tzn. koncepce, by měla po tuto dobu být stabilní, ale drobné změny mohou být zařazeny.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Pokud jde o povolenou absenci v kurzu, je vždy nutné absolvovat zákonné minimum hodin. Pokud někdo některou část nemůže absolvovat, je problematické nahrazovat si ji s jinou skupinou, situace se v takovém případě řeší individuálně.

Hodiny dle rozsahu (viz výše) se dělí na 3 víkendová setkání od čtvrtka do soboty pro pěstouny a osvojitele, pěstouni na přechodnou dobu absolvují dále výše zmíněnou nadstavbu.

Proces přípravy a odborného posouzení od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně, obvykle však půl roku až jeden rok. Na úvodním setkání jsou žadatelé seznámeni s délkou trvání celého procesu a leckdy je to pro ně překvapivé. V některých případech je vhodné, že existuje dostatek času na prožití a zpracování citlivých záležitostí, ovšem obecně lze říci, že by si krajský úřad představoval tuto dobu ideálně kratší.

C) Přípravy dětí

Příprava dětí se odehrává v rámci posledního skupinového setkání, kdy je jeden den vyhrazen pro rodiny s dětmi. Příprava klade velký důraz na přípravu rodičů či pečovatelů, kteří mají za úkol dále připravovat děti v rodině.

D) „Znovu-žadatelé“

Znovu-žadatelé přípravu absolvují individuální formou na základě posouzení a rozhodnutí psychologky, která formuluje témata k přípravě. Je možné se na doporučení psychologky zúčastnit části skupinové přípravy, popřípadě psychologka může doporučit absolvovat přípravu celou v případě, že žadatelé přípravu absolvovali před velice dlouhou dobou a většinou za zcela jiných podmínek.

E) Náklady na přípravu

Náklady na kurz krajský úřad nesděljuje. Žadatelé si sami platí dopravu, ubytování a stravu.

F) Supervize

Supervize probíhá v rámci pověřené osoby a také v rámci krajského úřadu 1x za dva měsíce. Společně probíhají pravidelné schůzky krajského úřadu a pověřené osoby, kde se reflektuje průběh příprav.

G) Výstupy lektorů z příprav a zpětná vazba od účastníků příprav

Zpětnou vazbu o kurzech zjišťuje krajský úřad systematicky, na posledním setkání distribuuje účastníkům hodnotící formulář, který se ptá na průběh a zajištění přípravného kurzu i na jednotlivá témata. Doporučení ze zpětné vazby se využívá k průběžným úpravám koncepce.

Pozitivně hodnotí účastníci obsah kurzu a přístup lektora (individuální přístup). Negativní hodnocení je velice individuální, někteří účastníci považují některá témata za náročná, apod., ale neobjevuje se to ve velké míře, či pravidelně.

Zpětná vazba od pěstounů či osvojitelů, kteří již přijali dítě do péče, není zjišťována systematicky, zjišťuje se neformálně při návštěvě pěstounů na úřadě. Realita dle jejich slov někdy bývá odlišná od jejich původních očekávání. Přípravy přinášejí obrovský posun u klientů, kteří přípravou prošli a neprošli, pokud jde o očekávání ve vztahu k dítěti, k adaptaci širší rodiny, apod. Příprava přináší dle slov pracovnice krajského úřadu jednoznačně pozitivní posun.

3.13.2 Odborné posouzení ve Zlínském kraji

Metodika

Pokud jde o metodiku přípravy, existuje výše zmiňovaná koncepce, a dále jsou využívána metodická doporučení MPSV pro posouzení a metodika zprostředkování náhradní rodinné péče.

Na procesu odborného posouzení se podílí psychologka krajského úřadu. Průběh odborného posouzení je následující:

- 1) úvodní setkání na krajském úřadu
- 2) psychologické vyšetření na krajském úřadu
- 3) zdravotní posouzení
- 4) příprava a výstupy z ní
- 5) konzultace s psychologem krajského úřadu, který vypracuje závěrečný posudek.

Rozhodnutí o zařazení žadatele do evidence činí na základě všech uvedených zpráv (sociální šetření, zdravotní posudek, psychologický posudek) celý tým krajského úřadu, tzn. sociální pracovníce spolu s psychologem a po konzultacích s lektorem přípravy. Rozhodnutí podepisuje vedoucí odboru. Jestliže je kterákoliv z částí posudku zamítavá, znamená to zamítavé rozhodnutí.

Doba od ukončení přípravy do závěrečné konzultace s psychologem krajského úřadu může být až 1 měsíc, celý proces posouzení po ukončení přípravy trvá 2 – 3 měsíce. Psycholog krajského úřadu je velice vytížený, uvažuje se o navýšení úvazků.

Děti žijící v rodinách žadatele se účastní přípravy a krajský úřad získává informace o tom, jakým způsobem rodina pracuje. Psycholog krajského úřadu pak pracuje individuálně dle situace té které rodiny, může navštívit dítě v rodině, apod.

Následná podpora náhradních rodičů

Podpora pěstounů ze strany krajského úřadu spočívá v informacích o dalším postupu po zařazení do evidence včetně procesu uzavírání dohod. Kraj aktuálně dohody s pěstouny neuzavírá, nemá zájem do této sféry aktivně vstupovat, nemá dostatečnou kapacitu na to, aby dostal všem závazkům vyplývajícím ze smlouvy.

3.13.3 Shrnutí

Tabulka 13 - Zlínský kraj

PŘÍPRAVA BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Realizátor přípravy	Pověřená osoba	Občanské sdružení STROP v rámci Pracoviště pro náhradní rodinnou péči.
Účastníci přípravných kurzů	<ul style="list-style-type: none"> budoucí osvojitelé, budoucí pěstouni a budoucí pěstouny na přechodnou dobu zvlášť 	<p>Pěstouni na přechodnou dobu absolvují přípravu spolu se skupinou pěstounů a dále nastavbu dle počtu žadatelů buď ve skupině, nebo individuálně. V letošním roce využívá krajský úřad také kurzů Asociace náhradních rodin pro pěstouny na přechodnou dobu a od podzimu letošního roku budou připravovat zájemce do programu PRIDE.</p> <p>Znovu-žadatelé přípravu absolvují individuální formou na základě posouzení a rozhodnutí psycholožky, která formuluje témata k přípravě. Je možné se na doporučení psycholožky zúčastnit části skupinové přípravy, popřípadě psycholožka může doporučit absolvovat přípravu celou</p>

Forma přípravy	Kombinovaná forma	U pěstounů na přechodnou dobu navazuje na skupinovou přípravu individuální nadstavba.
Rozsah a časový harmonogram přípravy	<ul style="list-style-type: none"> • Osvojitelé – 55 hod. • Pěstouni – 58 hod. • Pěstouni na přechodnou dobu – 72 hod. 	Hodiny dle rozsahu se dělí na 3 víkendová setkání od čtvrtka do soboty pro pěstouny a osvojitele, pěstouni na přechodnou dobu absolvují dále výše zmíněnou nadstavbu.
Příprava dětí žijících v rodině	Skupinová	Příprava dětí se odehrává v rámci posledního skupinového setkání, kdy je jeden den vyhrazen pro rodiny s dětmi.
PROCES ODBORNÉHO POSOUZENÍ BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ A PĚSTOUNŮ		
Aktéři posouzení	Psycholog krajského úřadu, sociální pracovníce, konzultace s lektorem přípravy	Průběh odborného posouzení je následující: <ol style="list-style-type: none"> 1) úvodní setkání 2) psychologické vyšetření 3) zdravotní posouzení 4) příprava a výstupy z ní 5) konzultace s psychologem, který vypracuje závěrečný posudek.
Doba procesu	Doba od ukončení přípravy do závěrečné konzultace s psychologem může být až 1 měsíc, celý proces posouzení po ukončení přípravy trvá 2 – 3 měsíce.	Čekací doba na zařazení do přípravy může být až půl roku, v současné době je velké množství žádostí a kapacita psychologa krajského úřadu je omezená. Proces přípravy a odborného posouzení od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí trvá individuálně, obvykle však půl roku až jeden rok.

3.14 Závěrečné shrnutí

Následující závěry zobecňují předložené výsledky a vyvozují základní charakteristiky systému náhradní rodinné péče v jednotlivých krajích. Součástí generalizace závěrů je SWOT analýza, jež indikuje základní zjištěné poznatky v matici.

Zásadní výsledky

Pokud se velmi stručně pokusíme generalizovat základní výsledky, lze konstatovat následující zjištění:

- Kurzy přípravy budoucích osvojitelů, pěstounů a pěstounů na přechodnou dobu realizují nejčastěji příspěvkové organizace krajských úřadů (celkem 9 krajů), následují nestátní neziskové organizace (celkem 3 kraje) a v jednom případě realizuje kurz samotný úřad. Panuje velká obava o kvalitu organizací, jež se přihlašují do výběrových řízení v rámci veřejných zakázek. Nejčastějším poskytovatelem kurzů pro pěstouny na přechodnou dobu je Asociace náhradních rodin České republiky.
- Kurzy přípravy budoucích osvojitelů, pěstounů jsou realizovány stejně často pro obě skupiny společně jako zvlášť. Rovnost hlasů při počtu 13 krajů je dána tím, že v jednom kraji momentálně přecházejí z oddělených skupin do společných. Z jištěných údajů nelze jednoznačně konstatovat, který model je lepší a který horší.
- Celkem 9 krajů poskytuje kurzy skupinovou formou, jejíž součástí je individuální příprava nad vybranými tématy a toto oddělení je pevně ukotveno v obsahu kurzu. Zbylé kraje poskytují skupinové kurzy s možností individuální přípravy při indikaci problémů a dle potřeb účastníků kurzu, tzn., záleží na domluvě a potřebách.
- Znovu-žadatelé nejčastěji absolvují individuální přípravu, případně části kurzu v rámci probíhajících skupin, pokud se znovu-žadatel jeví jako „bezproblémový“, kurz již neabsolvuje.
- Počet účastníků se pohybuje nejčastěji mezi 6 až 10 páry, tzn. 12 až 20 osobami. Absence na kurzu přípravy jsou tolerovány jen minimálně.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- Supervize pracovníků krajských úřadů probíhá pouze ve 4 případech, v ostatních nikoliv. 4 respondenti uvedli, že o supervize mají zájem.
- Zpětná vazba o efektivitě kurzů je zjišťována nejčastěji prostřednictvím pověřených osob (to je realizováno systematicky), pracovníci krajského úřadu se kurzu často účastní (mají tedy také informace), zpětná vazba přichází sama. Obecně lze říci, že zájemci jsou s kurzy přípravy spokojeni. Oceňována je atmosféra přátelství, podpory a důvěry.
- Příprava dětí probíhá v některých případech jako část pobytu na kurzu a probíhá individuálně v rodinách. Důraz je kladen na psychologický aspekt. V některých krajích se optimální model tohoto aspektu přípravy nastavuje a testují se přístupy.
- Proces odborného posouzení je s přípravou úzce propojen. Obvykle krajský úřad při rozhodování vychází i z výsledků příprav, zdravotního posouzení, zprávy sociálního pracovníka a zejména psychologických vyšetření a rozhodování je činěno týmově.
- Doba celého procesu, tedy přípravy a posouzení se blíží jednomu roku. Záleží na počtu žádostí a kapacitách zejména psychologů úřadů. Kraje nemají v žádném případě snahu, celý proces urychlovat a snaží se, aby pro konečné rozhodnutí byl dostatek podkladů, a doba procesu, se zdá přiměřená, požadavkům.
- V rámci následné pomoci rodinám pěstounů a osvojitelů není praxe jednotná. Nejčastěji jsou rodiny odkázány na pomoc pomáhajících organizací. Kraje plní funkci zprostředkovatele, předávají kontakty na další subjekty, případně organizují kulaté stoly a semináře.

Můžeme konstatovat, že celý systém působí i přes svou roztržitost uceleným dojmem. Praxe v jednotlivých krajích není nijak diametrálně rozdílná. Systému by prospěla metodická podpora, kde by byla diskutována zejména dobrá praxe, změny financování kurzů, supervizní podpora pracovníků úřadů a optimalizace pracovních kapacit.

Matice SWOT analýzy

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Spokojenost absolventů kurzu přípravy.	Výběrová řízení na realizátora kurzu přípravy prostřednictvím veřejných zakázek, tzn. financování problematiky náhradní rodinné péče.
Participace pracovníků prakticky všech krajských úřadů na kurzech přípravy (přisedící, lektor).	Nedostatečná supervizní podpora pracovníků krajských úřadů.
Komplexnost odborného posouzení žádostí a široké zapojení odborníků do konečného hodnocení.	Obtížné vyčíslení ceny kurzu v kontextu jeho kvality, obsahu a průběhu, tzn. neexistence objektivního měřitelného ukazatele.
I přes zdánlivou dlouhou dobu přípravy a posouzení, v době trvání procesu nevidí odborníci problém, neboť nemají v žádném případě zájem celý proces uspěchat a podrobnou analýzu žadatelů považují respondenti za potřebnou a žádoucí a v žádném případě se nesnaží celý proces nijak protahovat.	Metodické materiály kurzů příprav nejsou veřejně přístupné, není možné bez dalších podrobnějších podkladů z této oblasti řešit obecné otázky metodologie kurzů.
Hlavním kritériem kurzu přípravy je pro krajský úřad kvalita nikoliv cena.	Kapacity pracovníků v procesu náhradní rodinné péče jsou vytíženy na maximum, není tak dostatečný prostor pro případná koncepční řešení a celá řada věcí se dělá individuálně dle potřeby a možností.
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Účelová dotace pro oblast náhradní rodinné péče (prostředky na zajištění kurzů přípravy).	Výběrová řízení na realizátora kurzu přípravy prostřednictvím veřejných zakázek (obava o kvalitu kurzů)
Navýšení kapacit pracovníků krajských úřadů (zejména psychologů).	V případě razantního nárůstu zájemců o náhradní rodinnou péči, dojde k prodloužení doby procesu, kapacity úřadů jsou ve většině případů maximálně vytíženy.
Podrobná analýza dobré praxe společné skupinové přípravy pěstounů a osvojitelů oproti dobré praxi rozdělení přípravy pro obě skupiny zvlášť (výsledky mohou pomoci optimalizovat celý proces).	Vytvoření systému podpory pěstounů a osvojitelů s jasnými parametry základní péče a prostorem pro řešení individuálních potřeb.
Podpora supervize pracovníků krajských úřadů.	Přestože můžeme konstatovat, že spolupráce krajských úřadů s OSPOD na úrovni obcí je velmi dobrá nebo dobrá, je neustále třeba součinnost na úrovni krajů a pověřených obcí posilovat.
Systémová podpora následné péče o osvojitele a pěstouny.	Kurzy pro pěstouny na přechodnou dobu realizuje pouze jedna organizace, což nelze z dlouhodobého hlediska považovat za optimální.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Předkládaná SWOT analýza si neklade za cíl činit dogmatické závěry, zjištění vychází však z nejčastějších připomínek a faktů učiněných v rozhovorech a má sloužit spíše jako materiál k diskusi. Forma byla zvolená pro větší srozumitelnost jako výkladová, nikoliv jako sumář jednotlivých hesel. Například totiž nemůžeme deklarativně říci, zda by z metodologického hlediska bylo žádoucí realizovat kurzy přípravy zvlášť či společně pro různé uvedené skupiny, neboť praxe jednotlivých krajských úřadů ukazuje, že funkční jsou oba přístupy. Do celého problému se promítá absence jednotlivých metodik celého procesu nebo jeho částí. Pokud bychom měli nastavovat jednotnou metodiku, je třeba otevřít debatu, do jaké míry má být případná centrální metodika obecná, zda např. obsahovat pouze minimální standardy apod. Za velkou slabinu systému lze jednoznačně považovat vypisování veřejných zakázek na realizaci přípravných kurzů.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

4 ZÁVĚR

Základní závěry byly formulovány v kapitole 3. 14. V případě požadavku MPSV na sjednocení praxe v oblasti procesu přípravy a posouzení budoucích osvojitelů, pěstounů a pěstounů na přechodnou dobu doporučujeme otevřít diskuzi zejména těchto témat: financování procesu (účelová dotace se jeví pro kraje jako vhodnější než veřejné zakázky), kapacity pracovníků úřadů a jejich případné posouzení, péče o pracovníky krajských úřadů, metodologické otázky (otevřená odborná diskuze nad centrální metodikou, minimálními standardy, hlubší sdílení dobré praxe).

Pracovníci úřadu projeví velkou ochotu spolupracovat při rozhovorech, zajímají se o závěry Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, otevřené debatě o problematice náhradní rodinné péče jsou nakloněni. Jako problematické se jeví získávání konkrétních metodických materiálů k celému procesu. Z uvedených informací lze usuzovat, že praxe je velmi obdobná s individuálními rozdíly. Je třeba zdůraznit, že pracovníci často zdůrazňují atmosféru důvěry a přátelství mezi účastníky kurzů, zpětná vazba je pozitivní a vesměs kladně byla hodnocena spolupráce s pověřenými obcemi, kde je však velký prostor pro prohloubení spolupráce.

Použitá metoda sběru dat přinesla ve svých zjištěných zejména klady v podobě podrobné deskriptivní analýzy mapy náhradní rodinné péče prakticky ve všech krajích. V případě možnosti rozšířit stávající datovou základnu o kvantitativní data a možnosti kvantifikovat zjištěné informace, bylo by možné na základě těchto údajů predikovat teoretické modely optimálního systému náhradní péče. Tato analýza však přesahuje možnosti této zprávy a může posloužit k dalšímu uvažování, jakým způsobem realizovat další rozšiřující výzkumy na dané téma.

Srovnávací tabulka

Kraj	Realizátor přípravy ²¹	Společná účast pěstounů a osvojitelů	Forma Přípravy	Rozsah (počet hodin) ²²	Příprava dětí	Doba procesu (měsíce)
JHČ	pověřená osoba (3)	Ne	Skupinová s individuálními prvky	O – 48 P – 48 PPPD – 72	V rodině + účast na kurzu	6
JHM	Pověřená osoba	Ano	Skupinová	O – 44 P – 48 PPPD – 72	Rodiče	9
KVK	Příspěvková organizace kraje	Ano	Skupinová, individuální konzultace	O – 48 P – 48 PPPD – 72	Není	6 - 8
KHK	Pověřená osoba (2)	Ano	Kombinovaná (individuální 5 hodin)	O – 48 P – 51 PPPD – 72	Individuální setkání	6 - 7
LBK	Příspěvková organizace kraje	Ne	Kombinovaná	O – 48 P – 52 PPPD – 72	Individuální konzultace	12
MSK	Příspěvková organizace kraje	Ano	Skupinová	O – 48 P – 48 PPPD – 72	Individuální	12
OLK	Příspěvková organizace kraje	Ne	Skupinová, individuální konzultace	O – 50 P – 58 PPPD – 72	Není	7-12
PAK	Příspěvková organizace kraje	Ne	Kombinovaná	O – 48 P – 48 PPPD – 72	Individuální	5 - 6
PLK	Příspěvková organizace kraje	Ano	Skupinová	O – 48 P – 48 PPPD – 72	Skupinová	6 - 9
STČ	Příspěvková organizace kraje	Ne	Skupinová	O – 48 P – 48 PPPD – 72	Individuální	12
ULK	Krajský úřad	Ne	Kombinovaná	O – 48 P – 48 PPPD – 72	Ne	3 – 12
VYS	Pověřená osoba	Ano	Skupinová, individuální konzultace	O – 48 P – 48 PPPD – 72	V rodině + účast na kurzu	12
ZLK	Pověřená osoba	Ne	Kombinovaná	O – 55 P – 58 PPPD – 72	Skupinová	6 – 12

²¹ pověřená osoba = nestátní subjekt, v závorce je uveden počet organizací, které v kraji působí.

²² O = osvojitelé, P = pěstouni, PPPD = pěstouni na přechodnou dobu

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Seznam použitých zdrojů

1. DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2002. 374 s. ISBN 978-80-246-0139-7.
2. GIDDENS, A. *Sociology*. Cambridge: Polity, 2006. 1094 s. ISBN 978-0-7456-4358-8.
3. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
4. MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
5. Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí.
6. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Seznam tabulek

Tabulka 14 - Jihočeský kraj

Tabulka 15 - Jihomoravský kraj

Tabulka 16 - Karlovarský kraj

Tabulka 17 – Kraj Vysočina

Tabulka 18 - Královéhradecký kraj

Tabulka 19 - Liberecký kraj

Tabulka 20 - Moravskoslezský kraj

Tabulka 21 - Olomoucký kraj

Tabulka 22 - Pardubický kraj

Tabulka 23 - Plzeňský kraj

Tabulka 24 - Středočeský kraj

Tabulka 25 - Ústecký kraj

Tabulka 26 - Zlínský kraj

Tabulka 27 – Srovnávací tabulka

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Seznam příloh

Příloha č. 1 Struktura rozhovoru

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Příloha č. 1 Struktura rozhovoru

ANALÝZA NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE

Institut projektového řízení a.s.

Použitou metodou je polostrukturovaný rozhovor (rozhovor s návodem), tazatel do rozhovoru zahrnuje všechna stanovená témata. Jednotlivé předepsané kategorie odpovědí jsou orientační a slouží k lepší srovnatelnosti a snazší analýze rozhovorů.

TÉMATA ROZHOVORU

1. Kdo realizuje přípravné kurzy?:

- Samotný KÚ prostřednictvím vlastních pracovníků a kapacit
- Pověřená osoba formou externí spolupráce (a pokud ano, kolik pověřených osob přípravy realizuje?)
-

2. Pro koho jsou určeny přípravné kurzy? Realizujete přípravu zvlášť pro budoucí osvojitele, pro budoucí pěstouny, atd.?

- Pro budoucí pěstouny zvlášť
- Pro budoucí osvojitele zvlášť
- Pro pěstouny na přechodnou dobu zvlášť
- Pro pěstouny a osvojitele společně (resp. kombinace výše uvedených)
-

3. Jakou formu má příprava zneužadatelů? (osob, které již přípravu absolvovaly a nebyly zařazeny do evidence žadatelů, popř. osob, které mají svěřené dítě do péče a žádají o svěřením dalšího dítěte do péče)

- přípravu neabsolvují
- přípravu absolvují v plném rozsahu
- přípravu absolvují v omezeném rozsahu (o kolik hodin se jedná? jaký je věcný obsah zkrácené přípravy a jaká je její forma?)
-

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

4. Jakou formu mají přípravné kurzy?:

- Skupinová (v tom případě jak velká je skupina účastníků přípravy?)
- Individuální
- Nabízíme možnost jak skupinové, tak individuální přípravy (v tom případě která témata jsou probírána v rámci skupinové a v rámci individuální přípravy?)
-

5. Jak často se otvírá skupina pro přípravu? Je otevření skupiny podmíněno počtem přihlášených uchazečů? Jak dlouho obvykle uchazeči čekají na zařazení do přípravy? (popř. pokud není dostatek uchazečů pro skupinovou přípravu, je nabízena individuální forma přípravy?)

6. Jak je zaměřen obsah kurzů a jaký je konkrétní obsah přípravných kurzů?

- Zaměřen převážně informačně (zprostředkování a předávání informací)
- Zaměřen převážně zážitkově (motivace, sebezkušenost, nácvik relaxačních technik, apod.)
- Kombinace obojího

6.1 Obsah kurzů: (témata, časový rozsah, kvalifikace lektorů)

.....
.....
.....
.....

6.2 V případě, že je příprava realizována formou zakázky malého rozsahu – co je obsahem zadávací dokumentace, tzn., co kraj poptává? (kvalifikační předpoklady, hodnotící kritéria....)

6.3 Pokud existuje sylabus příprav – co je jeho obsahem?

6.4 Je obsah, rozsah a forma přípravy neměnná, nebo se v průběhu času mění? Je něco, co chce kraj v současné době měnit? Jaké jsou případné bariéry pro změny?

6.5 Zapojuje se kraj do přípravy přímo? (Účastní se pracovníci úřadu přípravy? V jaké roli? Pokud přednášejí, pak jaká témata?)

6.6 Kolik hodin je v rámci přípravy pro účastníky povinných? Resp. jaká absence je tolerována a jak se řeší případná náhrada hodin apod.?

evropský
sociální
fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

7. Jaký je celkový rozsah kurzů?:

Xhodin, tzn. Xtýdnů/měsíců

V jakých termínech nejčastěji probíhá?

- Víkendy: X hodin a X víkendů
- Ve všední dny: X hodin, které dny nejčastěji:
-

7.1 Jak dlouho trvá celý proces přípravy od postoupení žádosti obcí do rozhodnutí?

8. Jakým způsobem probíhá příprava dětí žijících v rodině budoucích pěstounů, resp. osvojitelů? (realizujete přípravu dětí, které žijí v rodině osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny?)

Vlastní popis formy, způsobu realizace a kdo přípravu vede.

.....
.....

9. Jaké jsou náklady na přípravu?

- Podílí se na hrazení nákladů budoucí pěstoun/osvojitel?
- Náklady na kurz celkem:
- Náklady na jednotlivé tématické bloky:

.....
.....
.....

10. Probíhá supervize v rámci procesu přípravy (týmová, případová?)

Kdo se supervize účastní a jakou formou probíhá?

Probíhá supervize v rámci organizace, která přípravu realizuje?

Probíhá supervize v rámci KÚ?

11. Zpětná vazba o průběhu přípravy (Zjišťujete zpětnou vazbu o průběhu přípravy od účastníků?)

- Ano, systematicky
- Ano, ale příležitostně (proč ne systematicky)
- Ne, důvod
- Ne, ale zpětná vazba přichází sama (forma, obsah)

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

11.1 Jak konkrétně využíváte zpětnou vazbu?

11.2 Která konkrétní doporučení byla inspirativní, resp. změnilo se něco na základě doporučení získaných ze zpětné vazby?

11.3 Co komentují nejčastěji pěstouni v rámci příprav? Co jim vyhovuje a co nejčastěji kritizují?

12. Zpětná vazba o efektivitě a užitečnosti přípravy (Zjišťujete zpětnou vazbu o efektivitě a užitečnosti přípravy od pěstounů/osvojitelů, kteří již mají dítě v péči? Naplnil kurz jejich potřeby?)

- Ano, systematicky
- Ano, ale příležitostně (proč ne systematicky)
- Ne, důvod
- Ne, ale zpětná vazba přichází sama (forma, obsah)

13. Jakým způsobem využíváte informace získané zpětnou vazbou?

Proces odborného posouzení

14. Je součástí odborného poradenství i psychologické posouzení? Kdo ho zpracovává? Jak probíhá?:

- Psycholog vedoucí přípravu
- Psycholog jiný
-

15. Jak konkrétně probíhá proces posouzení – popis procedury:

15.1 Kdo ho dělá a kdo finálně rozhoduje, obzvlášť v případě, že je posudek psychologa zamítavý?.

15.2 Jak dlouho trvá proces posouzení? (tzn., jak dlouho čekají žadatelé na schůzku s psychologem? Jak dlouho trvá, než psycholog vyhotoví posudek a pošle podklady KÚ?)

16. Jakým způsobem probíhá posouzení schopnosti dětí žijících v domácnosti žadatele přijmout dítě do rodiny (popis procedury)?

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

17. Jakým způsobem zprostředkovává kraj další podporu pěstounům v situaci přijetí dítěte a nadále?

17.1 Uzavírá kraj dohody s pěstouny?

17.2 Kolik pověření k uzavírání dohod s pěstouny kraj vydal? (uveďte počet a názvy organizací?)

17.3 Popis další podpory pěstounům ...

18. Využíváte nějakou metodiku průběhu přípravy a odborného posuzování fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny?

- Ano, je veřejně přístupná nebo na žádost (v tom případě je vhodné tento materiál získat)
- Ne, proč není

19. Spolupráce KÚ a obec (ORP)

Probíhá spolupráce v rámci přípravy a odborného posouzení? Pokud ano, jakým způsobem?